

ELOFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
6-hasábos petit sor egyszer 20 fl.
minden következőnél 16 fillér.

Együttér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, augusztus 20.

István király.

Arad, augusztus 19.

Szent István napjára az alkalmi elmélkedések hosszú sorozata szokott megjelenni, a történelmi emlékek és hagyományok kultuszát ébren tartva, a tanulságokat pedig a változó idők változó eseményei szerint fűzve kapcsolatba a régmult idők nevezetes momentumaiival. Mert egy ugyanazon eseményből is korszakok és hangulatok szerint különböző konzekvenciák vonhatók és különösen igen, ha az időbeli nagy távolság az események indító okainak és rugóinak a kikutatását megnehezíti, a valóság megállapítását leginkább kétségesse teszi. Ime, István király emlékét ma korántsem tárgyalhatjuk egyházi jelentőségében, amiből egyebet nem tarthatunk meg, mint annyit, hogy meg kellett téríteni istenimádásra a népet, mely a pogány sötétségben elpusztult volna és amely térítés szintegy hozzátartozott akkor a civilizáció munkájához, mint ahogy hozzátartozik most a bigottság megszüntetése és a vallási hatalom erejével való visszaélések megakadályozása ugyancsak a civilizáció, az újabb és nagyobb előrehaladás és felvilágosodás akcióihoz.

Az egyházi ünnep magasztossága és fénye viszont ezen a napon találkozik az államalakítás, a nemzeti lét megerősítésének hálaadással teljes ünneplésével. A magyar királyságot ünnepeljük, melyet annyiszor megtámadtak. Hatalmasabbak, zsoldosok tömegeivel gazdagabbak, melyet mindig elpusztítani akartak. Orvul, hit-szegő módon melyre oly gyakran rátörtek. Hányszor esett ki a gyáva támadó kezéből a tör, míg a nemzetnek e ősi fegyterében már más támasza nem volt, mint igazában való hite, mely szintegy hagyomány gyanánt maradt, hogy „ha Isten velünk, ki ellenünk!” A százados harcok elhordták azonban a magyar királyság fényét és diszét. Önálló nemzeti létünket már-már sirta tették. Ez az ország temetői mesgyéit foglalja magában. Csatákban sokszor legyőztük az ellenséget, de békekötésekben mindig elszedtek valamit javainktól, jogunkból és igazságunkból. Hová lett Nagy Lajos birodalma? Hová hódító Mátyás serege, mely Bécsnek büszke várát ostromolta? Mégis az isteni gondviselés mindvégig segített annyira, hogy Szent István koronáját megőrizhettük és az alkotmányt s az országos jogát elpusztíttatni nem engedték. A hálaadásnak ezért kell elkövetkeznie e napon, a nemzeti ünnepet jelentő fényes szertartások között, holott eközben nem fogjuk látni a magyar királyt, Szent István koronájának és palástjának jelvényeivel, akit e nemzet felékesített, de amely koronát a nemzet a maga tulaj-

donában megtartott és a saját alkotmányára való eskü nélkül a fejedelmek homlokát vele érinteni nem engedte. István király napján emlékezni kell rá, hogy ez az erő a nemzet kezében van. A magyar királyság koronájának jogai nem juthatnak másnak, mint aki az évezredek alkotmány megtartására az ország színe előtt fogadalmat és hitet tesz. S amint eddig volt, úgy lesz ezután is. A mi szerződés uralkodó és nemzet közt létrejön, az aképpen érvényes, ha mindkét fél becsületesen megtartja. Nem úgy, minthogy ha ellenség állana szemközt ellenséggel. És nem úgy, hogy ha a közt háborúság keletkeznék és mi győzünk, hát a békekötésnél a dátumok megint csak temetőoszlopokat jelentsenek, ahol jogaink közül egyszer az egyiket, máskor a másikat temették el. István király ünneplésénél, ime tehát, ha a nemzet magára marad is, annál inkább erősödik ez ünnep nemzeti jellegében, annál tisztábban domborodik ki az a másik jelentősége, hogy egymagában állva, hatalmi készségeit teljes erejében kell megőriznie. Azokat a hatalmi készségeket, amelyek osztatlanok és függetlenek, amelyek az állami egység fentartására fentartattak és megőriztettek. Tisztán és világosan megállapítva a határvonalakat, a jogok megóvása nem lehet többé paktumok tárgya s ami még kétséges és a tapasztalatok szerint félremagyarázható, annak szintén mielőbb tisztázódnia kell, hogy az ország munkaerejét ne bénítsák meg közjogi harcok s az uralkodói és nemzeti jogokért keietkező küzdelmek. Következésképpen a hagyományokból is csak azokat tarthatjuk meg, amelyek céljaink elérésére alkalmasak s a fejlődés törvényeinek megfelelnek. A miként senki sem tekintí istenkáromlásnak, ha a régi jelígehez, hogy ha Isten velünk, ki ellenünk, hozzá csatoljuk a másikat: segíts magadon s az Isten is megsegít.

István király tudósokat hozatott udvarába, hogy a műveltséget terjeszthesse. Minékünk most már az egész világ egy nyitott könyv, melynek minden hasznos tudományát javunkra fordíthatjuk és viszonyainknak megfelelően használhatjuk fel. Eljutunk odáig, hogy talán az idén utoljára ünnepeljük István király napját oly keretben, amelyben a nemzeti akarat alkotmányos megnyilvánulása a többi államokétól hátramaradottabb. Az alkotmányos jogok gyakorlása a nemzet nagyobb rétegeire fog kiterjedni. Közkeletű mondással szólva: a nép jogot kap. Több jogot, mint amennyivel eddig rendelkezett. A nyitott könyvből meg kellett tanulni a haladás követelményeinek a kielégítését és ennek módzatait. Együttal viszont oda kell törekedni, hogy akik az alkotmány jogaiban részesített-

nek, azok által az alkotmány védelmezőinek, tábora megerősíttessék. Nemzet és nép egy lehet, a mint hogy a népfejlődés egészséges irányzatának a népet a nemzeti feladatok teljesítésére kell alkalmassá tenni. Régi hagyományokból hovatovább többet törölt el a korszellem egyenlősítő eszmeáramlata. A nemzeti egység is csak úgy tartható fenn, ha az igazi demokratizmus növeli erejét, ha a zugoló élő-gületleneket átváltoztatja kielégített és lelkesedő tömegekké. A politikai nemzethez hozzá kell tartoznia annak a népnek, amelyik hajlandó az egységes nemzeti államért együtt dolgozni azokkal, akiket eddig kiváltságosoknak tartott. Szent István birodalmában a magyar nemzetnek meg kell erősödni, nagyobb tömegeket kell magába olvasztania, hogy uralmát és hatalmát megtarthassa. Mind az a mozgalom, a melyik kívülről a mi belső területünkkel keres kapcsolatot, állambontó, ellenséges és országtulajdonok elsajátítására irányuló célokra, mindez a cselvetés és lázítás az élő-gületlenekre számít, akik könnyebben csábíthatók és álmoképekkel kecsgethetők. Eképpen a magyar nemzet politikai érettségére nézve az a bizonyágtétel szükséges, hogy az átalakulás munkájában a nemzeti törekvések részére szerezen hiveket és az alkotmányos jogokat aképen ossza meg, hogy általa a maga az alkotmány még teljesebbé és a nemzeti állam egysége még határozottabbá, védettebbé és megtámadhatatlanabbá váljék.

Hogy a magyar királyság teljességének napja ragyogjon reánk, idők óta hiába várjuk. Biztosítékaink úgy, ahogy megvannak, de a holt betű nem elevenedik meg s a szeretet melege hideg falakon nem törhet át. Amit törvényeink a közösség intézményeiben is megadnak nekünk, azt se tudjuk valóra váltani. Áldozataink szélbe vetett magvak, vagy más földre hullanak és másutt teremnek. Meg kell erősödnünk pedig, hogy a gazdasági erőnkkel a hatalmi javakat a valóságban is megszerezhessük, értékesíthessük és minél kevésbé kelljen a mások támogatására szorulnunk. Amikor a magyar királyságot ünnepeljük, gondoljunk arra, hogy így egyedül tulajdonképpen csak emléket ünnepelünk. És inkább kételkedők legyünk, mint optimisták. Inkább arra tegyünk fogadalmat, hogy céltudatos törekvéssel dolgozni fogunk, mintsem, hogy az egyéni régi kiváltságok pusztulását panaszoljuk, amikor az egyenlő jogok eszméjének igazabb útja nyílik meg. S a mikor a magyar királyságban a nemzet erősségét gyarapítani akarjuk, ne okozunk olyan viszálykodást, mely az ellenkezőre vezet, amely inkább gyengít és a fejlődés helyett a romlásba vezet.

Magyar királyság van. Mondjuk és hirdetjük, hogy van. És ha azt akarjuk

mondani és hirdetni, hogy a magyar nemzeté a magyar királyság, ennek legelső feltétele, hogy belső hatalma maradandó alapokon minél erősebbre épüljön a fejlődés által követelt reformok létesítésével.

Az idej termés.

Arad, augusztus 19

Immár a legszkeptikusabb lélek is megnyugodhat abban a tudatban, hogy ez az esztendő szerencsés esztendeje volt Magyarországnak. A cséplési eredmények azt bizonyítják, hogy a földmívelésügyi minisztérium eddigi termésbecslései megközelítették a tényleges eredményt s az országnak ez idén a közepes termésnél jóval jobb termése volt.

A napsugár, a felhőjárás tehát ez idén kegyes volt Magyarországhoz: az üszög, a konkoly, a korai fagy, a jég, a mezei pocok nem dézsmálta meg a szájunk elöl az Isten áldását. Mezőgazdasági termelésből élő ország számára nem képzelhető ennél nagyobb öröm. Tavaly harminc millió métermázsza buza termett a magyar szántóföldeken. Ez idén több mint ötvenegy millió, nem is számítva azt, hogy rozsból, árpából, zabból mennyi termett. Nem kell különös nemzetgazdasági tudás annak a kiszámításához, hogy egy esztendőnek ez a majdnem megduplázódó gazdagsága mit jelent? Jelenti azt, hogy az ország gazdái sok millió koronával lesznek gazdagabbak; a kisgazda új zsindelyvel fedetheti a házát, két hízóval többet vásárolhat télire; az eladósodott földbirtokos, akinek a feje fölött ószére megütötték volna a dobot, fizethet a hitelezőinek, esztendőkre moratóriumot kap. A fölbuzgó tetterők és életenergiák nagy sokaságát jelenti a termésben ez a pár millió métermázsányi többlet: kukoricafosztásra sok lakodalmat fognak megülni, amit a jó termés nélkül tovább halogattak volna, jövő évre sok olyan bölcsőt fognak ringatni, ami a mező áldása nélkül üresen maradt volna. És sok család, aki már tengeren tundra készülve faragta a vándorbotot most új lélekzethez jutva, sutba dobja ezt a botot s megújult reménységgel még tovább viseli a küzdés keresztjét...

Mindéz csupa olyan áldása a föld jól termő évének, amit a statisztikai adatok a számok hullámos játékával szoktak ellenőrizni és

igazolni. A legelemibb dolog az, hogy azok, akiknek több buzájuk termett, a több buzáért több pénzt kapnak s a több pénzen kevesebb gonddal és emberi örömközött élnek. De vajjon szabad-e, hogy ezzel kimerüljön a termékeny föld áldása és ez az áldás megakadjon már azoknál, akik közvetlen forrásból kapják a föld ajándékát? Magyarországon — leszámítva az ipar és a kereskedelem eltartottjait — közvetve vagy közvetlenül mindenki a földből él. Aminek kellene, hogy termézetes következménye legyen az, hogy ha a föld bőséges adakozókedvű, mindenki jobban éljen. Az ilyen gazdagságnak, mint egy folytonosan táguló hullámkarikának, lassanként egy örömgűrűbe kellene ölelnie a magyar föld egész lakosságát. Kellene, hogy a buza ára lejjebb szállva, a föld kegyes ajándékát megoszassa azok közt, akik a földet művelik és azok közt, akik a föld termékeit elfogyasztják. Az alacsony buzaárnak pedig maga után kellene huznia a liszt árát, a cipó árát, de ezenkívül, miután a gazdasági élet megállapított törvénye szerint a buzaárak regulázzák az egész élelmiszerpiacot, kellene, hogy olcsóbb legyen a burgonya, a bab, a kukorica és a marhahús, a disznóhús, csirke, kacska, mindaz a sokfajta holmi, ami az emberek konyhájához tartozik.

Magyarországon azonban, mihelyt a nagy tömeg, a fogyasztó közönség valamilyen előnyről lenne szó, tótágast állnak a legelemibb gazdasági törvények: a legkedvezőbb konjunkturák aranyáradatát valamilyen közbeeső fokon beissza a sivó homok. A termőföld és a terített asztal között a közvetítő rétegeknek egész sorozata áll s ezek a rétegek amilyen rugalmasok akkor, amikor egy kedvezőtlen átalakulás terhét kell egymásnak tovább adni, addig, amíg az hatványozva a fogyasztó vállaira zuhan, épen olyan merevek és mohón szomjasak, amikor valamilyen bőséget kellene megosztaniok. A legnagyobb bőség szükségképpé soványkodik, amire a fogyasztóhoz érkezik és közkeletű nyelven ezt olyanképpen lehetne megformulálni, hogy hiába termett huszonegy millió métermázsával több buza ebben az évben, azért nem lesz nagyobb a zsemlye.

Ahol a lelenceket nevelik.

— Látogatás a pécskai és gyoroki telepen. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Az elmúlt héten egyik fővárosi napilap hasábjain igen magas nivóju vita folyt le egy hírlapíró és az állami gyermekvédelmi ügy vezetője között. Az újságíró nagyönis sötét színben látta a magyarországi lelencgyermekek ügyét és — aligha közvetlen tapasztalás útján — az egész magyar lelencügyet a bűnös „angyalcsinálás” manipulációival hasonlított össze. Nagyon perhorreskálta azt a rendszert, hogy a lelenceket falura adják dajkaságba és nevelés céljából.

Ezzel szemben a miniszteri tisztviselő kitűnően megvédelmezte a mai rendszer helyességét. Persze csak papíron. Az elméleti vita folytatása éppen ezért teljesen meddő volna. Kérdés az, hogy a gyakorlat, a valóság kinek ad igazat. Az alábbiakban két lelencelep ismertetését adjuk személyes impressziók alapján. És ezek a személyesen szerzett benyomások azt a véleményt alakították ki, hogy a gyakorlat a mostani rendszer védőjének ad igazat, a valóságban a magyar lelencügy helyes alapokon nyugszik.

A pécskai lelenc-tábor.

Az állami intézményekről, különösen a jótékonyági intézményekről átment a köztudatba, hogy azok általában csak a papíron, a sablonos statisztikához fűzött kommentárokból mutatnak tetszelettséget, a valóságban minden másképpen van. Általában az a közfeltevés, hogy ezekben az intézményekben felületes az ellenőrzés. Az ellenőrzésre hivatott közeg e öre megállapított időben, vagy még akkor se tartja meg muszájból a hivatalos szemléte. Perze így a valóságot sohase láthatja.

S ez így is van többé-kevésbé. Magával hozza ezt az intézmények hivatalos beosztása. Csakhogy ez még nem jelenti azt, hogy ezek az intézmények már most e mellett az ellenőrzési rendszer mellett nem felelnek meg rendeltetésüknek. Hál'isten, nem így van. És különösen nem így van a mi lelencintézmé-

A férfi és a nő.

Írta: Molnár Jenő.

A klub olvasótermében élénk taglejtésekkel, nyomatékosan, majd izzó indulattal beszélt Gergely. A tagok eleintén idegeskedve néztek rá, mintha szemreányó pillantásuk azt mondta volna: Már megint beszél ez a Gergely? De a szó mestere lenyűgözte őket, mint annyi más-szor, kikövetelte a figyelmet s mert ezuttal új dolgokról beszélt, mindenki letette az újságokat és szinte visszatartott lélegzettel hallgatta, amint Gergely beszélt:

— A közéletben, ti tudjátok legjobban barátain, mily tenger sok üldözést, gúnyt szenvedtem. Pályám, amelyet a messziről szemlélő rózsákkal és aranyakkal behintettek lát, a vesszőfutások kínos sorozata. Másnak a fórum az, ahol feledi baját, gyötrelmét, nekem kinpad volt, amelyre kifeszítettek. A sas, mikor a bércek magosságai felett büszke szárnyacsapással röpdös, nem látja a rögdöt, mely megtépi a szárnyakat: én minél feljebb jutottam, annál többször véreztem meg magamat az akadályokon. Egy lépést nem tehettem előre anélkül, hogy ellensegeim meg ne vádoltak volna. Szereltem legyen akár a politikában, akár a tudományok, az irodalom terén, ha bármily ártatlan társadalmi mozgalomban lelkesítő szavamat és tollamat kérték, nyomomban kullogott a sötét, a hiénafogu rágólam. Amikor ti, barátain, engemet odaadástok minden jelével kitüntetően ünnepeltetek s arcomon

végigsuhanni láttatok a dicsőség mámorát, a becsületesen végzett munka öntudatát, lelke-met akkor gyilkos karmaival marcangolta a Boszu, a Káröröm. S nem mutattam Janus-arcot soha. Ti nem olvashattatok le rólam a szenvedés, a vergődés kinjait. Ünnepeletetek, amikor szánalomraméltó voltam csupán. Tap-soltatok s én a tapsok közül is kihallottam az ellensegek bőséges fogcsattogtatását, fegyver-csörömpölését.

Emelt hangon folytatta Gergely. Csudálatos kékségű szemek, amelyekben annyi derű, értelem és íenség lakozott, meglobbantak, szik-rázó tűz áradt ki belőlük.

— Minden sikerem egy mérges fulánkot szerzett nekem. Meggyanusítottak önzéssel s ez volt még a legkevesebb. Kis vagyonomat a hallgatás bére gyanánt kaptam — mondották a vádaskodók. Az utolsó utcaseprő megtakaríthat néhány fillért, ki kéri tőle számon? Úgyesen spekuláló kereskedők, hazardjátékosok, gyanus közvetítők, uzsorások meggazdagodhatnak, senkisémmel kérdezi, hogyan, miből? S engemet, aki közéleti elfoglaltságom mellett csak éjszaka jutottam kenyérkereső munkám elvégzéséhez, harácsolással, rablással vádoltak meg. Ezt is elbírtam. S mikor látták, hogy nem vándorlok ki, vagy legalább is nem ölöm meg magamat, kitalálták, hogy idegen tollakkal ékeskedem. Hogy mások eszméit sajátítom ki, hogy régmúlt idők föliánsaiból szedem elő gondolataimat. Ez fáj, nagyon fáj, jobban, mint ha rablással gyanusítottak volna, de akadt min-

dig, ha nem több, egy ember, aki nem hitt a gyalázkodóknak s ez megnyugtató.

Gergely most intett az ujjával, mintegy jelezve, hogy a tós még a legnagyobb, a legborzalmasabb szenvedésének eibeszelésével

— Barátain, higgyétek el, ha az ember egy harmonikus élet delelőjén bizonyos derű filozófiai magaslatra emelkedik, ahonnét szenvedély és izgalom nélkül nézi emberek túlekedését, dolgok alakulását, akkor érte el a leg-tökeletesebb földi boldogságot. De ennek egy igen fontos feltétele az, hogy a családi élet nyugalmas, a házi tűzhely tiszta és szent legyen. Én, aki hittél vallom az otthon varázsát, hatalmát, nem kerülhettem el e részben sem a gonoszok ragalmát. Ha a fórumon csupa engesztelődés és szelidség vagyok, itt vérengző tigrissé változom. Mert szeretem a feleségemet és gyermekeimet Sem mi másért. Az otthon az nekem, ami az üldözött vadnak a védelmet adó enyhely. A régi Rómában se volt talán oly misztikus, csudás erejű varázsa a házi tűzhelynek, mint réám az enyemnek. Otthon feledek mindent. Az a néhány perc, amit feleségemmel együtt tölthetek, számomra a megváltás, a meg-nyihülés. Ha ez se volna, meg kellene örülnöm. Vagy talán gyilkolnék... nem tudom. És a rágalmazók rágalmaztak, a vádaskodók vádaskodtak. Szerencséjükre, mert e ponton sebezhetetlen vagyok. Az én otthonom az én üdvösségem, az én paradicsomom. Aból ugyan nem üznek ki ellensegeim, ha mindögyüküknek száz feje és ezer karja is volna.

nyünkben. A hivata noki ellenőrzés hiányai itt is megvannak, csak hogy itt a legalsóbb fokú funkcionáriusok, a nevelő szülők nem hivatalnak, nem kereseti forrásnak, vagy legalább is első sorban nem annak tekintik a gyermek becsületes ellátását, hanem igazán emberbaráti kötelességnek. Sőt még ennél is többnek.

És ezt nyugodt határozottsággal állithatom, mert személyesen győződtem meg róla. De nem úgy mint általában az ellenőrző közegek szoktak. Az én érkezésemet senkise várta. Nem söpörték ki az udvart seholy jó előre, nem csináltak nagy takarítást, nem mosdatták és nem öltöztették ki vasárnapi ruhába az apró apátlan-nyátlanokat. Ugy láttam mindent, ahogy hétköznap lenni szokott, a maga természetes kerékvágásában. És ez a nem hivatalos szerele teljesen kielégített és megnyugtató.

Bementem a pécskai telep felügyelőjéhez, *Barcsani Teréz*hez. Természetesen nem mutatkoztam be neki mint felügyelő, sőt mint hírlapíró se. Azt mondtam, aradi hivatalnok vagyok, aki egy kis fiut szeretnék elhelyezni a lelencház utján. Kértem, hogy adjon néhány címet, ahol esetleg a gyermeket gondozásra elfogadná. Adott is, a maga kijelentése szerint a legjobb gyermektartókat. A többi magam válogattam ki találomra a nevelőszülők névsorából. Ezt a kissé ravasz eljárást bizonyára mindenki meg fogja bocsátani, mert csak így láthattam mindent szépitgetés nélkül.

Végigjártam aztán vagy tíz nevelőszülőt, ahol összesen vagy huszonöt gyerek volt elhelyezve. Láttam tehát körülbelül a telep egy negyed részét, mert Magyarpécskán ez időszere mintegy százhusz lelencház-gyerek van. Voltam iparos családnál, földmivesnél, sőt gyermektartó cigány családnál is. (Ne tessék megjáráni, itt egy félvér cigány lelencház volt elhelyezve egy teljesen megpolgáricosodott cigányiparos családnál.)

Bementem az első lelencházba. Mondhatom, az első tapasztalat rendkívül kedvezőtlenül hatott rám. Ahogy kinyitottam a kaput, egy sápadt, vézna, beteges külsejű nyolc-kilenc esztendősi fiú sántikált elém. Az egyik lábán elmérgesedett seb volt, amely piszkos, véres rongydarabokkal volt jól-rosszul leköttözve. Nagyon ostoba fiúcska, aki egy kérdésemre se tudott megfelelni. Pedig érdekes, hogy ezek a szeren-

csétlen apróságok, különösen a rendes családoknál, rendkívül élénk és fogékony eszűek.

A szobában egy öreg paraszt házaspár fogadott. Az asszony éppen egy sápadt kis lányt fésült. Mind a két öreg egy-egy tarkahuzatos ágyon ült. És máshol bizony aligha is ülhetett volna, mert az alig hét-nyolc négyszögletes alacsony, dohos levegőjű szobában a két ágyon kívül nem fért el más, mint még egy asztal egy szék és a fűtőkandalló.

Kérdeztem az asszonyt, hogy miért nem viszik orvoshoz a gyereket. Az asszony mosolyogva legyintett a kezével.

— Orvoshoz vinni? Begyógyul az kérem anélkül is.

Nem sokat időztem a szobában, nagyon fullasztott a nedves penészszag, sőt a szememet is marta. Sajnáltam a két kis árvát. A legrosszabb véleménynyel indultam kifelé. Aztán láttam, hogy milyen hiba lett volna mindjárt itéletet mondani. Indulóban tudtam meg, hogy a sánta kis fiú — nem is lelencház. Egy kis rokon gyerek, akit a szülei a mezei munkák idejére adtak az öregekhez. Bizony nem a jóakarát hiányzott itt se, hanem a kultúra. És amellettt őket fojtogatja a szegénység.

Jól esett azonban már itt az a tapasztalat, hogy a kapzsiságnak még csak a nyomát se láttam. Mikor előhozakodtam vele, hogy egy egyesztendősi fiút szeretnék elhelyezni, mindjárt kijelentették, hogy nem vállalják el. Pedig aránylag tulságosan nagy mellékes segítséget helyeztem kilátásba. Nagyonbár elutasító választ kaptam a többi helyen is. Pedig szép kilátásokkal kecsegtettem őket és megkockáztattam azt a közmondást is, hogy ahol kettő-háromnak van mit ennie, ott még egy gyerek jóllakhatik. Ebben igazat adtak, de általában azt mondták, hogy a kis gyerekekkel nem érnek rá eleget foglalkozni.

— Az ilyen kis élet még — mondta az egyik derék parasztasszony — nagy gondozást kíván.

Ahol ajánlkoztak, hogy elfogadják ott meg egyáltalán nem a pénz játszótt a főszerepet.

Szinte örült a lelkem, mikor láttam, hogy egy derék asszony milyen szívesen fogadja ajánlatomat. *Stoosz Bálintné*, (kiírom a nevét, megérdemli, elvégre mást ugye tehetek az érdekében) egy már éltessedő asszony, szinte nem

tudta hová legyen a boldogságtól, mikor mondtam, hogy egy egészséges csecsemőt akarok nála elhelyezni. Igért fűt-fűt, ha a csecsemőt hozzá juttatom, mert már ugyanis régen vágyakozik egy ölbéli gyerek után.

Volt nekem egy nagyon szép és kedves kis lelencház. Én neveltem két hónapos korától kezdve. Szép kövér, egészséges gyerek volt. De még alig volt kétesztendősi, elvitte az anyja. Valami cselédleányfé' e. Összeállt egy asztalos legénnyel és most ott van náluk. Képelem, hogy vágyódhatik vissza hozzám az én aranyos Pistukám.

És ez az asszony igazat mondott. Igazolja a most nála levő két lelencház. Az egyik volt csak otthon, egy jól kifejlődött tíz esztendősi fiú. Intelligens arcú, illemtudó fiú; az iskolai értesítője tele van osupa egyessel. A másik lelencház egy pufók képű kis leány, szép tisztán felöltöztetve az ovodában volt. Mindakettő apátlan, a szerelem gyermeke.

Egy éltessedő özvegyasszonynál egy kis gyereket találtam. Vézna kis fiú volt, de úgy látszik jó dolga lehet, mert hallani sem akart róla, hogy visszavigyem a lelencházba. Mikor pedig az asszony azt mondta neki, hogy vissza kell mennie előbbi nevelőszüleihez, elpityeredve kapaszkodott az „édesanyja“ szoknyájába.

Hanem a legideálisabb helyzetet *Kis Mihály* házában találtam. A jómódu gyermektelen házaspár négy fiú lelencház nevel. Kettő nagyobbacska, kettő még ovodába jár.

A fehérre meszelt ház, ragyogó tisztaságú szobák, szépen gondozott kert, rendesen separt udvar mindjárt elárulja, hogy jómódu magyar paraszt házában vagyok. Az asszony lekvárt főz a konyhában, a gazda, meg két jól táplált fiú szilvát fejt az udvaron. A két derék gyerek lelencház. A kisebbek ovodában vannak. Igazán szép négy gyerek Kettő testvér közülük, az anyjuk cselédleány, a másik kettő közül az egyik nyitrai tót gyerek, a másik aradmegyei román. A nyitrai egy szót se tud tótul, a román — ez nemrég került a lelencházba — a viláért se mondana ki egy román szót. Még ha a nevelőszülei kérdezik, akkor se. Magyarul azonban nemcsak szépen beszélnek, hanem pompásan írnak és olvasnak, már t. i. a nagyobbak. A román gyerek úgy olvas magyarul, mint a vízfolyás. Meglátszik a fiukon, hogy törődnek velük.

— Tudja kérem — magyarázza készséggel

— Hogy boldog vagyok-e? Furcsa kérdés. Es te, a legbizalmasabb barátnőm, kérdezed tőlem.

— Ugy beszél, mintha szenvednél, édesem. Hiszen a te életed csupa ragyogás, szépség. Ami dicsőség a férjednek jut, rád is száll abból sugár. És ő oly derék, hű és nemes.

Gergelyné, a harmincéves szép asszonyok gyönyörű típusa, idegeskedni kezdett.

— Derék, hű és nemes? Azt csak én tudhatom. Minket, asszonyokat ha büszkeséggel is tölt el, hogy a férjünk ünnepe, kiváló férfi, önmagában ez még nem elégíti ki. Sőt, enged meg, hogy ezeket a férfi-isteneket egyenesen borzalmasaknak jelentsem ki.

— Te megijesztesz, édesem.

— Igen, borzalmasak. Egész nap a klubokban, tárgyalásokon, üléseken vannak. Ezer emberrel kell naponta érintkezniük. Csak éppen, hogy enni rohannak haza. Egy félóra. S akkor miről is beszélnek? Az ő unalmas köztügyeiről. Soha észre nem vennék, hogy feleségükön egy új blúz, vagy kalap van. Képzeld, a multkor új frizurát csináltattam és a férjem meg se látta. Nekem kellett rá figyelmeztetnem. Este visszavonul és ájfelután is az asztal mellett görnyed. Még szerencse, hogy nyár is van; akkor legalább egy hónapig együtt lehetünk. Azaz lehetnének, ha a nyaralóhelyünkön is nem lennének barátai.

— Részvételt vagyok a sorsod iránt, de

megvigasztalódhatsz, minden nagy ember feleségének ez a sorsa.

— Köszönöm, édesem, torkig vagyok veled. Torkig, ha mondom. S neked, az én legjobb, ledrágább barátnőmnek meg is kell vallanom valamit. Nagy titkot bízik rád, de nem aggódok, beamed sohasem csalatkozom.

— Nagyon próbára teszed a bizalmadat?

— Nagyon. Tudd meg, édesem, én megcsalom az uramat.

— Borzasztó! S ezt ilyen nyugodtan mondd!

— Megcsalom és csálni fogom mindaddig, amíg nem szentel nekem az idejéből annyit, hogy panasza ne legyen okom. Megcsalom, mert asszony vagyok én is, husból-vérből, idegekéből; asszony, akinek még vágyai, álmái és szenvedélyei vannak. Lelkedre mondd, el tudnál ezért itelni?

— Édesem, a te helyedben én is így cselekednék. Egy asszony, akinek meg vannak számlálva a fiatalasága és szépsége napjai, nem cselekedhetik másképpen. Különböben megnyugtathatlak: nem ok nélkül bíztad éppen énreám a titkodat. Mi egyek vagyunk a szenvedésben és a boldogságban.

A németóvári legenda.

*

Alsó-Ausztriában, közel a magyar határhoz, ott, ahol a Duna lágy kanyarodással Dévény felé siet, alacsony dombok között fekszik Németóvár, amely helységet ma már csak Deutsch Altenburg néven ismer a közönség. Németóvár a történetbuvárnak sok tekintetben nyújt rendkívüli érdekeségeket, de leginkább a magyar historikusnak. Németóvár a régi Carnuntum romjain épült fel a régi római légióknak ez a telepe sokban hasonlatos volt a magyarországi Brixetium (Szőny) és Aquincumbus (Óbuda.) Nem érdektelen dolog, hogy a mai templom szomszédságában emelkedő dombban — kétségkívül népvándorlási turulus — nem egy komoly tudós Arpad sírját sejtí s hogy maga Németóvár, valamint a szomszédos Hainburg és a mellette levő Hunnenburg vára is a XI. század első felében a magyarok birtokában volt és Hainburgot 1041-ben vették ismét vissza a németek III. Henrik alatt.

Ma azonban — a szent király ünnepén — különösen egy legendáról akarok megemlékezni, melyet a németóvári nép kegyelettel ad szájról-szájra, nemzedékről-nemzedékre.

Van egy gyönyörű szép bucsujáró temploma Németóvárnak, egyike a legszebb alsó-ausztriai templomoknak, a Mária bucsujáró templom. Régi neve a templomnak Szent István-templom volt s a legenda szerint Szent István alapította volna 1028. körül, amikor

az asszony — az öregem nagyon járatos a betűvetésben és még most a szünetidőben is minden nap előveszi a gyerekeket.

Hogy aztán a gyerekek nem kíváncsiak elmenni innen, azon nincs mit csodálkozni. Valóssággal kórusban zendítettek rá a sirásra, mikor azt mondtam nekik, hogy visszaviszem őket a lelencházba. Nem mintha ott rossz dolguk volna, hanem mert senki nem érzi úgy a szükségét a szabad mozgásnak mint egy fejlődésben levő gyerek. És itt igazán mindene meg van, ami szükséges.

Dicsértem a derék nevelőszülőket, ami látszólag jól esett nekik és váltig invitáltak, hogy várjam meg az ovodából a kisebb gyerekeket. Azok mégcsak a szépek. Én inkább magam néztem el az ovodához. Mondhatom, nem bántam meg.

Utközben megszólított egy asszonyszemély:

— Nem a lelencház tisztviselője a tekintetes ur, mert láttam több lelences háznál.

Valamit kérdezni szeretett volna, mert — mondta — ő is a lelencházról van kiadva havi kilenc forintért a szopós csecsemőjével együtt. De már szeretne elmenni, mert a gyereket elválasztotta. Én persze nem tudtam a dolgához hozzászólni, mire ő magát mórlikálva, tovább ment. Kihívó viselkedésű, frivol beszédű pesti cselédleány volt, abból a fajtából, amely a lelencházi gondozottak legnagyobb kontingensét szolgáltatja.

Az ovodából éppen jöttek kifelé a gyerekek. Illedelmesen dicsértességgel köszöntek az óvónőnek, aztán vigan indultak hazafelé. Egyikért-másikért eljött a lelenctestvére, az vezette haza. Igazán kedves kép volt a kitóduló apróságokat nézni. Akaratlanul is az jutott az eszembe, hogy aki itt angyalcsinálásról beszél, az sohase látott lelenc-telepet. Legfeljebb a budapest-környéki degenerált kapzsi és lelkiismeretlen falvakban, ahova nem a lelencház ad ki gyerekeket, hanem ahova maguk a lelketlen szülők viszik elpusztulásra szánt gyermekeiket. Itt Pécskán és — nem akarok általánosítani, de következtetni lehet — máshol is a lelencek összehasonlítása a többi gyerekekével, egyáltalán nem üt ki a lelencek hátrányára. Tessék csak megnézni a statisztikát. Ezeknek

a jóformán utcán összeszedett ártatlan apróságoknak aránylag sokkal kisebb a halálozási száma, mint a többi falusi gyermekeknek.

Egyébiránt itt vannak a példaim. Ugy mondtam, ahogy láttam és igazán örülök, hogy ilyen igazán kielégítő helyzetet találtam.

— Opál.

A gyoroki lelenctelep.

— Látogatás a „Csángó“-városban. —

Gyorok községtől körülbelül 10 percnyi járásra van a csángó-telep. A gyorokiak csángóvárosnak nevezik. E telepet józan gondolkodású, ügyes, szorgalmas nép lakja. Az állam figyelme minden irányban kiterjedt a csángókra, ami abból is látszik, hogy tömeges számban helyezi el náluk a gyermekeket.

A csángók mintegy 200 apátlan-anyaként kis gyermeket nevelnek fel itt. Többségre nézve lányok vannak tulsúlyban. Az elhelyezett gyermekek legnagyobb része törvényes s csak elenyésző számban vannak törvénytelen születésűek. A telep lelke Kovács Istvánné felügyelő. Ő a gyermekek második édesanyja. A felügyelő, aki alapos ismerője a gyermekek helyzetének, átérzi nemes hivatását, féltő gonddal őrködik felettük s nagy szeretettel s odaadással gondozza a reá bízott gyermekhadat.

A humánus, felekölt gondolkodású felügyelő szíves felvilágosítása folytán sikerült megtudnom a gyermekek közelebbi családi viszonyairól bővebbet. A kiadott gyermekek szülei többnyire iparosok akik szerencsétlenség, vagy súlyos anyagi helyzetük következtében képtelenek gyermeküket felnevelni. Az élet nyomora készítette szüleiket arra, hogy legdrágább kincsüktől, gyermeküktől elszakadjanak s az állam jószágos gondozására bízzák.

Azok a gyermekek, akiknek szülei csak a kényszerhelyzet miatt adták gyermeküket a menhelyre, nem sokáig vannak ott.

Amennyiben a szülők sorsa fordul, boldogan viszik vissza a családi életbe.

A teljesen árva gyermekeket a menhely 12 éves korukig hagyja a nevelőszülők gondozása alatt. Addig kötelesek óvodába, illetőleg iskolába járattatni őket. A menhely vezetőségétől ezek a gyermekek évente egy rend nyári és téli ru-

hát kapnak. A tizenkettedik életévében levő gyermektől, — ki az elemi iskola VI. osztályát már bevégezte, — megkérdezi az igazgató-főorvos:

— Milyen mesterségre van hajlamod?

Az igazgató-főorvos rendszeren a gyermek által megnevezett mesterségre adja ki az ápoltat.

A gyoroki iparos tanoncok nagyrésze a gyermekmenhelyről kerül ki. Az iparosok négy évre szokták felfogadni a fiukat, amikor is a mesterek szerződést kötnek a menhelyllyel.

Eckert Ferenc gyoroki bádogosmesternek inasai állandóan a menhelyről valók. Derék és jó munkás iparosokká képezi ki őket. Több árva fiút szabadított fel a bádogos mesterségben, akik halás levélben köszönik meg mesterrüknek atyai jóságát. Jelenleg két árva fiú a menhelyről tanoncoskodik nála.

Lenkei Péter hentesmesternél Szűcs Jóska aradi születésű, korán árvaságra jutott fiú inaszkodik. A kis Jóska három éves korában vesztette el szüleit. Azóta több fiókmenhelyen volt. Csak pár éve, hogy Gyorokon egy csángó családnál elhelyezték.

Julius hó 1-én szerződötték el hentes inasnak. Az okos szemű kis Jóskától megkérdeztem:

— Szereted-e a mesterségedet?

Meglepődött kérdésesen. Elgondolkozott s csak biztatásomra oldotta meg nyelvét:

— Azért választottam a hentes mesterséget, mert kedvem van hozzá. Ha felszabadulok olyan gyárban keresek munkát, ahol szalámit, virslit s más egyebet készítenek.

Megnyugtattam, hogy ha segéd lesz a mesterségét jól sajátítja el, akkor nyitva áll előtte az út óhaja teljesítésére.

Egyik pékmesternél is két lelenc fiú tanulja a sütés tudományát. A mesterek szeretik a menhelyről beszerződött fiukat, amennyiben ezek kellő szorgalmat és iparkodást fejtenek ki. Tudatában vannak ők is, hogy kenyéradójuk csak javukat akarja.

Ezekből a fiukból önszorgalmuk által válnak idővel törekvő iparosokká. A lányokat szintén 15 éves korukban helyezik ki a telepről jobb családhoz cselédleányoknak. A felügyeleti jog mindazonáltal nem szűnik meg. Van eset arra is, — ha jó felfogással párosult kellő

ugyanis a Duna partján átutaztában lovai megbokrosodtak és feltartóztathatlanul ragadták tova kocsiját. István király ekkor — úgy mondja a legenda — fogadalmat tett, hogy amely helyen megmenekül, ott templomot emeltesse a boldogságos szűz tiszteletére. A király imájaa meghallgatta az ég; a megvadult lovak befutottak a kocsihoz a régi várba („Alte Burg“) mely a mai „am Stein“ nevű helyen állott s a király megmenekült. A király megtartotta fogadalmát és szép templomot építtetett megmenekülése helyén s a templomnak egyszerűn mind egy festményt is ajándékozott, mely a Máriát ábrázolta a gyermek Jezussal. Ennek a képnek csodatevő ereje volt s ez okból vált bucsujáró helyé a templom.

Eddig a legenda. A nép kegyelete megőrizte István király emlékét évszázadokon át. Németóvár egyik utcáját ma is István király utcának (König Stephan-Gasse) nevezik s a faluban számos helyen őrzik ma is a Mária-képnek XVIII. századi acélmetszeti kicsinyített másolatát, mely alatt a következő felirat olvasható: „Abbildung des uhralten und grosswunderthätigen Gnadenbildes in der landfürstl. Patronat-Pfarkirchen zu Teutsh-Altenburg Erzbistums Wien, wie solches von dem heiligen Stephan, ersten christlichen König in dem apostolischen Königreich Ungarn vor siebenhundert Jahren, sammt de Kirchen gestellet worden.“ Magáról az eredeti szent képről a Lajta melletti Bruck város plébániájának 1776-ban írott emlékkönyve azt mondja, hogy az háborus időkben Németóvárból Bruckba vitetett nagyobb biztonság okából és az ottani Augustinus kolostorban helyeztetett el, ahol szintén nagy tiszteletben tartatott. Mikor azonban II.

József ezt a kolostort megszüntette, a kép ismeretlen helyre került es maig sem tudni, mi lett vele.

A templomalapítás eme legendás története egyébként a képzőművészeti alkotásoknak is tárgya volt már. Koháry István gróf országbíró ugyanis 1726-ban egy oltárt létesített a templomban, — melynek ma is „Szent István oltár“ a neve — és egy képet ajándékozott a templomnak. Ez a kép, — mely a brucki plébánia emlékkönyve szerint az evangéliumi oldalon levő oltár középső képét képezte — Szent István királyt ábrázolja, amint a templomot a boldogságos szűznek felajánlja. A kép művészi kivitelű, kár, hogy a magyar műtörténet művelői még nem foglalkoztak vele. (Szerencsére elég jó karban van és sikerült róla hasznavehető fényképprodukción készítenem). A főalak Szent István király patriárkális alakja, glóriás fejjel, egy oltár előtt térdel, balkezeiben a mai templom modelljét tartja és nyújtja az oltár feletti felhőben ülő Mária felé. A királyon a koronázó palást látható, hermelin gallérral. (!) Ruházata térdig érő kék attila, melybe fehér, magyaros dísz van beleszőve, piros nadrág és sárga csizma, felvert sarkantyúval. Jobbjával egy párnára mutat, melyen a magyar szent korona nyugszik, a kormánypálccával. A koronán a kereszt egyenes! A párnát egy vörösruhás alak tartja, mely a németóvári plébánia emlékkönyve szerint Imre herceget ábrázolja. Ez az alak az ország cimere pajzsát tartja. Egyébként azt a benyomást teszi az emberre, hogy későbbben f-stették a képre, melynek művészi kivitelével nem áll harmóniában.

Mária és a kis Jézus alakja, az őket környező angyalfejek, a nyakból nőtt szárnyak, az

alakok színei olasz iskolára mutatnak. A képen magán csak egy kicsi felirást találtam: „Io. Kurtz, Invent. 1726“.

A kép alatt néhány év előtt még egy tábla is létezett a következő felirattal:

„C. Stephanus Kohary de Csábragh I. C. R. et S. et P. R. I. ac H. R. I. C. 1726“ (vagyis: Comes Stephanus Koháry de Csábragh, iudex curiae regiae et serenissimi et potentissimi Romanorum imperatoris ac Hungariae regis intimus consiliarius 1726.) Azonban ez a tábla a templom két év előtti renoválása alkalmával elveszett, valamint elveszett a németóvári emlékkönyvben említett szobormű is, mely a képrámája körül volt elhelyezve és a két száguldó lovat ábrázolta.

A következő 1727. évben Koháry István misealapítványt is tett a templom részére. A kurucok által történt elfogatásakor a gróf jobb keze megsérülvén, idegen kézzel írta az alapító levelet, amelyben a templomot Szent István király által alapítottának mondja (in monte penes Németóvár per eundem gloriosum regem Hungariae erecto in templo mondanak misét) jelölésül annak, hogy a legenda Magyarországon is ismeretes volt.

Van-e a legendának valami történelmi alapja s hogy mikor keletkezett, nem tudja senki. Hogy a templom jelenlegi alakjában nem lehet Szent István alkotása, azt a laikus is észreveszi első pillanatra. A torony és a presbyterium XVI. századbeli gót alkotások. Ellenben a középhajó román stílusban épült és sokan tartják az 1000. évből valónak. Bármint legyen is a dolog, nincs kizárva, hogy azon a helyen, amelyen a mai templom áll, már előbb is állott egy templom, mely az idők folytán elpusztult s így a mondának lehet valami alapja, aminek forrását é demes volna kutatni. Gábor Gyula dr.

szorgalmat árulnak el a gyermekek — hogy kiképezik őket. Egy fiút a fa- és fémipari szakiskolában taníttatnak.

A telepen feltűnő számban vannak olyan többnyire cselédsorba tartozó leányok is, akik bűnös viszony folytán anyává lettek. A kis törvénytelen csecsemőt hozzátartozóiktól való félelem, vagy szegény miatt nem merik haza vinni, inkább felvétetik magukat a gyermekmenhelyen, ahol gyermeküket maguk táplálják.

Gyermekeiket az elválasztásig kötelesek táplálni, mely egy évi időtartamra szól. Az anya gyermekével együtt köteles minden hét szerda délutánján „rapportra” menni a telep-felügyelőhöz. A felügyelő megvizsgálja és egyenként leméri a csecsemőket, hogy ezáltal meggyőződést nyerjen a gyermek gyarapodásáról és fejlődéséről. A menhelytől kapott kis könyvecskébe, melylyel minden tápanya rendelkezik, a csecsemő súlyát esetről-esetre bevezetik.

A menhely az anyáért és gyermekéért havonta 18 koronát fizet a gondozó családnak. Ezért az összegért teljes ellátást kap az anya és csecsemője. Egy év leteltével, az elválasztás megtörténte az anyát elküldik, a gyermek gondozásáért pedig csak 14 koronát kap a gondozó család.

Ha a gyermek négy éves korát elérte, már csak 10 koronát fizetnek 12 éves koráig. Egy nevelőszülőhöz három gyermeknél többet nem adnak.

A tápszülők a gyermek neveléséről ép úgy gondoskodnak, mint a saját gyermekükéről. Ezen nem is csodálkozunk, mert gondozásra csak oly családok kapnak gyermekeket, a kiket e vállalkozásukban a telepbizottság is támogat s mely családok vallásos és józan természetű életéhez kétség nem fér. A gyermekek rendes iskoláztatásáról a csángó-telepi állami iskola igazgató-tanítója: Lázár Pál gondoskodik, aki atyai szeretettel vigyáz a kis állami gondozásban levő gyermekekre.

Mindazonáltal előfordul, hogy egy-egy nevelőszülő megfélekedezik magáról s a kis gyermekek házi fegyelmezésénél durva eszközökhöz nyúl. Erről azonban a felügyelő bizottság nyomban tudomást szerez és sürgősen intézkedik aziránt, hogy a gyermekek megfelelőbb bánásmódban részesüljenek.

Csak a napokban történt, hogy két gyermeket helyeztek el más szülőhöz a durva bánásmód miatt.

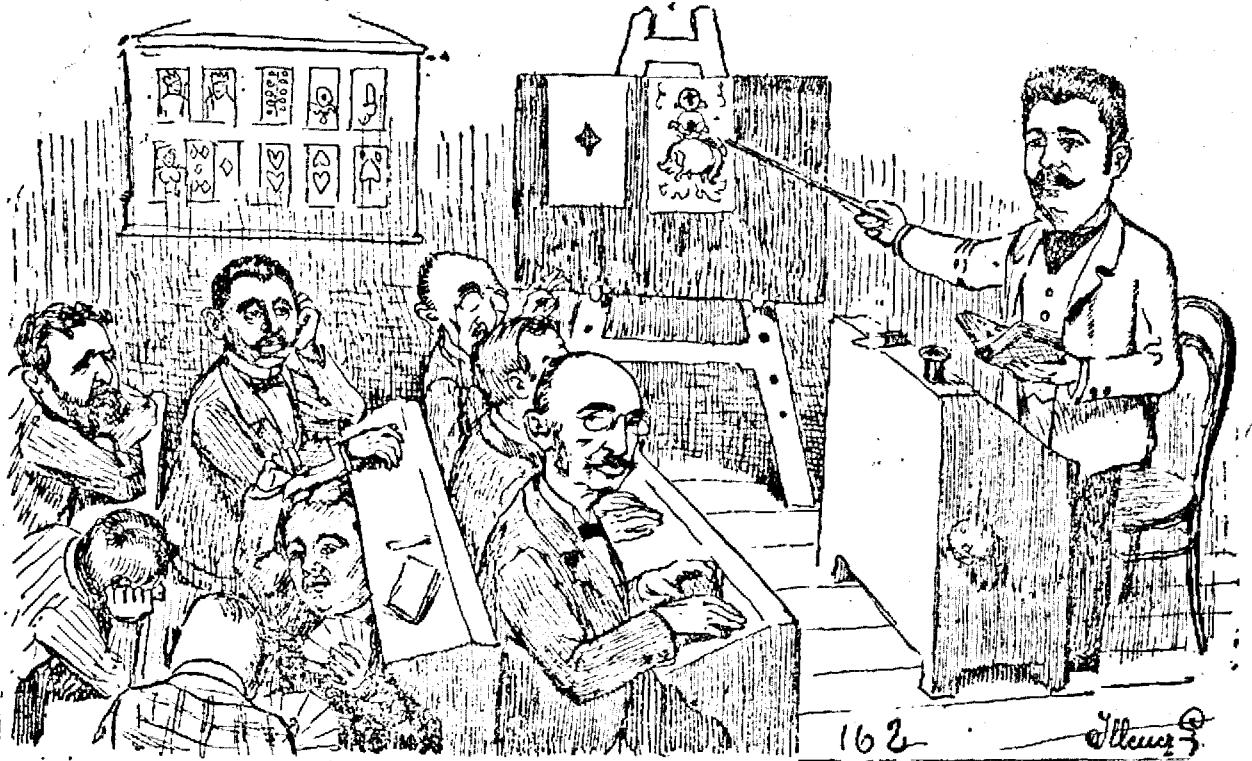
Nem ritka vendég a telepen Leitner Ernő dr., a gyermekmenhely igazgató-őorvosa, ki házról házra járva, váratlanul lepi meg a nevelőszülőket, hogy időről-időre személyesen is meggyőződhessen a gyermekek gondos ellátásáról és neveléséről.

E sorok írójának a nevelőszülők az elkeseredés hangján panaszták el, hogy az állam által egy gyermek havi táplálására és gondozására fizetett 10 korona oly csekély összeg, hogy egy-egy gyermek kenyérszükségletét is csak némileg fedezi. Minthogy az állam ezzel szemben megkívánja, hogy a gyermekek táplálása a legmegfelelőbbben történjen, hónapról-hónapra a nevelőszülőknek a magukéból kell áldozni, hogy a gyermekeknek kenyéren kívül más is jusson eleségül. Belátta már ezt a telepbizottság is és Hunyady Lászlóné elnökléte alatt ülést is tartottak ez ügy orvoslására, átírtak az aradi gyermekmenhely vezetőségéhez is, de kérésükkel elutasították őket.

Sch. M.

Az aradi egyetem tanárai.

I. Az egyházjog.

Kovács tanácsnok ur álma
Im valóra teljedesett,
Meghallgatta Zichy János
S adott nekünk egyetemet.
A tanács most szörnyen boldog
Kibérelte az agg Lloydot,
Berendezte katedrakkal,
Térképpel, fali táblával.
Elhelyezett egy pár padot.
Kiírta a pályázatot,
Megnyitotta a tanévet.
Az előadások folynat,
Attól félnék, a tantermek

Szükek lesznek már ma-holnap.
Egyházjog az első óra
Nézetek csak Steinhardt Mórra,
Mint figyel és, mint vigyáz.
Arca szörnyen büszke hetyke
Semmi se neki a lecke,
Mindig tud és nem hibáz.
Nagy tanár ur buzgó hévben
Bibliával a kezében
Mutatgat, magyaráz,
Ranschburg Sanyi szörnyen drukkol
Attól remeg, hogy befuccsol,
Oh mi baj, oh mi gyász!

Művelődő cigányok.

(Boldog gyermekek. — Uri mulatságok.)

— Egy éjszaka a fekete-táborban. —
Kaland a csendőrökkel.)

— Elmondta: Csóky Gusztáv, a pankotai cigányiskola tanítója. —

Még néhány hét és újra megnyílik Pankótán az ország egyetlen cigányiskolája. Fiatal iskola, még csak egy tanévet élt át. És már is meglátszik a felnötteken úgy, mint a gyermekeken az iskola erkölcsnevelő hatása. Az első tanév 1910. év június hó folyamán zárult, a második tanév 1910. év szeptember havában veszi kezdetét. Hivatalos iratok, iskolai hatóságok, kiküldött szakközvegek és Pankota község lakói igazolják, hogy az első tanév meglepően szép eredménnyel végződött. Az iskola a felállításához fűzött emberbaráti és hazafias reményeknek már az első évben a várakozáson jóval felül megfelelt. Pankota utcáin a mosdatlan, fésületlen, romlott lelkű, büncselekmények elkövetésére hajlandó cigánygyermek helyett illedelmesen viselkedő, magyarai szépen köszönő, lehetőleg tisztán öltözött cigánygyermeket találunk.

Pedig még tavaly nem volt ez így. Mosegyogva gondolok vissza arra, amikor beírtam a gyerekeket s megkezdtem a 47 gyerek tanítását, milyen piszkosak, rongyosak voltak és hogy bagóztak és hogy itták a snapszot. Aztán, hogy megszerették az iskolát, milyen boldogok voltak, amikor ünnepélyeket rendeztünk nekik. Karácsonykor olyan meglepetésben részesültek, amilyenben még soha se volt részük: karácsonyfaünnepet rendeztünk nekik és 40 pár

csizmát osztottunk ki közöttük. Boldogok voltak és folyton énekelték, verseket mondtak. Nem akarták elhinni, hogy a csizma az övéké. Azonnal felakarták húzni a teremben a kis csizmákat, de nem tudták: hogyan. Én segítettem a legtöbbször felhuzni. Nagyon örültek aztán a majálisnak és az évről-évről vizsgálóünnepnek.

A lopás ösztönét nagyon nehezen lehet belőlük kiverni. Az anyám, aki velem lakik és a cigánylánykákat kézimunkára tanítja, magával vitt a piacra két leányt. Az édesanyám sokat alkudozott a paprikára. Ezt meguntta az egyik leány és odasugta az anyámnak:

— Hagyja el néni, ne alkudozzon. Ugy is tettem én már egy csomót a kosárba.

A cigányok — dicsekvés nélkül mondom — szörnyen megkedveltek engem. De igazán ambícióval is foglalkozom a dolgaikkal. Nemcsak az iskolában, hanem azontul is. Elhatároztam egyszer, hogy a szabadban velük fogok egy napot tölteni. Tavasszal, birkanyírás idején, az ország minden részéből Nadab-ra, József főherceg aradmegyei uradalmára sereglenek a cigányok. Ugyanis ők nyírják, mossák a birkákat s míg ez tart, ők a szabadban tartózkodnak éjjel-nappal.

— Egyszer meglátogatom magukat, amikor a birkát mossák.

— Nem hisszük azt. Nem gyűn oda a tanító ur, csak úgy mondja.

A tavasszal, egy délután az egyik kollégámmal gyalog neki vágunk Nadab felé. Vas-tag botot fogtunk, a hátunkra tábori sátorvettünk. Az volt a szándékunk, hogy közöttük hálunk, de a saját sátrunkban. Hadd lássuk, hogyan élnek ők egymás között.

Estig odaértünk.

Megkérdeztem egy embertől, hogy merre

vannak a pankotai cigányok. Megmutatta. Amint a falu mögé értünk, már láttuk a hatalmas sátrakat, lovakat és tarka gyermekesreget. Oda megyek közéjük, talán csak lesz valaki, akit ösmerek. Csakugyan három ismerős cigány férfi a tűz körül ült. Odamentem, ránéztek az egyikre, vissza néz és gondolkodik. Egyszerre felugrik és elkiáltja magát:

Guszi, Styéra, Tuta! Etá tónító bácsi.

A gyermekek ott hagyták a lovakat és rohantak hozzám. Az idegen cigányok nem tudták, hogy mi az; sőt egy „Korbei“ (nagyon fekete) suhanc oda jön, a tenyerembe csap és azt mondja:

— „Szerbusz“.

Oda jöttem a cigány asszonyok, levették a tarisznyámat, én pedig helyet kerestem és a cigánybíró sátra előtt az ő segítségével fölöttem az enyémet is. Majd bementem az uradalmi parkba, bemutatkoztam *Tabajdy* intézőnél, kinek éppen hölgy vendégei voltak s ezekkel együtt vissza jöttem. A cigány nők jószoltak, kártyát vetettek, majd a fiu tanítványaim katonai gyakorlatokat mutattak be, amint azt az iskolában tanulták. Jó sötét volt, mikor elindultam vacsorára az intéző urhoz, a ki volt oly szives és meghívott. Egy cigány nő kérde, hogy hová megyek? Mondottam:

— „Vacsorázni“!

Azt kérdezte, hogy nem ott vacsorázok nála? És amint láttam, az én piszkos fűtykóssómmal gyurt ott bizonytalan színű tésztát.

Vissza jövet sok cigány ült a tűz körül s még többen táncoltak, én is kollegámmal a tűz mellé telepedtem. Nagyon kedélyesen telt az idő, különösen egy cigány asszony sokat mulattatott kedvességével. Az idegen cigányok is hamar megbarátkoztak, olyannyira, hogy egy férfi az ölembe feküdt, természetesen én egy másiknak az ölébe hajtottam a fejem. Mikor már minden elcsendesült, aludni tértünk. Ugy 11 óra felé erős vihar kerekedett. Most már nem is aludtunk, csak szundikáltunk. Amint feksznünk, észre vettem, hogy két csendőr mászkál a sátrak közt, majd odaérnek hozzánk és nem valami hizelgő hangon és mozdulatokkal kezdenek ébresztgetni. Fölülök a sátorban, ők gyufát gyujtanak, kérdik: ki vagyok, mit akartok? Mondtam, hogy a cigányiskola tanítója, tanulmányozni jöttem a cigányokat.

— Ki bizott meg engem, hogy tanulmányozzam a cigányokat, hol az engedély? (csak néztem.) Miért tanítom én a cigányokat? Kérdeztem:

— Hát nem tudják, hogy Pankotán van cigányiskola?

Azt mondja:

— Nem. Különben is igazolja magát, hogy kicsoda, különben megy a dutyiba.

Adtam neki egy levelet.

— Látom, hogy tanító, de nem hiszem. Jöjjön velünk.

— Hát gyerünk — mondom. Megindultunk. Azt mondja az egyik csendőr:

— Még se bántom. Maradjon itt.

— Majd reggel bemegek a laktanyába — mondtam — ott pontosan igazolom magam.

— Maga reggelig elszökik.

— Hát akkor költse fel az intéző urat, majd igazol az engem.

— Hogyisne.

Azután felköltött egy öreg cigányt és az igazolta, hogy tanító vagyok. A csendőrök ezután elvonultak. Ujra dörgött és villámlott s a szuronyuk meg-megvillant a távolból.

Az aradi egyetem tanárai.

II. Az irodalmi osztály.

Nagy a láрма, nagy a nyüzsgés
A hármastanterem előtt.

„Pardon nagyad, ne szorítson,
Engedjen, én jöttem előbb!

Mért foglalta el a helyem,
Mily borzasztó irigy kegyed.
Ne szavaljon, látom mindig
Ön akar élvezni kegyet!“ —

Megkérdem a teremszögét:

Mit akarnak vajjon e nők?

„Semmi, így szokott ez lenni
Hallgatják mind Sugár Jenőt!

Irodalom a szakmája

„Nők barátját“ ismereti

Minden tanár közt a legtöbb

Tanítványa van ő neki.

ÚJ VÁROSRESZ.

— Élet az aradi munkástelepen. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Aradvárosát rövid pár év alatt két kolóniával szaporodott, amelyek szinte a városnak két új külvárosát alkotják majdan. Az egyik új városrész a Mossóczy-telep. Ezt a hatalmas területrészt ugyszólván teljesen kiépítették már; száz és száz ház emelkedik ott, egész utcasorokat alkotva. A másik új kis-város még embrióban van. A *ségai munkástelepen* a tulajdonképeni élet csak ezután fog teljes egészében lüktetni. Az a hatalmas terület, amely a Holtmaros jobboldalán terül el, a cigánytelep szomszédságában, most még teljesen rendezetlen. Nagy mélyedésben fekszik az egész telep, hepehupas, gödrös, úgy hogy a járás-kelet csak igen vigyázva történhetik. S körülöttünk a sürgölődő dolgozó emberek sokasága. A telep házait építik. Mintegy tíz-tizenkét ház van épülőfélben. És a munka serényen halad. Sietni kell az építkezésekkel, mert még az idén be is akarnak költözni a tulajdonosok a házaikba. Egyik-másik ház már ugyszólván teljesen készen van, csak a belső vakolás hiányzik. Jól lehet csak félig-meddig kész házak láthatók, mégis a város fejlődésének igen szép reményekre jogosító perspektívája rajzolódik le. Ott azon a helyen egy egészségesen lüktető, produktív életnek alapköveit rakják le. Az a munkásember, aki ott megvetette a lábát, hogy saját hajlékában pihenhesse ki a munka fáradalmait, nem proletár többé, hanem a városnak egy-egy dolgozó, munkálkodó polgára lesz, aki kiveszi majd a maga részét a terhek viselésében, de egyuttal részt kér abból a munkából, amelynek célja, hogy a várost nagygyá, polgárait boldoggá, meglegedetté tegye.

Igen érdekes az az ellentét, amely a telep meglátogatásakor szinte önkéntelenül a szem elé tárul. Egy csomó új modern ház épül ott a telepen. Kis házak ugyan, egy-egy egyszerű ember szükségletének megfelelőleg de így külső megtekintésre is, a házak barátságosak, a szobák egészségesek, világosak, nagyok. És a modern házak közvetlen közelében egész sor apró, félig a földbevéjt nádfedales viskó éktelenkedik, cigányok laknak bennük. Különös, furcsa ellentét. Egyik részen ugyszólván az őskor maradványai, félig-meddig a földbevéjt kunyhócskák, (oly alacsonyok, hogy természetes az a föltevés, hogy nem is a földön, hanem a földbe épültek, ablakoknak alig nevezhető lyukak, az ajtóbejárat oly alacsony, hogy egy középtermetű ember is csak jól meghajolva léphet be azon s az egész ház magassága annyira kicsiny, hogy szinte elképzelhetetlen, vajjon a bennük lakó emberek képesek-e egyáltalában felegyenesedve tartózkodni a szobában; a másik részen a most épülő új lakóházak, magas, világos ablakok, tágas, szellős, egészséges szobák. Hogy e két hely lakhatása között micsoda különbség van, arról ne is beszéljünk, elég azt megemlíteni, hogy ha a cigányputri mellett elmegyünk, valami nenéz, fojtó szag kavarg a levegőben, amely szinte belé szorítja az emberbe a lélegzetet.

Ha az épülő házak környékét egy kissé figyelemmel szemléljük, különös felfedezést teszünk. Ugyszólván minden félig-meddig kész ház mellett parányi kis házikókat látunk. Valami kamrafélék ezek, félig fából, félig vertfalból készítve, pár lépés hosszúságú valamennyi. S ezekben a parányi, házaknak alig nevezhető valamikben élnek élet, sürgés-forgás uralkodik. Apró gyerekek hancuroznak körülöttük, serény munkálkodás folyik a miniatűr házikók körül. Ezek a kis épületecskék *lakóházakul* szolgálnak. Egész családok laknak egy-egy ilyen két lépés hosszú szobácskában.

Az egyik ház előtt a család apraja-nagyja dolgozik. A ház feje egy biciklit javít, az asszony a gyerekekkel vályogot vet. Odamegyek hozzájuk, megkérdem, miért laknak itt e nyilvánvalóan nem lakóháznak készült épületecskében?

Az asszony felel:

— Hát kérem a szükség vitt erre bennünket. Összekuporgattunk nehezen néhány forintot, hogy itt egy kis telket vehessünk. Most aztán, amikor meg volt a telek, a házat szeretnők felépíteni. Bizony ez már nehéz dolog. Szegény emberek vagyunk, az uram szobafestő, nem is keres valami sokat, úgy hogy minden krajcárra szükség van. Hát úgy gondoltuk, hogy megspóroljuk a lakbért. Már tavaly engedélyt kaptunk kamra felállítására. Meg is csináltuk azt nemsokára. S most volt fakamránk, de nem használhattuk, mert ugyan mit tettünk volna belé, amikor a házunk nemcsak hogy nem állt, de még az építésbe sem kezdhettünk. Ekkor jutott eszünkbe, hogy kiköltözünk ide a telepre. A kamrát átalakítottuk, kitepasztottuk, kipingáltuk s kész volt a szoba. Egy kicsit ugyan kicsike ez a szoba, de nem baj, hiszen csak aludni járunk belé máskülönben egész nap kint dolgozunk.

— Mióta laknak már idekint? — kérdeztem. Az asszony tétovázik, vontatottan szól:

— Ugy egy pár hó apja annak, hogy ide kiköltöztünk.

— Amint látom, sokan vannak, hogyan férnek el itt ebben kis alig pár lépésnyi házikóban?

— Hát bizony még szűken vagyunk, de mit csináljunk, valahogy csak meg vagyunk. Különben tessék megnézni belülről.

Nem a legszívesebben tettem eleget annak a szíves invitálásnak, mert azt gondoltam, mennyire nem kellemes lesz ott, akár pillanatig is időzni, ahol úgy összezsúfolva öt ember tölti napjait. De mégis beléptem. A kúszobán azonban meglepetve álltam meg. Szabályosan, tisztán berendezett szoba tárult szemem elé, csinosan, bizonyos izléssel berendezve. Természetesen csak a legszükségesebb bútordarabok voltak a szobában. Ágyak, asztal, néhány szék, kredenc és ruhafogas, egyéb semmi.

— Hisz itt egész kellemesen lehet lakni, mondtam, de ha tegyük fel, a házat az őszre nem képesek felépíttetni, mit csinálnak itt majd télen?

— Oh kérem az nagyon könnyen megy. Kis kályhát állítunk be, s kész.

Láttam az asszony arcán, hogy akar még valamit mondani. Rövid tétovázás után hi telen a következő kérdéssel fordul hozzám:

— Ha meg nem sérteném, miért tetszik ezeket kérdezni, nem városi ember az ur?

Szintén megnyugtattam az asszonyt:

— Dehogyan is vagyok városi tisztviselő, újságíró vagyok s a telep viszonyai iránt érdeklődöm.

— No akkor — felelte megnyugodva az asszony, megvallok valamit. Bizony kérem, mi nem pár hónapja lakunk itt, hanem már több mint egy éve. Ezt nem mertem az előbb megmondani, mert féltem, hogy bajom lesz. Egy izben már kiteleltünk, minden baj nélkül, úgy, hogy egész nyugodtan várjuk a most következő telet, hacsak... hacsak... és itt elcsuklott az asszony szava, az arca szomorú lett, — ha csak a város meg nem tiltja nekünk az ott lakást. A napokban értesítettek bennünket, hogy nem engedélyezik azt, hogy továbbra is kamrában lakjunk. Most nem tudjuk mi lesz. Mi a telep lakói együttesen felmentünk a polgármesterhez, s kértük, hogy ne kergessen ki bennünket innen, s most várjuk a döntést. Erős a bizodalunk, hogy a város meghallgatja kérésünket, továbbra is megengedi, hogy itt lakjunk, hiszen ugyis, csak tavaszig lagnánk itt, akkorra legkésőbb felépül a házuk.

— Eddig még sohasem volt bajuk azért, hogy itt lagnak?

— Nem kérem. A főmérnök ur többször kint volt a telepen, és méréseket csinált, látott is bennünket, de nem szólt soha semmit. Áldja meg az isten! Hiszen nem vétünk mi senkinek avval, hogy itt lakunk. Bizony mondom, hogy nagyon sokan drága pénzért nem lagnak jobban mint mi, sőt ellenkezőleg. Például a Választó-utcában nagyon sok ember havi hat forintért csak tapasztott fabódékban lakik. Azoknak szabad, nekünk nem. Nem jól van ez így kérem.

Elbucsztam az asszonytól, s egy másik szükséglakást kerestem fel. Itt is egy asszony fogadott, aki kérdéseimre elmondotta, hogy a férje ácssegéd, s szándékuk az, hogy a házukat még ebben az évben felépíttetik. Az ő lakásuk engedélye szintén fászkamrára szól. Csak néhány hónapja lagnak itt kint, a nyár elején költöztek ki.

Szíves készséggel hivatott, hogy tekintsem meg a lakószobájukat. Először egy kis szobába jutottam, amely majdan a fáskamra szerepét fogja betölteni, most konyhának szolgál. Ebből nyílik a szoba, a jövődó mosókonyha. Barátságos kellemes külsejű kicsinyke szobába léptem, amelynek berendezése, minden

butordarabja egy család nyugodt boldogságát, megelégedett életét tükrözi. A szobácska padlózatán szőnyeg van leterítve, a falon képek, a szoba igen kellemes, jó berendezéssel van a belépőre.

Amikor a kilakoltatásról beszéltem, az asszony szepegeve szólalt meg:

— Bizony bennünket nagyon súlyosan érintene az. Megegyeztünk már az építőmesterrel, s a házuk novemberre kész lesz. Most ezért a pár hónapért beköltözni a városba, igen nagy csapás volna ránk. Nem tudjuk, hogy odafent mit fognak határozni, de azt hisszük, hogy ezalatt az egy-két hónap alatt békében hagynak bennünket. Hiszen a lakásunk kellemes, egészséges. Nem is volna igazság, ha kikergatnének bennünket, hiszen itt mellettünk a cigányok sokkal egészségtelebbebb odukban lagnak és még sem bántja őket senki.

Valamelyik közeli gyárban túlkölnék. Délután hat óra van. Nemsokkal később a telepre vezető uton feltűnik egy-egy munkásember, aki egész napi munkálkodása után siet, hogy szerettei között lehessen. Azt hittem, hogy amikor az a munkás hazaérkezik, kiül kis házikója elé pihenni. Dehogyan. Az egész telep szinte élénkülni kezd, akkor mindegyikük szerszámot vesz elő, fur, farag, folyik a munka az egész telepen. Egyik helyütt az épülendő házhoz szükséges részeket csinálják, másutt valami géprészt, vagy biciklit javítanak, amott vályogott vetnek.

Lassankint sötétedni kezd. A tárgyak, az épülfélben levő házak konturjai mindjobban elmosódnak, beköszönt az est. S ekkor leteszi mindenki a szerszámot, s az egész telep népe apraja-nagyja gyülekezni kezd. Összegyűlnek mindannyian egy szabadabb térségen, körbe ülnek, s megindul a beszélgetés. Halkan, vontatottan hangzik a szó, szinte átérzem azokon a reszkető félelmet, a bizonytalanság fojtogató szorítását, s a bátortalan reménykedést: Mi lesz velünk?

Az egész beszélgetés a körül folyik, hogy vajjon mit fognak csinálni odabenn a város nagy urai. Kimondják-e a súlyos ítéletet, amely tíz-tizenkét család csöndes nyugalma, boldogságát, megelégedett életét teszi semmivé, vagy megkönyörülnek-e rajtuk, s nyugtot hagynak nekik. Majd arról beszélnek, hogy mit is kellene tenni, hogy a város urait megnyerjék maguknak. Az egyik megemlíti, hogy Lantos Miksa tanító, a telepesek vezetője augusztus 22-ére gyűlésre hívta őket, hogy ott megbeszéljék ügyes-bajos dolgaikat. A szomorúság, a kínos bizonytalanság ül az arcokon, a pillanatra támadt csöndben egy-egy elfojtott sóhaj hangzik. Vigasztalni próbálom őket, hogy ne busuljanak, jóra fordul minden, a város urai beöglják látni, hogy milyen súlyos csapást mérnek rájuk azzal, ha kilakoltatják őket. De a kétség, a félelem csak nem ül el, akadozó, csöndes szóval megszólal az egyik, (gyári előmunkás):

— Hej, uram, ott fent nem is tudják, nem is gondolják, hogy mit is akarnak velünk tenni. Hosszu éveken át kinlódunk, nyomorogtunk, hogy azt a pár garast összekuporgassuk. Most, hogy elzavarnak innen bennünket, újra kezdődik minden. A költözködés, a lakbér és sok-sok más egyéb. Nehéz dolog ez uram, nagyon nehéz.

Elhal a panaszos szó. A beszélgetés egyre halkabb, csöndesebb lesz, mind többen emelkednek fel, s csöndes jó éjszakát kívánva, haza ballagnak. (r. j.)

Az aradi egyetem tanárai.

III. Az orvosi fakultás.

Tüdőhurut, paralízis,
Beteg lép, máj gyomor, vese
Kigyógyít az Opre tanár
Olyan szépen, hogy csak mese.
Zsúfolva vagyon a terem,
Minden bokorba nem terem
Ily tudós, ily tanár,
A beszéde üdit, élte,
Megnyújtja jócskán az élte
Fut téle a halál.

Hogy mulat a szintársulat.

„Luxemburg grófja” és a „Sasfiók”. —
A csavargó. — A dinnye. — Beethoven
Vásárhelyen. — A szellem.

— Vásárhelyi levél. —

Az aradi szintársulat már harmadik hete működik Vásárhelyen. Majd minden napra esik egy premiére és a közönség úgy a jó darabokkal, mint az összevágó előadásokkal nagyon meg van elégedve. Azonban a vásárhelyi „Times”, mint a „Reggeli Újságot” nevezik tréfásan, erős ellenfele a színháznak. Országos feltűnést keltett, hogy a „Luxemburg grófot” csapni való rossz darabnak, a „Sasfiókot” pedig gyenge drámának deklarálta. Ez a feltűnés aztán a deülségbe csapott át és a sz nések most mindig érdeklődve lesik, miféle új különvéleményt fog bejelenteni a jelzett világap. Valószínűleg legközelebb Shakespeare-t, tehetséges fiatal kezdőnek, Wagner-t pedig „törekvő, ügyes muzsikust”-nak fogja képesíteni. Ez a nyári szenzáció most egész Vásárhelyen szóbeszéd tárgya és még a vajhái tanyákon is a termés helyett a „Luxemburg grófról” mesél az öregbéres hallgatóságának.

Van Vásárhelynek egy igen jeles zeneszerző fia: Arany János. A koszorus költőre emlékeztet a neve, azelőtt Auspitz Jenőnek hívták és nem rossz izléssel Aranyra magyarosította a nevet. De ez a tény nem változtat azon, hogy a vásárhelyi Arany igen képzett muzsikust és a városában méltán megérdemelt hírnévnek örvend.

A múltkor egy itteni lapban a következő hír jelent meg: „A rendőrség eltoloncolt városunkból egy Strauss János nevű csavargót”. Ehez a hírhez a lap a következő reflexiókat fűzte: „Ezen intézkedés azért történt, mert a vásárhelyi közönség teljesen meg van elégedve Arany zenéjével és nincs szükség holmi jött-ment Straussok muzsikájára.

Wlassák Vilma nagyon szereti a görögdinnyét. Ezt Vásárhely tisztelői megtudták, és az egyik operett-előadáson a legszebb énekszám után, a felzúduló tapsvihar után hálájuk jeléül feladtak a zenekarból tizenöt darab hatalmasan kifejtett görög dinnyét. A tisztelőnek ezt a szép és — olcsó megajlatkozását a művész nő mosolyogva fogyasztotta el.

Kulcsár Lajos, a népszerű és kövér igazgató-helyettes a napokban a következő táviratot kapta:

Kulcsár h. igazgató

H.-M.-Vásárhely

Színház.

Este 6 órakor érkezem. Várjon a népkerti állomáson.

Beethoven.

A sürgöny kézről-kézre járt és óriási konsternációt keltett színészkörökben. Kulcsár elrohant a szabóhoz a frakkjért és boldogan szaladgált, hogy fogadhatja a világhírű zeneszerzőt, mert ő a legjobb zeneértő a társulatnál. A két karmester nem volt jelen, mert ezek rögtön konstatálták volna, hogy Beethoven rég meghalt és Kulcsár hiába ment ki az állomásra elébe, mert egy füstöképű cigányon kívül semmiféle zenész nem szállott le a vonatról. Most Kulcsár keresi a felülbiztosítást a szerzőt. Folyton nyomoz a szinte belesoványodott a szakadatlan nyomozásba.

Vass Jenő, a társulat fiatal tagja igen szimpatikus és ügyes színész, habár még nem sok ideje tapossa a füstös világ deszkáit. A minap egy színműből volt próba Keszler vezetésével. Vass a második felvonás után leszurjék és ezzel vége a szerepének.

Vass feltárazkodik a földről, odamegy Keszlerhez és így szól:

— Rendező ur kérem, elmehetek már?

Keszler mororván odaszól:

— Ha csak a következő felvonásban, mint szellem nem akar bejenni, — egész bátran elmehet.

Az aradi egyetem tanárai.

IV. Az állattan tanára.

Lukácsy Lajosnak

Sok a tanítványa

Ez őt — higyjék nekem —

Egy csöppet se bántja.

Mindenféle madár

Körülötte repdes,

Páva, gólya, bagoly,

Mindenikhez kedves,

„Szeresd az állatot”

Mondja, hajtogatja

Kiáltja és zugja

Ha jól tudom, van is,

Iskolán kívül is

Egynehány szép „tyúk”-ja!

A román békeakció.

Irtó: Goldis László.

A magyarok és románok közötti barátságos viszonyok gondolata természetesen következménye e két nép geográfiai, ethnikai és politikai helyzetének. Magyaroknak és románoknak, számbeli arányukra nézve is majdnem egyenlők, 10—11 millió román és 8—9 millió magyar, egymás térszomszédságában, az ethnikai határokon egymással összevegyülve, fajronok nélkül körülvéve a szláv és német tengerektől, ösztönszerűleg érzniük kell a szövetségesség szükségét és célszerűségét.

Ugy a romániai, mint a magyarországi román politikusok mindig is hangoztatták ezt. Románia közvéleménye a legnagyobb szimpátiával kísérte az 1848-iki magyar mozgalmakat mindaddig, míg meg nem győződött arról, hogy a forradalom vezetői a hűbéri elnyomás helyébe a faji elnyomást akarják tenni. Balcescu, a lángelkű román historikus és államférfi rajongott a magyar forradalomért, a költő Boliac Cesar dithyrambusokat írt róla. Később is Románia államférfiai mindig nagy szimpátiával viseltettek a magyarok iránt. M. d. n. 1860-ban az osztrák kormány Cuza fejedelem kormányától a Moldovába menekült magyaroknak kiadatását követelte, Kogalniceanu Mihály moldvai miniszterelnök ezt határozottan visszautasította, sőt Vidast és Berzenczeyt, a székelyek kapitányát, saját ruhába öltöztetve s menlevéllel látta el őket, a melylyel azután Braiában bántatlanul élhettek.

Bratianu Jon, az új Románia megalkotója és ennek nagy követője Siurda Demeter akár hányszor hangoztatták azt, hogy magyaroknak és románoknak szövetségben kell élniük. És hogy mindazonáltal barátságos viszony helyett inkább ellenségeskedés van a két nép között, ennek oka a magyarországi 3 és 1/2 millió románágnak politikai helyzete. Magyarország hivatalos politikájának szüntelenül hangsúlyozott célja a magyar nemzeti államnak kiépítése, ami a nem magyar népeknek ethnikai megsemmisítését jelenti. E politikának jogosultságát a románok soha el nem ismerhetik, mert hiszen ez öngyilkosság volna részükről.

E politika külsőben is lehetetlen s célja elérhetetlen. Szülője e politikának a magyar feudális osztálynak önzése, mely a természetes magyar sovinizmust eszközül használja arra, hogy osztályuralmát az országban ovábra is fentarthassa. A nemzetiségi veszedelem gondolatának beoltása a magyarság közvéleményébe legjobb védőbástyája a magyarországi feudális osztály uralmának. Azért nem lehet behozni Magyarországon a progresszív adót minden téren, mert ez kedvezne a nemzetiségeknek és sújtaná az államfenntartó feudálisokat. A nemzetiségek miatt nem lehet Magyarországon általános és titkos választójog, a nemzetiségek miatt kell továbbra is fentartani a virilizmust és a kandidáló jogot, a XX. század szegénységét, a nemzetiségek miatt kell nálunk ázsiai közigazgatás.

A szegény magyar nép pedig együtt türel az igazságtalanságot a szegény román néppel és sikerült a sovinizmus ideológiájával beoltani a magyarság közérzésébe azt a tudatot, hogy neki tünie kell e türelhetlen állapotokat, mert különben a magyarországi nem magyar népek is könnyebben fellélegzenének s ez veszedelmes volna a magyarságra.

Amíg e politika lesz a magyar államnak hivatalos politikája, addig magyarok és románok között minden kibékülés lehetetlen.

A kormány különben a kibékülést nem is akarja, nem is akarhatja, mert az őszint és igazi kibékülés ellentétben volna a kormányának egész politikájával, mely hasonlólag az előbbeni kormányokhoz, a legnatározottabb magyar sovinizmuson alapszik.

Az ugynevezett békeakciónak háttérben két mozgó erő áll. Az egyik *külpolitikai*, a másik *belügyi*. A világpolitikában lassanként kialakuló új helyzet arra kényszeríti a közép-európai németiséget, hogy katonai erejét megnövecsse és szövetségét megerősítse. A kialakulásban lévő új négyesszövetség, mely Angliát, Franciaországot, Japant és Oroszországot lesz hivatva egyesíteni a világpolitikai érdekek vezetésére, a hármasszövetséget tömörülésre készíti. Románia a hármasszövetségnek természetes auxiliáriusa s a 400 ezer román szuronynak

teljes megnyerése megéri azt az áldozatot, hogy gróf Tisza István magasztalja „a virágzó román birodalmat” s megbocsátván Mangra Vazulnak a bécsi memorandumot, az 1895-ik évi nemzetiségi kongresszust s a kék zászlónak átadását Predealon, vele barátkozzék s őt „kedves főpapom”-nak nevezze.

Azt is megéri az a 400 ezer szurony, hogy gr. Khuen-Héderváry Károly egynehányszor szóba álljon Mihályi Tivadarral, a román nemzetiségi párt elnökével. Ez a külpolitikai momentum magyarázza meg azt a halkan sugdosott szállóigét, hogy a románok kibekítését az udvar kívánja. Románia kormánya szintén kívánja ezt a kibekülést, mert hiszen legelőbbséggé érdekei őt a hármasszövetséghez kötik, de a szövetség szorossága és melegsége sokat szenved a magyarországi románágnak elnyomott helyzete miatt, mert az itteni románok folyamatos panaszai Románia közvéleményében az osztrák-magyar monarchival szemben mély ellenséges érzületet teremtettek, amely közérzület megnehezíti a kormánynak a hármasszövetségnek érdekében teljesítendő akciójának végrehajtását. A román kormány a legnagyobb örömmel látná a béke akció sikerét s lapjai neheze leplezik e siker utáni nagy vágyakozását, romániai neves publicisták pedig, mint Slavici János és Brote Jenő, a magyar és a román kormány szolgálatában erősen agitálnak az ugynevezett kibékülés érdekében.

A másik mozgó ereje a békülési akciónak belügyi. A kormány, de különösen Tisza István, mint a kormánypárt vezere, biztósítani szeretné e párt részére a román választó kerületeket. A szabadelpártnak is legbiztosabb kerületei mindig a nemzetiségi kerületek voltak annál is inkább, mert akkor a nemzetiségek passzivitásban lévén, tartózkodtak a választási harcoktól. Tisza István gróf jól tudja, hogy könnyebb szerezni, mint a szerzettet megtartani, jól tudja azt is, hogy maga a magyar nép, bármint forgassák is a dolgokat, mégis csak függetlenségi s a következő választásokon megint csak bajba kerülhet a 67. Azért jó volna a nemzetiségi kerületeket előre biztósítani. Hiszen igaz, ugy is lehet verni a nemzetiségi jelöltet, sok pénzzel, szuronnal és jegyzővel de jobb volna, ha a sok pénzt és a szuronyt nem kellene pazarolni az oláhokra, hanem vinni lehetne mind a függetlenségi magyarok ellen.

Ezért volna jó kibékülni a románokkal. Ha a békét őszintén kívánom. Minden jó román ember kívánja. Az egész román nép kívánja. Kívánatosnak, de lehetetlennek tartom. Teljesen igaz, hogy a román nép politikai jogainak elismerése és megadása nagy csapás volna a feudalizmus erejére s a gentryosztály anyagi érdekét mélyen sértené. Ezért most lehetetlennek tartom a kibékülést.

Nagyon tévednek azok, akik azt hiszik, hogy a román nép elégedett lesz akkor, ha egy pár román urat kineveznek valami jó hivatalba, vagy ha a tisztelendő urak nagyobb kongruát kapnak vagy ha a miniszterek a püspök urakkal barátságosabb levelezést fognak folytatni. Erősen tévednek azok is, akik azt hiszik, hogy ha jó lesz a közigazgatás s a román nép anyagi helyzete és kulturája javulni fog, akkor a nemzetiségi kérdés élessége tompulni fog. Aki ilyen gondolkozik, az a kérdést nem ismeri. Sőt ellenkezőleg. Az anyagi jólét és a kultúra fejlődésével aránylagosan fog erősödni a román népnek ama követelése, hogy nemzeti és politikai jogai megadassanak, azok gyakorolhatása intézményileg biztósítsassék és azok fölött sajtó nemzeti politikai képviselője örködjék a magyar parlamentben.

Állításomat igazolja a tény, hogy a választásoknál a nemzetiségi párt legbiztosabb szövetségesei a gazdag és művelt falvak lakói voltak. Kuvin, Ménes Radna, Szabadhely, Berzova és általában a jómódú és irni-olvasni tudó románok nagy többség a radnai kerületben rám szavazott, míg Gyulicza, Szorosság, Lupest és Pernest többsége Tagányi uré volt, sőt B. Járól, ahol már évek óta nincsen iskola és ahol az analfabéták száma 98%, ahol a főledel még mindig a málé és a pálinka, onnét csak a pap és a harangozó szavazott rám, a többi 98 szavazó mind leikes munkapárti volt.

A két említett momentum nyomása alatt Tisza István gróf kiűzte a románok kibékülésének zászlaját. Ugyanakkor azonban megta-

gadta a román nép politikai szervezkedésének jogosultságát. Ezzel azonban a l-mine lehetlenné tett minden politikai egyezkedést, mert elvileg mag ra nézve nem létezőnek vette a román nemzeti párt bizottságát, a mely egyedül van hivatva a román nép nevében és megbízásából politikailag cselekedni. Tszá István gróf békülésre hívja fel a román főpapságot. Ez azonban hiábavalóság. A román főpapság ugyanis mindenekelőtt politikailag nem képviseli a román népet, azután pedig ezeket nem is szükséges politikailag kibékíteni, mert ezek már hivataluknál fogva, legalább ők úgy tartják, minden ko mányal meg vannak békülve. Szeretném látni azt a román főpapot, ki valamely kormánnyal szemben politikailag ellenzéki szerepet akarna játszani.

Khuen Hederváry gróf már több előkelő románnal értekezett. Soha azonban a kormány meg nem jelölte azokat a koncessziókat, a melyeket alkalmasoknak tart a román nép politikai megnyerésére. Pedig ez a fődolog. Mert miután a 3 és 1/2 millió román nem lehet mind püspökké vagy püspökhelynékké getenni, úgy okvetlenül szükséges olyas valamit adni, a mi az egész románságot kielégítené.

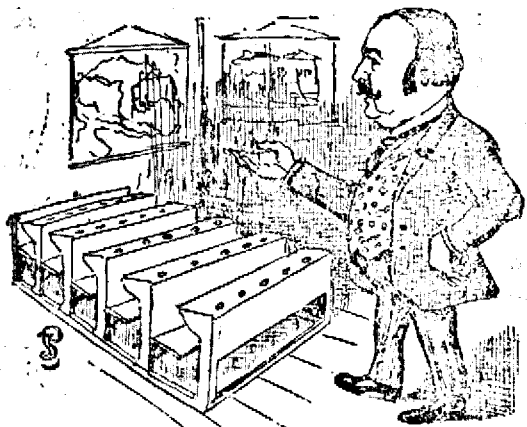
Erről azonban a kormány mélységesen hallgat. Az egész béke akciók célja nem egyéb, mint egyfelől a monarchia külügyi vezetőségének port hinteni a szemébe azzal, hogy a magyarországi románok kibékítésére, közvetve ezáltal Románia szövetségének megerősítésére a magyar kormány minden lehető megtett s ez által e kormány részére megtartani a külügyi vezetőség jóindulatát, másfelől pedig a munkapárt részére megnyerni a román főpapságot és más az egyéni érvényesülést kereső román férfiakat s ezek által a román kerületeket.

Mindezen kísérleteknek meddősége azonban rövid időn belül ki fog tűnni. Mert, ismétlem, a kibékülést kívánjuk valamennyien, de ur és szolga között barátkozás nem lehetséges. Nekünk románoknak sokáig fog kellenni még politikai tevékenységünkért a börtönökbe járnunk a polgári szabadság szellemének nagy gaudiumára s a magyar népnek sokáig kellend még tűrnie saját urainak politikai gazdálkodását, míg elérkezik az igazi kibékülésnek óhajtott szép napja, mert az igaz kibékülés csakis a politikai és nemzeti jogok teljes egyenlőségén és őszinte testvériségen alapulhat.

A román nemzetiségi párt egyik legértékesebb tagjának, a radnai kerület volt képviselőjének azzal a kommentárral közöltük ezt a figyelmet érdemlő cikkét, hogy okfejtése nem fedi lapunk álláspontját. A közlemény különösen azért tarthat számot az érdeklődésre a magyarság körében, mert egy képzett, nyugodt elme reflexióit tartalmazza.

Az aradi egyetem tanárai.

V. Általános kultúra.

„Mért van tele minden másik
Mért üres épp' ez a terem
— Merfendéroz Kovács Vince —
Szégyenemben fő a fejem
Pedig én szakember vagyok
Oh istenem mily tortúra,
Orficsek meg mozi kell itt,
Nem egyetemi kultúra!”

AZ ILLAVAI TEMETŐ.

A fegyencek sirjai között.

Utazások évadja alatt a sirokat is megtepossa a világjárók, üdülők szeges cipője. Az egyik temetőt a művész-vésők alkotásai, a másikat a hangulat-bányászás, a harmadikat a régiségek kedvéért keresik föl. Az egyiket a párisi Pére Lachaise vonzza, nagynevű sírdombjaival, a másikat a genovai temető-szobrok érdeklik, a többieket a prágai gettó öt-hatszáz év óta pihenő lakóit földelő hantok. Megható a trautmansdorfi Friedhof is, Gleichenberg mellett, ahol az idegenben meghalt tüdőbajosok kerülnek egymás mellé. Magyar, német, orosz, francia sírkövek barátkoznak össze szomorú szomszédságban.

Nevezetességben, látnivalókban alig jár elől, de bizonyára az ország legszomorúbb sírkertje az illavai fegyenc temető. A társadalom kivettjeinek, a bűnösöknek elhagyott, ápolatlan, nyugvóhelye. Más és más vidékről, más és más osztályból való, különböző nemzetiségű és különböző bűnök miatt elítélt emberek kerülnek egymás mellé. Az ítélet is különböző lehetett, amelyet a bíróságok rájuk mértek. Öt, tíz, tizenöt, husz év. A végzet azután kikorrigálta ezeket a bírói ítéleteket: *életfogytiglan*.

Maga az illavai fegyház megjárta a színes ujság leírásokat. Vörös-sárgára meszelt, magas fallal körülvett épület-csoport, középpont a fegyháztemp ommal. Magasan fekszik s a vasut felől kanyargós, szűk utcácskák visznek feléje. Valaha grófi kastély volt s úgy alakították át és bővítették ki a büntető igazságszolgáltatás céljaira. A mezőváros, amelynek központja és egyetlen nevezetessége maga is tisztátalan, barátságtalan, mintha illő környezetet akarna adni a fegyintézetnek. Az utcáin mindenuntalan feltűnnek a kék-zubbonyos fegyház-őrök, akár Pólábrn a tengerészek. A járásbírószágon, szolgabírószágon, egy sörfőzön, meg egy téglarétegön kívül nincs is egyebe, mint Justitia vendégfogadója. Az ország legnagyobb állami fegyintézete, amelynek állandóan öt-hatszáz elítélt lakója van.

Az is megírott dolog, hogy a benne lakó fegyencek sorsa felől nem szabad a gályarabokról szóló leírások nyomán fogalmat alkotni. A fegyház tiszta, középponti fűtéssel, vízvezetékekkel berendezett, villammal világított épület. Tágas, szép műhelyei (asztalos- és szabó-műhely s egy kisebbcipészszeg) iskolája, templomai vannak. A cellái elég tágasak, a fegyelmi büntetésre szánt, sötét egyes zárkákat kivéve. A bánásmód ellen sincsen panaszuk s még a külvilág bántó érdeklődése ellen is védi őket Grigár fegyház-igazgató, aki erősen megszorította a látogatási engedélyek számát. Maguk az illavaiak is ritkán látják a fegyenceket. Külső munkára — ez a szőkésnek legjobban kínálkozó alkalma — ritkán használják őket.

Az öt-hatszáz fegyenc között, akik a vörös falakon belül vannak, sok van, akiknek neve valaha mindenki száján járt, s napokig-hetekig szerepelt az ujságokban. Lassankint azok is szürke nevek lettek. A leghíresebb illavai fegyházlakók egyike Zsoldics Mihály, a szatmári testvérgyilkosnak, Pap Bélának büntérsa, aki az asztalos-műhelyben végzi jókedvűen a rabmunkát.

Az elmúlt hetek egy halvány reményt téptek szét a szomorú házban. A látogatók egyike megkérdezte valamelyik rabtól:

— Mikor szabadul ki?

— 1910. november 20-án, ha csak most 6 felsége nyolcvanesztendőszületésnapján, nem kapok előbb kegyelmet...

Hiábavaló remény volt. Az uralkodó ünnepei nem hoznak kegyelmezést a fegyházba. Csupán a rendes szabályokat alkalmazzák, amelyek mellett a jóviseletű rabok a feltételes szabadlábra helyezést megkapják.

Ámbár — mondta egy fegyházór — *vannak esetek, amikor a fegyenc nem is kívánja a szabadságot*. Megszokta a fegyház-életet, kosztot, talán nincs is akihez *odakénn* kívánczozzék, inkább bennmarad, amíg megtürik.

A kanyargós országuton, emelkedő hegylábban van a fegyenc temető. Két másik temető közé van ékelve. Balról a községbeliek régi temetője van, amelyik már egészen megtelt, jobb felől pedig az új uemrég megkezdett temető. Mindakettőt magas kőfal választja el a fegyenc-temetőtől. Ha már az élő illavaiaknak kellemetlen, hogy a fegyházról híresültek el, legalább holtukban ne nyugodjanak a becsületes emberek a gazemoerek között.

A fegyenceken kívül csak azok a fegyházi alkalmazottak vannak ott eltemetve, akik Illaván haltak meg. Életüket, hivatásukat az elítéltek között töltötték el, a halálban is undor nélkül pihennek mellettük. Az elzárt temetőküapun mellett, jobbra van néhány síremlék. Az egyik egy fegyházi tiszt sírját jelezi, a másikkak vaskeresztjén *Pettkó György* görög katolikus fegyház lelkeszeve áll.

A temető első felén meg se látszik, hogy sirok között vagyunk. Fűvel benőtt mezőnek látszik az egész. Csak erősebb szemlelődéésre látni meg, hogy a füves földnek hepehupái, fodrai vannak.

Minden jel, minden kereszt vagy más emlék nélkül temették ide a fegyenceket. Ha eszükbe jutna ma keresni valakinek egyiket, vagy másikat, nem akadna rája. Szorosan egymás mellett vannak a sirok kicsi emelkedései, amelyek lassan-lassan egyenlővé lesznek a földdel. Akkor azután semmi se árulja el a névtelen halott nyomát, mintha ez az elmúlás után való büntetése lenne a társadalmi rend ellen vétkezőknek.

Ujabbán az igazságszolgáltatás humanizmusa a halottakkal szemben is megnyilatkozik. A fegyencek a nevükkel ellátott sírkeresztet kapnak, gyalult, festett fából. A legrégebbi évszám, amelyet a magos fűben el-elmerülő sírkeresztben láttam: 1905. (Lehet, hogy régebbi sírkeresztet elkordhadtak, de ennek semmi nyoma sincsen. Valószínűbb tehát, hogy csak ettől az évtől kapnak, különös kegyelemből, sírjelet a halott bűnösök.)

Név és a halálozás napja ez minden, a mi a sírkeresztben van. A legfrisebb fejének például ez a képe:

Semmi több. Hová való, mi volt a bűne, mire volt ítéltve, mennyit szenvedett le belőle, s mennyivel maradt adósa a megtorló igazságszolgáltatásnak: ki találhatná ki ezekből a fejfákából.

Kerestem az ismertebb, hírhedtebb nevek után. Nem találtam. Szürkén váltják egymást a föliratok. Az új halottak: Bunya Aron 1910. 7/4. Buzsán Nyisztor 1910. 11/7. Jeszina J6-

zsef 1910. 11/7. Kállai Imre 1910. 5/18. Pajovits Trifa 5/16.

A régebbiek fölrátát már alig lehet elolvasni, annyira belésüppedt a feje a fü, meg a gaz közé. Nehány név, meg dátum vehető ki: Antal Sz. Pál 1905. 6/16. Figár Kázmér 1905. 6/15. Kórodi József 1905. 9/10. Biró József 1905. 11/18. Deák István 1909. 11/17.

Sajátságos név van az egyik kereszten: *Rab Ambrus* 1910. 5/29. Vajjon ezzel az ominózus névvel született, vagy a fegyházban kapta, zavaros eredetű származása miatt ezt a vezetéknévet.

Virágnak, fának nyoma sincs az elhagyott sírok mellett. Buzsák József 1906. január 11-én elhalt fegyenc sírja mellett látható egy szerény orgonafa. Vajjon valamelyik hozzátartozója ültette-e ide, vagy pedig a temetőkert felső határát szegő orgonabokrokról sodort ide a szél egy magot, amely azután kikelt, hogy a legjobban elhagyott halottak sírja se maradjon a vigasztalás külső jele nélkül.

A zsidó vallású fegyencek sírja nincs ebben a temetőben. Az illavai zsidó község szent-egylete azokat átveszi a fegyháztól és a maga temetőjének külön rekeszében földelteti el, hasonló egyszerű módon, magyar vagy zsidó betű emlékjelekkel.

A fegyenc-temető soron levő parcellájában, a legujabb sírok mellett két megásott sárgódórt láttam. Új lakókat várnak, s egyszerre kettőt. A fegyháznak elég sűrű látogatója a halál. Minden börtönhumanizmus és a gonddal alkalmazott higiénikus rendszabályok mellett is erősen pusztít a rabok között a leggyakoribb fegyházbetegség: a tüdővész. Ugy mondták, évente öt százalékát viszi el az illavai elitáltaknak.

A fegyencek temetése a legegyszerűbb. A koporsós kocsit a pap követi, két fegyenc, akik a behantolást végzik s ugyanannyi fegyházór. Sírátóknak, családnak semmi nyoma. Ha a fegyházigazgatóság hivatalos értesítése idején érné őket, talán akkor se jönnének el a családtag temetésére, aki életében csak szegényt hozott a nevére. A zsidó halottakat ugyanígy viszik, a szent-egylet emberei csak a temetőképben vehetik át a halottakat. A fegyencek temetése különben a déli órákban, az étkezés pihenője alatt szokott megtörténni.

Hogy látogatója, mécsesgyújtója van-e ennek a temetőnek, a jobbára névtelen, nyomtalanul elvesző síroknak? Aligha. S mintha ebben a rettentő elhagyatottságban, a halál után való kiközösítésben nagyobb, keményebb büntetés lenne, mint az, amelyet a fegyházban kellett elviselniük s amelyet viselnek a többi fegyencek, akik, mikor szuronyok alatt bemennek, sohase tudják: szabadulásra nyílik-e nekik a börtön-kapu, vagy pedig — temetésre? ...

F. R.

IRODALOM ES MŰVÉSZET.

* Leövey és Nyáray. Szegedről írják, hogy Nyáray Antal komikus jövő évtől fogva a pécsi színtársulathoz szerződött tízezerkorona gázsíért. Helyére Almásy igazgató valószínűleg Leövey Leót fogja szerződöttni a szegedi társulathoz.

* Égszakadás földindulás a címe az Uránia mostani műsora egyik legmulatságosabb képe. Szinte lehetetlen, hogy az ember kacagás nélkül nézze végig azokat a pompásan mulattató komikus helyzeteket, amelyek szünet nélkül következnek egymásután. De nem kevésbé kacagató a műsor többi humoros száma sem. Szálloda a földgolyóhoz, Így szép az élet című képek pompásan illeszkednek a látványos és drámai képek közé, a drámák sötét hangulatát játékonnyan enyhítve. A műsor legkiválóbb képe a híres Jungfraui vasút, a nézőközönség részéről általános tetszésnek örvendő. 241

Ha a katonáknak bankjuk lesz.

— Egy fiatal hadnagy álma. —

— Istenem, milyen pompás dolguk is lesz a katonatiszteknek ezután. A jó öreg király szíve megesejt rajtuk és bankot állítat föl hű tisztjei számára. Megszűnik az uzsora-váltó, pá neked nyomor és szenvedés. Jön a vig élet. A hadnagy szinte fél-

vállássá válik a sok nehéz banktól. Az uzsorások pedig resztessenek. Mert ámbár lesz pénz abban a katonabankban, de a kasszában ágyuk is lesznek. Ha az uzsorás pénzt követel, akkor kap helyette ágyugolyót.

Váltóhamisító földbirtokos.

— A baccarat áldozata. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Néhány hónap előtt S. L. aradmegyei földbirtokos az egyik budapesti kaszinóban mackót játszott. A játék nagyban ment és S., akit a balszerencse állandóan üldözött, két órai játék után összevált pénzt, mintegy 8000 koronát elvesztette. S. felállott a helyéről, egy perc ere bocsánatot kért partnereitől, aztán félrevont egy budapesti ügyvédet, aki a háta mögött kibicelt.

— Gyula kérlek — szóit hozzá — nagyon lekötöleznél, ha kölcsön adnál kétezer koronát.

Az ügyvéd huzódózott.

— Minek akarsz tovább játszani. Látnod, hogy peched van. Elvezited ezt a pénz is.

— Lehetsélen — válaszolta S. — Két óra óta üldöz a balszerencse, de ez nem lehet mindig így. Meg kell fordulnia a lapjárásnak.

Az ügyvéd engedett.

— Jól van kérlek, itt a pénz. De sziveskedjél három nap alatt visszafizetni. Tudod, én nem szoktam játszani. Nem is az én pénzem, hanem egyik ügyfelemé.

— Még ma visszakapod — mondotta S. Erzem, hogy ezzel a pénzzel nyernem kell. Átvette a két darab ezerekoronást és visszatit a helyére.

— Mennyi a bank? — kérdezte.

— Amennyit parancsolsz, — felelte a bankár. — Tízezer koronáig minden tétet elfogadok.

S. letette maga elé a pénzt.

— Kétezer korona, — mondta és kártyát kért. A játékosok és a bankár is meglepetve néztek rá, de S. nyugodtan vette át a két kártyát és kigosztálta. Nyolca volt. Azt kis slágernek hívják.

— Kilenc, — mondotta a bankár és kitérítette a lapokat.

S. elsápadt: és szótlannal odatolta elé a két

ezer koronát. Felállott és kiment a teremből. Az ügyvéd utána sietett.

— Ez örökség volt. Hogy lehettél ilyen vakmerő?

— Az ösztönöm u'án mentem, — felelte a földbirtokos. Egyszerre akartam visszanyerni mindent. Ugy látszik az ösztönöm becsapott. Szervusz öregem. A pénzt holnapután megkapod.

S. vonatra ült és Aradra utazott. Másnap délelőtt elment az egyik pénzintézetbe és józálag kölcsönt akart felvenni a birtokára.

— Sajnáljuk — felelték a bankban. — A birtok tul van terhelve. Egy fillért se adhatunk rá.

Ugyanezt a választ kapta S. két másik intézetnél is. A földbirtokos erre kiutazott az egyik községbe s ott elment egy bankba; besietett az igazgatóhoz.

— Igazgató ur — mondotta és egy kétezer koronáról kiállított váltót vett elő — legyen szives leszámíttatni ezt a csekélységet. Sürgősen el kell utaznom. Szeretném ha holnap délutánig rendbe lenne a dolog.

Az igazgató megnézte az aláírásokat. Jók voltak; B, a fiatalember nagybátyja és K. írták alá a váltót. A földbirtokos másnap délután megkapta a pénzt és nyomban express elküldötte a fővárosi ügyvédnek.

Néhány nap előtt a váltó lejárt. Miután a földbirtokos nem jelentkezett és a váltó meghosszabbítását sem kérte, a bank bemutatva a váltót a zsirálónak. Végtelen meglepetésére mindketten visszautasították a papírt.

— Az aláírás hamis, jelentették ki egyértelműleg. Mi sohasem zsiráltunk S.-nek váltót.

A pénzintézet igazgatósága erre magához hívatta a fiatalembert és két napi haladékot adott neki az ügy rendezésére. Minthogy a földbirtokos két nap múlva sem jelentkezett, a bank holnap váltóhamisítás miatt feljelentést tett S. ellen az aradi ügyességen.

Aradi aviatikusok.

(Elárvult hangárok. — Asbóth bucsuzik az aviatikától.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Amikor néhány hónappal ezelőt köztudomásra jutott, hogy Aradon is akadtak, akik a repülés problémájával foglalkoznak, az emberek hitetlenül mosolyogtak: „Na ezeket is elfogta az aviatikus láz, hol van az az idő, amikor ezek repülni fognak?” S ezalatt ők komolyan, lelkesedéssel dolgoztak egy-egy repülőgép megkonstruálásán, úgy hogy ma már szép kilátások vannak a sikerre.

Természetes dolog, hogy a nagy munka csak igen lassan halad előre, ezer és ezer körülmény akadályozta a fáradságtalan munkásokat. Hol a technikánk fejletlensége, hol anyagi körülmény volt az ok, amely ezeket a konstruktöröket céljuk elérésében ismételtelen visszavetette, akadályozta.

S az aradi aviatikusok közül ketten elérték egy jelentős stációhoz. Készen van a gépük.

De az igazi nagy feladat csak ezután következett. A repülőgépet megkonstruálni mindenesetre fáradságos munka lehetett, de a konstruktör csak félmunkát végzett ezzel, a tulajdonképeni cél, a legfontosabb: a repülés még hátra van. S a kísérletek a levegő meghódítására megindultak.

A két aviatikus, akiknek gépük immár készen van, Vass Emil mérnök és Némethy Emil gyárigazgató. Némethy Emil neve a küzdők sorában rég ismert. Már évek óta dolgozik, kísérletezik. Repülőgépét javította, tökéletesítette, erősebb motort szerelt fel gépére, ugyanígy, hogy a legszebb reményekkel néz kísérletei elé.

Vass Emil gépéről nemrégiben írtunk. Vass mérnök gépének konstruálását Kolozsvárott kezdte meg s az elmúlt hetekben szereltette fel Aradon. A két aradi aviatikus a csálai erdő mellett ütötte föl tanyáját. A Csála erdő mellett két hangár emelkedik egymás mellett. A két gép már néhány hete a hangárakban van s a két leendő pilóta szorgalmasan folytatja nap-nap után kísérleteit. Vass Emil repülőgépével több napon át rendszeresen végzett guruló-próbát. Ő csak lassan, fokozatosan akart előrehaladni kísérleteiben, mert még gépével soha repülni nem próbált. A gép kitűnően működött, a motor kifogástalan volt, a gurulás szépen, szatólyosan történt, amikor egy napon a csavar kettérepedt s vége volt a kísérletezésnek. Vass mérnök napról-napra várja, hogy a Páriából megrendelt új csavar megérkezzen, hogy újból megkezdhesse kísérleteit.

Némethy Emilnek a moterral volt baja. Nap-nap után kivontatta a gépet, alágyított a motornak, az kattogott, beregett, s a gép meg is indult nagy lassan, de csakhamar megakadt. Hiába próbálta fokozni a motor sebességét Némethy, a gép nem mozdult. Végre többszöri sikertelen kísérlet után Némethy leszereltette a motort, hogy kijavíttassa, esetleg másikkal cserélje ki.

És most zárva áll a két hangár, elhagyatva, várva, hogy mikor mozdul meg körülötte újra az élet, amely talán-talán dicsőséget szerez az aradi névnek.

*

Az aradi aviatikusok kised eszapatá egyébként megfogott. Egy közülük lemondott arról, hogy továbbra is megkísérelje a levegő meghódítását. Asbóth Oszkáról van szó, akiről már több ízben írtunk. Asbóth többek előtt határozottan kijelentette, hogy megváltozott kö-

rülményei miatt lemond a repülési kísérletekről. Nagyon valószínű, hogy itt ismét a sok szép reményt, törekvést megsemmisítő pénzhány játssza a főszerepet. Mert ez a szenvedély nem olesó mulatság.

Nagyságos kofaasszony.

Az ujaradi képviselőné az aradi piacon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

A német parasztot mondják a világ legszorgalmasabb, legtakarékosabb polgárának. Hogy ez való lehet, az kitűnik az Arad környékén lakó németajku polgártársak életmódjából. Ezek a sváb gyűjtőnév alatt összefoglalt polgárok a nagy német birodalomból szakadtak hozzánk és itt is megőrizték tiszteletreméltó erényeiket, szokásaikat. A német paraszt nehezen vetkőzik ki a maga paraszti miveltéből, ha mindjárt tizezrhelddas birtokot szerzett is kitartó szorgalmával. Arad környékén hány olyan dúsgazdag német paraszt van, aki ugyanúgy öltözködik mint a saját bérese? A legtöbb ilyen német polgár nem árulja el: milyen nagy vagyon fölött rendelkezik, csak szorgalmasan gyűjtögeti a kincseket, hogy a fiai, leányai majdan áldva emlegessék nevét, ha ő már kint porladozik a temetőben.

Az egyszerű, takarékos, fényűzéstől mentes német népek példaképei Ujaradon laknak. Mi jól ismerjük ezt a falut, mert hiszen olyan, mintha Arad külvárosa volna. A lakói nagyrésze (ugyszólván minden nap megfordul Aradon. A piacok tele vannak ujaradi elárusító asszonyokkal. Az egyszerű kofákból nem látszik ki: milyen szép vagyon felett rendelkezik a familiájuk. A kofatábor egyik legérdekesebb alakja: Filipp János ujaradi országgyűlési képviselő felesége, akinek a férje csaknem egy évtizede jár az országházba. (Igaz, hogy az ujaradi takarékpénztárba sűrűbben jár.) A nagyságos kofaasszony hűségesen eljár az aradi piacra és buzgalommal kínálja zöldségeit. A Szabadság-téren, vagy a Tököli-téren csaknem naponta ott látható az őszes, kartonruhás, nyugodt tekintetű paraszt nő: a nagyságos kofaasszony. De nehogy valaki azt higgye, mintha Filippné különbnek tartaná magát a többi kofánál, azért, mert az ő ura helyet foglal a parlamentben. A kartársnői, de az egész falu egyszerűen csak így szólítja:

— Kádi pássz! (Káti néni.)

Az urát pedig az egész község „fétter Hanzl”-nak szólítja. Nagyságos urat nem ismer az ujaradi német paraszt. A képviselő családja épp úgy él, mint a többi józan, okos „sváb”. A legidősebb leányt, a Bébit nemrég nagy kitüntetés érte: megtették kirveil-leánynak. Ő a vezetője a buesusoknak, s amíg férjhez nem megy, az ő szava parancs a buesukon. A familia tagjai — egy kivételével — parasztosan nevelődtek. Az öt gyerek közül a legfiatalabból ur lesz. Beadták Szegedre gimnáziumba, hogy azután tudományjal ellátbassa az egész családot. A többi gyerek szorgalmasan bejár az anyjával az aradi piacra árulni és tanulnak: hallgatják a vidám jeleneteket.

A német asszony rossz magyarsággal mondja:

— Nacsosága, vegyél paprika, káposzta, uborka, zöldség, tök, retek, olesón adok.

Ha nem vesz, nem haragszik meg érte. A magyar paraszt mézédés hangon kínálja árúit:

— Nacsoságám, lelkem, vegyen dinnyét.

— Jó-e? — kérdezi a nagysága.

— Mint az olvasztott cukor, lelkem nacsoságám.

— Nem fonyadt?

— Jaj, már hogy lehet ilyet mondani. Olyan friss, mint az égbéli harmat.

— Hogy adja?

— Harmine krajeár, édes lelkem.

— Huszonötöt adok érte.

Nagynehezen megegyeznek huszonnyolcban.

— Hanem lékelje meg, mert csak úgy viszem el, ha édes, meg friss.

Az asszony hatalmas léket vág a dinnyén s a szeletet átnyújtja a nagyságának. Az beleharap, elfintorítja az orrát, aztán kilóki szájából a falatot:

— Nénikém, ez a dinnye savanyu.

— Hát mit akar, tán mézet rakjak bele magának, — kiáltja dühösen a dinnyés asszony.

— Meg aztán fonyadt is.

— Nem kenhetek rá festéket, mint maga a képére, — gorombáskodik tovább a szüle.

— Ezt nem viszem el, adjon másikat.

— Már hogy a mennydörgős mennykőbe ne! Nincs is vevőszándéka, csak kóstelásból akar jóllakni. Ismerem már az ilyen személyt.

Az asszony dühösen ordít tovább s egész csődület támad a szegény, megriadt nagysága körül, aki egy ideig tanácstalanul áll, aztán fizet és sietve távozik. A dinnyét otthagyja. Még messziről is hallja a dinnyésasszony szavait:

— Persze, selyembe jár, a szegényrül meg lehuzná a bürt is.

Ujabb láрма, újabb tumultus. A gyümölcsárusek közt megjelenik egy ur, háta mögött rendőrrel s turkálni kezd a gyümölcsös kosarakban. A hatósági orvos.

— Öntse ki ezt a szilvát, — szól a rendőrre, — férges is, meg rothadt is.

A kofa átkozódik:

— Az uristent büntessék meg, az teremtette bele a férget. Persze a porció köll, élni meg nem hagyják a szegény embert.

Nem vitakoznak vele. A rendőr egy nagy kosárba öti a szilvát, amely már tele van elkobzott turóval, vajjal, tojással, gyümölcsösöl. A piacon hamar híre fut, hogy itt az orvos. A kofák bő szoknyájukkal takarják el az árut, többen pedig fölkapják kosaraikat s elszelnek. Az orvos gyorsan végez, aztán elmegy, a szétrébbent kofák pedig visszazállingóznak s mézédés hangon kínálják portékáikat:

— Nagysága, itt a jó turó.

— Vegyen glogováci vajat.

— Friss tanyai tojásom van.

Igy folyik az élet azon a piacon, amelynek egyik nevezetessége: a nagyságos kofaasszony.

SPORT.

+ Bajnoki gyalogló verseny. A „Magyar Athletikai Szövetség” megbízásából rendezi az Aradi Athletikai Klub Aradon az arad-nagyváradai országúton szeptember hó 8-án, délután fél 3 órakor 30 kilométeres országúti nemzetközi távgyalogló versenyt Magyarország bajnokságáért. Védő: Szabjár Péter B. T. K. A győztes „Magyarország 30 kilométeres távgyalogló bajnoka 1910. évben” címet és a M. A. Sz. bajnoki aranyérmét nyeri.

+ Athletikai viadal. Az Aradi Athletikai Klub szeptember hó 8-án (kisasszonynapja) d. u. 3 órakor országos atletikai viadalt rendez Arad, Török Gábor utcai sporttelepén. Versenyszámok: 1. 100 yardos síkfutás. 2. Staféta futás. (4×200 méter.) 3. Magasugrás. 4. 220 yardos síkfutás. 5. Diszkoszvetés. Az A. A. K. jubiléris „Vándordíjának” versenyszámai: 6. 120 yardos síkfutás. 7. Egy negyed angol mértföldes síkfutás. A. T. E. vándordíja. (Kétszer egymásutáni, háromszor nem egymásutáni védelem) Védő: Wiesner Frigyes. 8. 1 angol mértföldes síkfutás. 9. Távugrás. 10. Súlydobás. Aradvárcs vándordíja. (Kétszer egymásutáni, háromszor nem egymásutáni védelem) Védő: Mudin Imre M. A. K. 11. Gerelyvetés. 12. Rudmagasugrás.

AHOL A BÜN TEREM.

A bécsi turf ellitkolt botrányai. — Leleplező röpirat.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Budapest összes szállodáiban napok óta nem kapható szoba. A fáradtan megérkező utast sajnálkozással bár, de elutasítják, legfeljebb azzal kecsgetik, hogy valamely magánlakásban próbálnak részére éjjeli szállást keríteni.

— Kettős ünnep van kérem alásan — mondja a portás, Szent István és vasárnap, de meg aztán kérem alásan — lóverseny.

A Szent-István díj, a derby . . . És a halálra fáradt utas kénytelen tovább vándorolni, mert Magyarország ez idei történetének legnagyobb eseménye, — a Szent István díj lefutása — miatt fél ország ült vasutra és már napokkal ezelőt felutazott a fővárosba, hogy pénzt elveszithesse a Fejedelmén, a Nagyurón vagy az Eszmad'án. Ezek tudniillik turf-esillagok, favoritok, melyekben a turf közönsége jobban bizik, mint az osztrák-magyar bankban. Arról még senki se hallott, hogy valaki sikkasztott és a pénzt a monarchia bankjába bordta. De a kecskeméti konzervgyár pénztárosa bevalloita, tehát el lehet hinni, hogy az elsikkasztott pénzt a bécsi és budapesti lóversenyeken játszotta el. Talán túlszerűtlen a lóverseny demoralizáló hatása. A budapesti turf csendes és hangos botrányai nyomán a magyar sajtó régóta hadat visel a lóversenyek elfajult formái, a könyvfogadás és a totalizátor ellen.

A magyar közönség rég felismerte a lóversenyek nemzetgazdasági, erkölcsi és társadalmi romboló erejét.

Bécsben, egy pár nagyobb botrány révén csak most kezd a sajtó nyíltan állást foglalni a lóversenyterén sűrűn megismétlődő csalások, visszaélések, szabálytalanságok és ezek nyomán a közönség megzsarolása és kifosztása ellen. A napokban rendkívül érdekes tüzet fog megjeleni két igen kiváló újságíró tollából, mely a bécsi zokéklubnak, Ausztria főuraiból álló igen előkelő sportegyesületnek hívja fel a figyelmét a klub védnöksége alatt álló lóverseny ter-ken szaporodó nagymérvű visszaélésekre. Bader Emil és Wolf Róbert, a munka szerzői, mindketten alapos ismerősei a bécsi társadalmi életnek, a melyről színes és reális képeket rajzolnak hetenkint egyik előkelő bécsi lapban, melynek munkatársai. A kiváló publicisták szivességéből az Aradi Közlöny nek módjában van a megjelenendő és nagy érdeklődéssel várt munka nyomán már most, a megjelenés előtt néhány érdekes esetet elmondhatni olvasóinak.

A Schöller-cég a játék ellen.

Annak illusztrálására, hogy a nagy kereskedelmi és ipari cégek mennyire félők alkalmazni a jövőjét a lóversenyjáték szenvedélytől, következő jellemző esetet mondjuk el: A július havi, badeni versenyeken történt. A világhírű Schöller és társas bank és nagyiparos cég, amely az arad csanádi vasutaknak is egyik nagy részvényese, nem tűr meg olyan hivatalnokot, aki a turfa jár. A cég egyik üzletvezetője, fiatal feleségének unszolására, elment a badeni versenyekre. A nyergelő helyiségben megpillantotta a cég egyik alkalmazottját. A fiatal ember igen szép pozíciót foglalt el és a cégvezető igen jóakarója volt. Bokra becsülte a fiatal ember tehetségét. Kölcsönös örvénylés után így szót a cégvezető a tisztviselőhöz:

— Mit gondol kedves X., melyik ló nyeri meg a mi akadályversenyt?

— Igen sokan azt mondják, hogy Orient — felelte ez — de én nem bízom benne, mert

nem mutat jó formát. Én Raskalt és Poponet egyaránt megjátszom.

— Miért? — kérdezte a cégvezető.

Erre a tisztviselő igen nagy bőbeszédűséggel megmagyarázta az említett lovak képességeit, elmondotta származásukat, eddigi futás-eredményeit úgy, hogy főnöke el volt ragadtatva ennyi tudástól és ennek kifejezést is adott.

— Mondja csak kedves barátom, mennyi fizetése van magának a Schöller cégnél?

Örömtől rezkető hangon felelte a tisztviselő:

— Négy száz koronát kapok havonta. A cégvezető kivette pénz árcóját s így szólt:

— Itt van barátom 1200 korona. Három havi fizetés. Ne jöjjön be többé az irodába.

Szólt és sarkon fordulva eltávozott a lóversenyteréről.

Bukmékerek manőverjei

A bécsi rendőrség előtt több lóversenyterei csalás miatt folvik vizsgálat bukmekek ellen. A nyomozás eddigi adatai szerint a következő esetekben „játszottak meg nem engedett módon” a feljelentett fozádoiroda tulajdonosok.

Mint hogy a könyvfogadásoknál a lóversenyistálló tulajdonosok szoktak nagy összegekig érdekelve lenni, az ő fogadásuk határozza meg azt az arányt (oddsot), amelyet a bukmekek fizetni szoktak. A tanuul kihallgatott alkalmazottja így vallott a bukmekek manipulációjáról: „Ha egy ló tulajdonosa arra számít, hogy lova megnyeri a futamot és omiatt igen nagy összegekkel fogadta meg, gazdam azért nem rövidítette meg ennek a lónak nyeresi arányait (oddsait). Ellenkezőleg. Nagyobb kvótákat ajánlott és számtalan ügynökei által, továbbá egyenmely sportlapban azt a hírt terjesztette el, hogy eme odds meghosszabbításnak az az oka, hogy a ló rosszul eszik, inrándulása van és ennek következtében valószínűleg nem is fog starthoz állani. Erre hazugságok ügyes elterjesztése révén félrevezette a fogadó közönséget, a mely nem mert többé a ló győzelmére (sieg) fogadni és így általa más lovakat fogadott meg. Eme csalafintaság révén egy másik ló lett a favorit. Nemsokára újabb „istállótitkok” keringtek a levegőben.

— Az új favorit egy trialban gyönyörűen viselkedett, a gazdája hallatlan összegekkel fogadta le.

És a közönség a legnagyobb bizalommal fogadta eme híreket. Annyit raktak erre a lóra, hogy a kvótája a legalacsonyabbra szállott.

A versenyen a győztes természetesen a betegnek elhíresztelt ló lett. A manőver által azonban főn kóm a becsapott fogadó közönség pénzből fizette ki az istállótulajdonosnak járó horribilis nyereséget és nem a magáéból.

Egy másik eset:

B. D. németországi főúr paripája egy versenyben biztos nyeronék volt tekintendő és annyi könyvfogadás volt rajta, hogy a bukmekek igen nagy összegeket vesztek volna. A ló azonban csunyan lemaradt. A közönség felzudult. A favorit veresége, de különösen az a mód, ahogy futott, gyanút keltett és hangosan kezdtek sutogni, hogy a bukmekek nagy összegekkel vesztegette meg a tréner, hogy akadályozza meg a ló győzelmét. A tréner — állítólag — közvetlenül az indulás előtt két puttony vizet itatott a lóval és ezzel megakadályozta, hogy a ló kifejtse erejét. A rendőrség ebben az ügyben megindította a vizsgálatot.

Ugyanez a bukmekek az, aki annak idején érzékenyen megkárosította Milán szerb királyt Auteniban. A király halmozva fogadott öt versenyen át. Amit négy egymásutáni versenyben nyert azt feltette az ötödik futamra, és csak az esetben kapott volna pénzt, ha az ötödik futamot is megnyeri.

Miután négyszer szerencsésen eltalálta a nyeroné lovat és az ötödik futamban egy biztos favorit került a starthoz, a bukmekek egyezséget ajánlott.

— Kifizetem felségednek az összeg felét, mondotta a bukmekek az ötödik futam előtt.

A király nem fogadta el az ajánlatot. Mindent felte: egy lapra.

Az ötödik futamot jelezték, de az a ló, melyre a király fogadott, nem volt az indulók között.

A bukmekek, hogy ne kelljen a király által nyert összegeket kifizetnie, hirtelen megvette a lovat tulajdonosától és mint új gazdája, kifejtette, hogy nem indítja a futamban a király ez által elveszette a halmozott fogadást. A bukmekekert akkor ki is tiltották Franciaországból.

Megölt magyar zoké.

Mint hogy a napilapok elhallgatták, a turf visszaélései ellen küzdő újságírók hozzák most napvilágra, hogy a bécsi államügyészség egy borzalmas bűnügyben indította meg a vizsgálatot, melynek színhelye a freudenauai gyeptető volt. Egy magyar zoké volt, a feljelentés szerint, a bűnügy áldozata.

Másfél évvel ezelőt történt, hogy a bécsi gyeptetőn feltűnt egy fiatal, magyar származású istállófiú, aki nagyszerű lovasnak bizonyult. A közönség nagyon megszerette a fiút, mert látta, hogy az eldóversenyekben becsületesen felelt meg kötelességének és nem törődve kartársaival, mindig győzelemre törekedett.

— Ez nem csal — mondották a „turf szakértők.”

Azokban titokban figyelmeztették a fiút, hogy viayázzon, mert az angolok boszút forralnak ellene. A közönség körében hangosan beszélték, hogy a fiút egy napon halva fogják találni, mert agyonütik az angol zokék.

Egy verseny alkalmával a fiú oly szerencsétlenül lovgolt, hogy leesett és meghalt a ló patái alatt. Akik már előre sejtették a magyar lovas szerencsétlenségét, most nyíltan hangoztatták azt a vádat, hogy a fiú halálát nem véletlen szerencsétlenség, hanem gyilkosság okozta.

— A többi lovasok — úgy mondották — valósággal rálovagoltak a szerencsétlenre, a korláthoz szoritották és ez által a ló megvadt, ledobta a lovasát és a kengyelvasban fennakadott fiút a földön magával vonszolta.

Az ügyészség kénytelen volt megindítani a vizsgálatot, amely azonban még ma sinos befejezve.

Nők lantja.

1. Ugy megszokjuk . . .

Ugy megszokjuk lassan,
Ugy megszokjuk szépen
Elrejtteni mindent, bent a szív mélyében . . .
Mezünk erre-arra,
S bár sápadt az orcánk:
Judunk mosolyogni, hogyha szólnak hozzánk.

Járunk járszó nélkül,
Megtanultuk régen:
Nem illik a könyncsepp az ember szemében.
Mezünk erre-arra
S bár sápadt az orcánk:
Szépen szólnak vissza, hogyha szólnak hozzánk.

Zamoróczy Berta.

2. Hervadás.

Letarolt kert, elhervadt virágok,
Kulló levél, őszi selyem szálak.
Zörgő haraszt, darvak költözése,
Báránnyelők jövése, menése. . .
Ezüst szála késő napsugárnak,
Kora alkony, hosszúra nyult árnyak.
Vándor szellő siralmas nótája:
A szép nyárnak gyászos haldoklása!
Halászky Anna.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhatal és hirdetés osztály — 151

TANÜGY.

Arad új tanügyi beosztása.

Hová kell beiratni az elemi iskola növendékeit?

Emlékeztet, hogy tavaly milyen nagy elkeseredést szült a közönség körében az, hogy a tanügyi körzeteket rosszul osztották be a tanfériák. Egy-egy iskola szomszédságában lakó növendékeknek a rossz beosztás következtében félórai utat kellett tenni, mert a beosztás következtében valamelyik távoli iskolába lehetett csak beiratni.

Ezt a hibát most megszüntette a tanügyi vezetőség. Új körzeteket készítettek, amelyeket alább közlünk.

A hatóság figyelmezteti a szülőket, hogy gyermekeiket csakis abba az iskolába szabad beiratni, amelynek körzetébe a lakásuk van.

A Weitzer János-utcai községi elemi leányiskola körzete: Andrássy tér, József főherceg ut, Boros Béni-tér mindkét oldala, Szt. László-u., Karolin-u., Verbőczy u., Nádor-u., Fa u., Maros u., Luther Márton-tér, Kossuth Lajos-tér, Apponyi Albert-körút, Erzsébet királyné körút, Tabajdy u., Könyök u., Jókay tér, Petőfi u., Vörösmarty-u., Atzál Péter-u., Deák Ferenc-u., Lázár Vilmos u., Pöltenberg-u., Teleky-u., gr. Károlyi Gyula u., Csiky Gergely-u., Batthyány-u., Révay-u., Fábrián-u., Kazinczy-u., Weitzer János-u., Kőlcsey u., Salacz u., Sárosy-u., Kossuth-u., Magyar-u., Schweidel József-u., Török Ignác u., Vécsey u., Nagy Sándor u., Dessewffy-u., Kiss Ernő u., Perényi-u., Wesselényi-u., Varjassy u., Deszö-u., Holtmaros-sor, Oreczy u. 1-7. és 20-32. számig, Dobó-u., Ferenc-tér, Kis-u., Ferdinánd-u., Széchenyi-u.

A Kazinczy-utcai elemi A) és B) fiúiskola körzete: Andrássy-tér, József főherceg ut, Boros Béni tér 1-10 ig és 22-29. számig, Karolina-u., Verbőczy-u., Dobó-u., Szt. László u., Maros-u., Luther Márton-tér, Kossuth Lajos tér, Apponyi Albert körút, Erzsébet királyné-körút, Tabajdy K. u., Könyök u., Jókai tér, Petőfi u., Eötvös u., Szabadság tér, Forray-u., Rövid-u., Zrínyi-u., Tököl-tér, Heim Domokos-u., Atilla-tér, Lovarda-u., Kápolna u., Pöltenberg-u., Teleky u., gr. Károlyi Gyula-u., Kossuth-u. 1-4 ig és 66-68. számig, Perényi u., Batthyány-u., Révay u., Fábrián u., Lázár Vilmos-u., Deák Ferenc-u., Kazinczy-u., Weitzer János-u., Kőlcsey-u., Salacz-u., Sárosy-utca, Széchenyi-u.,

A Kossuth-utcai községi elemi fiúiskola körzete: Oreczy u. mindkét oldala egész hosszában, Török Gábor u., Edelspacher u., Deszö u., Holtmaros-sor, Varjassy-u., Ferenc tér, Ferdinánd u., Kis-u., Wesselényi u., Dessewffy u., Kiss Ernő-u., Kossuth-u. 5-65. számig, Magyar-u., Schweidel J. u., Török Ignác u., Vécsey u., Nagy Sándor-u., Andrányi K.-u. egész az Illés-u. innenső sarkáig bezárólag, Belváros Választó u. 1-29. számig bezárólag, Erzsébetv. Választó u. 1-24. számig bezárólag, Demeter-u. 57-63 ig és 64-73 számig, Sarló u. 1-7. és 55-57 ig. régi vágóhid és régi temető.

A Hasszinger-utcai elemi leányiskola körzete: Szabadság-tér, Eötvös-u., Simonyi u., Asztalos Sándor u., Chorin Aron u., Arpád tér, Zoltán-u., Boczkó u., Falerakó helyek, Aradvár, Óvár-tér, Óvár u. vámbházak, Tökölly Imre u., belvárosi része, Hal-tér, Háromveréb u., Csernovits P.-u., Damjanich u., Beresényi-u. mindkét oldala a Határ-utcaig. Határ-u. mindkét oldala, Aranykéz u., Gvár u., Szarvas u., Szt. Péter-tér, Koszoru-u., Kelemen tér, Mikes Kelemen-u., Közép-u., Knézióh K. u., Lahner Gy.-u., Aulich L.-u., Lipót-u., Flórián-u., Lovarda u., Atilla tér, Kápolna-u., Heim Domokos u., Tökölly tér, Szt. István u., Bem-u., Lujza-u., Sina-u., Darányi u., Bocskay-tér, Szt. Pál u., Hunyady u., Kinizsi u., Rákóczy u., Hasszinger u., Forray u., Rövid-u., Zrínyi u.

A Szt.-Péter téri községi elemi fiúiskola körzete: Simonyi-u., Asztalos Sándor u., Chorin Aron-u., Arpád-tér, Zoltán-u., Boczkó u., Falerakó helyek, Aradvár, vámbházak, Óvár-tér, Óvár-u., Hal-tér, Háromveréb u., Tökölly Imre u. egész a Határ-utcaig, Csernovits P. u., Damjanich-u., Beresényi u. egész a Határ-utcaig, Határ u. mindkét oldala, Aranykéz-u., Gyár u., Szarvas u., Szt. Péter tér, Koszoru-u.,

Kelemen-tér, Mikes Kelemen u., Közép-u., Knézióh K. u., Lahner Gy.-u., Aulich L.-u., Lipót-u., Flórián-u., Szt. István-u., Bem-u., Lujza-u., Sina-u., Darányi-u., Bocskay-tér, Kinizsi u., Hunyady-u., Szt. Pál u., Rákóczy-u., Hasszinger u.

Fürj-utcai állami elemi vegyes iskola körzete: Hajó-u., Szekeres-u., Tökölly I. utcá-
rak sarkadi része, Mély u., Vilmos-u., Vadász-
kürt-u., Görbe u., Beresényi Miklós utcának
sarkadi része, Part u., Alsó Marospart sor, Kis
Molnár u., Félkerék-u., Fürj-u., Fácán-utca,
Akác u., Angyal-u., Trombita u., Péter-u., Mo-
csár-u., Bolond-u., Süveg-tér, Arok-u., Kál-
mán-u., Lajos u., Virág-u., Margit u., Ilona u.,
Új u., Töltés-utcának sarkadi része egészen a
Választó utcaig.

Csutura utcai állami elemi vegyes iskola körzete: Sarkad külváros: Választó-utca 1-26.
számig. Erzsébetváros: Választó-utca 54a-72.
számig. Demeter-utca 1-18. és 105-130-ig.
Illés utca 1-20. és 114-137-ig. György
utca 1-14. és 84-123. bezárólag. Mihály-utca
1-25. és 86a-114. Miklós-utca 1-13. és 54-
86. Legelősor 1-9. házszámig. Töltés-utca,
Völgy-u., Marostáj, Cserép-u., Fejsze-u., Téglá-
gyár, Alkotemető, Járványkórház, Kosár u., Cs-
tura u., Fejsze utca 18-24. és 25-30. házsz.
bezárólag.

Erzsébetvárosi (Kapa-u.) községi elemi leányiskola körzete: Belváros: Választó-utca
1-37. házszámig. Erzsébetváros: Választó-
utca 1-54. házszámig. Demeter-utca 19-63.
és 64-104. házszámig. Illés-utca 20a-62. és
63-113. házszámig. György-utca 15-44. ház-
számig. Fejsze utca 1-17. és 31-45. házszá-
m. Kapa-utca 1-15. és 33-49. házszámig.
Borona-utca 1-14. és 41-53. házszámig. Ka-
sza-utca 1-14. és 37-56. házszámig. Sarló-
utca 1-11. és 50-57. házszámig. Belváros,
Andrényi Károly utca 1-11. házszámig.

Erzsébetvárosi (Illés-utca) községi elemi fiúiskola körzete: Belváros Választó-u. 30-
36. házszámig bezárólag. Erzsébetváros: Vá-
lasztó utca 25-54. házszámig bezárólag. Deme-
ter-utca 19-56 és 74a-104. házszámig. Illés-
utca 20a-62. és 63-113. házszámig. György-
utca 15-44. házszámig. Fejsze-utca 1-17. és
31-45. házszámig. Kapa-utca 1-16. és 33-
49. házszámig. Borona-utca 1-14. és 37-53.
házszámig. Kasza utca 1-14. és 37-56. ház-
számig. Sarló utca 8-11. és 50-74. ház-
számig.

Mihály-utcai állami elemi vegyes iskola körzete: Erzsébetváros: György-utca 45-56.
és 57-83. házszámig bezárólag. Mihály-utca
26-54. és 55-86. házszámig. Miklós-utca 13a-
24. 25-53. Legelősor 10-30. házszámig.
Kapa-utca 17-20. és 21-32. házszámig. Bo-
rona utca 16-26. és 27-40. házszámig. Ka-
sza utca 15-27. és 28-36. házszámig. Sarló-
utca 14-34. és 35-49. házszámig. Vágóhid-
utca az Illés utca tulsó sarkától kifelé a legelő-
sorig és a másik oldalon vissza odáig.

Újtelepi községi elemi leányiskola körzete: Oreczy u. 8-13. és 14-19. házszámig
bezárólag, Edelspacher u., Török Gábor u., Mun-
kácsey M. u., Városliget, Lövölde, Lövész u.,
Waggongyár és egyéb gyárak, Állami gyer-
mekmenhely, Közös és honvédhuszár lakta-
nyák, Belváros Pécskai-ut, Vasuti indóház,
Vas u., Leiningen-u., Ormay Norbert-u., Erzsé-
bet-u., Miksa-u., Lóvasuti telep, Béla tér, Nagy-
váradi ut, Zsófia u., Gizella u. innenső része,
Part u., Farkas u., Szt. u., Tél u., Arany J.-u.,
Marospart u., Téglagyári telepek, Falerakó he-
lyek, Vámbházak, Zsilipház, Kurticsi-ut és 97,
98., 99. számú máv. őrházak.

Újtelepi községi elemi fiúiskola körzete:
Boros Béni tér 11-15. és 16-21. házszámig
bezárólag. Nádor u., Munkácsey Mihály-u., Vá-
rosliget (Lövölde), Állami gyermekmenhely,
Közös és honvédhuszár laktanyák, Belváros
Pécskai ut, Waggongyár és egyéb gyárak,
Kurticsi ut, Máv. 97., 98. és 99. számú őrhá-
zak, Lövész u., Leiningen u., Erzsébet u.,
Vas u., Ormay Norbert-u., Miksa-u., Lóvasuti
telep, Béla tér, Nagyváradi ut, Zsófia-u., Gi-
zella-u. innenső része, Part u., Farkas u., Ra-
nai-ut, Szt.-u., Tél u., Arany János-u., Fa-u.,
Marospart u., Falerakó helyek, Vámbház, Zei-
lipház, Téglagyári telepek.

**Gizella utcai (Újtelep) állami elemi is-
kola körzete:** Tanyákról: Roser dűlő, Bitó-
dűlő, Zimánd dűlő, Mosóczy féle telep összes

utcai, államvasuti és arad esanádi vasuti fűtő-
házak telepe, Erdélyi ut, Gizella u. (tulsó rész),
Zsidótemető-u., Gaál László u., Dohány-u.,
Léhel u., Lenkey u., Simándi ut, Kalász-u., Do-
hánybevéltő hivatal telepe.

A Gáj külvárosi községi elemi iskola körzete: Huszár u., Temető u., Oláh-u. Ma-
gyar-u., Gáj és Poltura Pécskai-ut, Litá's-dűlő,
Homok u., Gizella tér, Sarok u., Nyul-u., Szor-
os u., továbbá: Gáj külváros Legelősor 1-10.
házszámig. Gáj külváros Új utca 1-5. és 36-
40. házszámig. Gáj külváros Kut-u. 1-7. és
30-34. házszámig. Gáj külváros Kovács u.
1-11. és 39-44. házszámig. Gáj külváros
Templom-u. 1-13. és 44-57. házszámig.

**A Gáj külvárosi állami elemi iskola kör-
zete:** A Gáj külvárossal határos közeli tanyák,
Juhász u., Orovil u., Csorda u. egész hosszában,
Szerb-u., Ró-u., Kurta u., Szent János-tér, to-
vábbá: Gáj külváros Legelősor 11-19. ház-
számig. Gáj külváros Új utca 6-35. házszámig.
Gáj külváros Kut-utca 8-29. házszámig. Gáj
külváros Kovács-utca 12-38., Gáj külváros
Templom-utca 14-43. házszámig.

A Sága külvárosi községi, a Markó-dűlő-
beli tanyai községi és a Szeretyházi dűlőbéli
tanyai állami elemi iskolák mindegyikének meg
van a saját külön körzetük, azok itt meg nem
jelölteknek.

(-) Pozsonyi Női Felső Kereskedelmi Iskola.

A Pozsonyi Kereskedelmi és Iparkamara által
a múlt évben létesített ezen három évfolyamu
új női iskola, a gimnáziumok és realiskolák
felső osztályainak fokán álló nyilvános kereske-
delmi szakiskola. Az intézetnek szervezete alap-
ján **érettségi bizonyítvánnyal** elbocsátott nö-
vendékei, nemcsak a szorosabb értelemben vett
kereskedői pályára vannak minősítve, hanem a
tisztviselői minősítésről szóló 1888. évi I. t. c.
értelmében többféle állami hivatal elnyerésére
is. A fennmaradó kamara a maga részéről mind-
ent elkövet, hogy az új iskola végzett növen-
dékeit közvetlenül az iskola befejezése után
nagyobb pénzintézetekben, gyári és más vállá-
toknál megfelelő állásokba elhelyezze. Az in-
tézet alsó osztályába beiratkozhatnak oly növen-
dékek, kik a polgári vagy felsőbb leányiskola
negyedik osztályát legalább jó sikerrel végez-
ték. A felvételi díj 40 korona, az évi tandíj
200 korona. Vidéki növendékek részére a fenn-
tartó kamara az iskolával kapcsolatosan, min-
den tekintetben modern berendezésű internátust
létesített. Ebbe az internátusba a növendékek
csak korlátolt számban vétetnek fel. Az inter-
nátusban az ellátás díja évi 1000 korona. Az
intézet alsó osztályát a múlt évben 37 növen-
dék végezte. 3012

A király ajándéka.

Ezelőtt a szegény
katonatiszt még a
hónap elsejen is deb-
receni kolbászt va-
csorázott — titok-
ban.

Most pedig, hogy
a legfőbb hadur fel-
emelte a fizetésüket,
még a hónap végén
is pezsgós vacsorát
esznek párosan.

Hogy lett grófné

Wallenstein Róza.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

A híres Wallenstein Róza, akinek nevét pár évvel ezelőtt az egész monarchiában mindenfelé hangoztatták, ismét beszélt magáról. Ez a nagystílű kokott, aki, hogy nagyravágyó terveit elérhesse, semmiféle eszköztől sem riadt vissza, szédületes karriert csinált. Még néhány évvel ezelőtt a Polónyi féle botrány közepontjában állott a nagy nő, s ma „boldog” hitvese egy német főurnak, a német császár rokonának, Hohenau Hugó grófnak. Valóságos regény az, hogy a szép Róza micsoda prakti kákkal győzedelmeskedett a német főúri család tradícionális exclusiv büszkeségén.

Az idill Otendében kezdődött. Wallenstein Róza a Polónyi-botrányban való nagy felütnést keltett szereplése után rövidesen eltűnt Magyarországból. Külföldön utazgatott, bejárta Páris, Berlint s hosszabb tartózkodásra Ostendébe utazott. Abban az időben ott nyaralt Hohenau Hugó gróf is. A fess, még mindig szép magyar asszony megtetszett a szőke német mágnásnak. A gróf udvarolói kezdte a szép Rózának s a firtból hamarosan szerelem lett. A gróf már ekkor bejelentette a családjának, hogy a bárónét feleségül veszi. A család mindent megkísérelt, hogy a szerelmeseket elválassza, de sikertelenül.

A fűrdőszezon befejeztével Hohenau gróf párisi otthonába tért vissza. A szép Róza pedig elkerült messze, messze az ő szerelmestől. Majdnem egy év telt el, amikor Schönberger báróné Párisban ismét találkozott a német gróffal, aki akkor már teljesen a szép Róza hálójába került. Mesésen berendezett lakást bérelt neki, automobilt tartott a számára és minden délután együtt bolyongták be a várost. A Hohenau-esalád pedig minden eszközt felhasznált, csak hogy ezt a házasságot megakadályozza. Végül a fiatal gróft szanatóriumba akarták intercálni. De Rózának szerencséseje volt. A szerelmes gróf ekkor súlyosan megbetegedett, ugyannyira, hogy családtagjai az életét féltették, s állandóan betegágyánál időztek. Persze, ez idő alatt Wallenstein Róza nem érintkezhetett szerelmével. A gróf azonban magába szuggerálta azt, hogy rövid időn belül meg fog halni és ezért folyton azt kérte, különösen bátyjától, hogy engedjék hozzá Schönbergernét. A család, miután nem bírta a beteg fiúval, kijelentette neki, hogy oda engedi a nőt, de ők mindnyájan el távoznak a házból.

Hohenau gróf minden habozás nélkül beleegyezett a föltételbe és a családtagok elhagyták a Rue de la Paix-i házat. Schönberger báróné tehát megnyerte az első játszmát. A gróf állapota rosszabbra fordult és már attól tartottak, hogy meghal.

A raffinált báróné ekkor döntő lépésre határozta el magát. Hohenau gróf édesanyjának igen udvarias, szinte alázatos levelet írt, amelyben tudtára adta, hogy a fia élete veszedelemben forog. Ő nem akarja az anyát megfosztani gyermekétől és bár fájó szívvél, — írta a levélben — de félreáll és oda engedi az ő helyére az anyát.

A grófnét nagyon meghatotta ez a levél, s hamarosan Párisba érkezett, ahol mindjárt bele is egyezett a házasságba. Nagy volt persze az öröm, különösen Róza részéről. A fiatal gróf pedig csakhamar felgyógyult és készülődni kezdtek az esküvőre.

Csak hogy az esküvőnek egy kis akadály volt Schönberger báróné nem volt még elválva törvényesen az urától, tehát először ezt kellett el-

intézni. A budapesti főkapitány meg is engedte mintegy másfél évvel ezelőtt a bárónénak, hogy rövid ideig tartózkodjon Budapesten. Bécsben volt, amikor az engedélyt megadták és rögtön hazasielt. Itt azonban kellemetlen ügyekbe keveredett újra. Törvényes ura, az elzüllött báró megtudta, hogy felesége a fővárosban van és amikor az a Kossuth Lajos utcán, egy számozatlan gummirádlison végighajtatott, megtámadta. Verekedésre került a dolog és a végén Wallenstein Róza a férjét följelentette, hogy megrabolta. Néhány száz koronája veszett el a bárónénak. Később azonban kiderült, hogy nem a férj lopta el a pénzt, hanem az a dulakodás közben elveszett. Be is szüntették Schönberger báró ellen az eljárást.

Az elzüllött Schönberger ezután mint fiaktres kocsi halt meg s most már semmi sem állott utjában a boldog párnak, hogy az esküvőt megtarassák. Nemsokkal később a gróf szülővárosában, Berlinben egybe is keltek.

A rokonok legnagyobb része megtagadott minden összeköttetést a fiatal párral, de a grófné később ezeket is meghódította a maga számára.

A gróf azóta megint beteg. Kezdődő asztmabántalmi vannak. Hohenau grófnében azonban fölébredt a gyermeki szerete: és rávette a férjét arra, hogy együtt látogassák meg a szekszárdi temetőben az anyja sírját. A férj teljesítette felesége kívánságát és néhány héttel ezelőtt Bécsből utakeltek Magyarországra. A grófné azonban félt attól, hogy Budapesten, az állomáson felismerik és föl fogják tartóztatni. Épen ezért Bécsből hajón jöttek egész Orsovaig és innen automobilon folytatták az utjukat. Szekszárdról Herkulesfürdőre mentek, közben több bácskai földbirtokostól lovakat vásároltak. Mint már megirtuk, Herkulesfürdőn a gróf állapota annyira rosszra fordult, hogy a felesége Szegedre vitte át s ott a kórházban helyezte el.

Amiről beszélnek.

*

— Az ügyvéd ur és a gépiróleány. —

Az ügyvéd ur magas volt, szőke és élvágyó, szívesen foglalkozott a nőekkel és meglehetősen sikerei voltak körülöttük. Ezekről a sikerekről szokták mondani:

— K. dr.-nak határozottan szerencséseje van a nők között. Minden szép asszony tetszik neki.

De ezt csak a rossz nyelvek állítják róla. Ha igaz is, hogy az ügyvéd ur hódításaiban nagy szerep jutott a lóditásnak és több volt bennük az óhajás mint a pozitív eredmény, mégis meg kell adni, hogy sok szerelmi hadjáratból került ki diadalmas győző gyanánt és ha kudarcot vallott is egyszer-másszor, a hiba nem az ő személyes kvalitásaiban keresendő. Nagy szerep jutott ebben a véletlennek és a jóbaráti irigységnek is. Mert ezek a jóbarátok, akiknek a diadalból még annyi se jutott mint K. dr.-nak, féltékenyen nézték a sikereket és nem egyszer tettek kísérletet a fiatal Don Juan felültetésére, hogy aztán legyen a kávéházban egy hétig mivel csipkelődni. K. dr. elég ravasz róka volt ugyan, de szeretném én látni azt a kiérdemesült négy lábút, amely ne menne lépre, ha ugy csalják kelepcébe, hogy családnekek egy bájos, üde kis csibét nyujtanak feléje.

Pedig a jelen esetben így történt a dolog. Az ügyvéd ur szíve lángragyalladt egy kis gépiróleányka iránt, aki egyik kollegájának irodájában dolgozott. A formás, barna bakfis valóban elsőrendű falat volt és az ügyvéd ur elhatározta, hogy kész a legnagyobb áldozatokra is, (száz koronáig bezárólag) csak hogy a kis tündért, akit sorsa egy rozszant Smith Premier mellé kényszerített, a ma-

gává tegye. Ilyen elhatározással fogott az udvarláshoz. A 112. számú rendőr, aki esténként az Aranykéz- és az Ilona utca sarkán vigyáz a rendre és a közerkölosiságra, nyolc óra tájban gyakran látott bizalmas együttesben sétálni egy magas szőke fiatalembert egy alacsony molett hölgygyel. Az ügyvéd ur keményen ütötte a vasat, de az sokáig nem akart felmelegedni. Ami annál kellemetlenebb volt, mert közben már elérkeztek ahhoz a határhoz, amelyet a fiatal népnnyuzó elméjében a kis nő meghódítására előirányzott. A leány szörnyen élelmesnek mutatkozott a szerelem prózai oldalának kihasználásában. Mikor az ügyvéd lángoló szenvedélyében az Ilona utca portengerében ömlengett és a fejével hol egy lámpaoszlopnak, hol egy kerítés kiszögellésnek ment neki, a gépirótündér mindig úgy tudta a beszélgetést irányítani, hogy ebből másnapra hol egy kis csipkebluz, hol valami más kedves apróság került ki.

Mikor a fiskális Wilde után szabadon így kiáltott fel:

— Mi szép ma Salome hercegnő! — a hercegnő rögtön kész volt a válasszal: „Ah, mennyivel szebb lennék, ha megkaphatnám azt a szép kivágott barna sevrócipőt, amelyet Weinberger Jánosnál láttam ma délután.”

Az ügyvéd ur hiába igyekezett most már az időjárásra áttérni: a cipő sorsa meg volt pecsételve.

Igy teltek-fogytak a napok kétség és reménység közt. Am nemcsak a napok fogytak, de Bilinsky lovag kiadványai is. A szegény alperesek nem tudták elképzelni, miért lett egyszerre K. dr. olyan erőyes a követelések és perköltések behajtásában. Persze nekik sejtelmük se volt a kicsi nőről. Az ügyvéd ur, bármilyen róka is volt, ez egyszer alaposan belehabarodott a kis barnába. A jóbarátok ekkor érkezettnek látták az időt a tréfa véghezvitelére.

Tegnap délután megszólalt az ügyvédnél a telefon. K. dr. odasielt. A telefonból az imádot nő hangja csendült ki.

— Drága doktor uram, elkészültek a cigaretták. Eljöhet értük.

— Micsoda cigaretták? kérdezte meglepetve az ügyvéd, aki egyáltalán nem volt dohányos.

— Jé, már nem is emlékszik rá. Hisz tegnapelőtt este beszéltek meg. Tudja, mikor megcsókolta a kezemet.

K. dr. most már emlékezett. A kis nő kitűnő cigarettákat ajánlott, amiket a bátyja készít. És potom áron: száza mindössze négy forint.

— Most nem mehetek fel — szölt be a kagylóba, — de felküldöm érte a szolgát.

— Ugyan jöjjön fel maga. Ugyis szeretnék valamit megbeszélni. Tudja, amit a kapuban kérdezett. Aztán a princi nincs itthon. Elutazott Pestre. Egyedül vagyok . . .

Többet nem is hallott K. dr. Lázasan dobogó szívvel csapta le a kagylót és elrohant. Rohant egyenesen az irodába. A gépirókisasszony tényleg egyedül volt. K. dr. hozzárohant, letérdelt előtte és megragadta a kezét:

— Ilonkám drágám, oh mondja, mondja hát az enyém lesz?

A nőcske szendén lesütötte a szemét:

— A magáé leszek, ha megveszi azt a karperecét, amit szerdán kértem.

— Megveszem; mindent megveszek, amit csak kér — kiáltott extázisban az ügyvéd és megakart csókolni a leányt. De ekkor csoda történt. Mintegy adott jelre a szoba megmozdult. A székek az ágyak, a szőnyegek életre keltek és emberi alakot öltöttek. Ott állott a fiskális kávéházi asztaltársasága; őt arc mosolygott gunyosan, vértforralóan feléje. És őt torokból egyszerre felhangzott az ének:

— Felsült a kis angyal, felsült a kis angyal!

K. dr. ma se tudja, hogy került ki az irodából. De nem tanácsos előtte ezt a dolgot emlegetni. Állandóan Browningot hord és bizony rosszul járna, az, aki erre a kudarora célozna. Az azonban bizonyos, hogy olyanok jártak rosszul, akik teljesen ártatlanok ebben a dologban. A szegény alperesek tudniillik. K. dr. másnap nagy leszámolást tartott és annak eredményeképpen kiadta az utasítást.

— A végrehajtási kérvényeket azonnal be kell adni. Halasztás nincs. Megértette Kuzskovits ur?

Kuzskovits ur megértette. Csak a szegény adósok nem értik az ügyvéd ur szigorúságát. Bizonyára nem gondolnak arra, hogy Ilona-utca is van a világon és hogy az Ilona-utcai idillért nekik kell megfizetni.

A főhercegek nevelője.

— *Elutasították Mihalovich Géza második felségfolyamodványát. — Jön a leleplezés!* —

— Fővárosi tudósítónk telefonjelentése. —

Arad, augusztus 19

A király nyolevanadik születésnapja, amely anyiaknak hozott megérdemelt és meg nem érdemelt örömet, végtelen és lesújtó szomorúságot okozott egy szerencsétlen, megtört szívű embernek. Mihalovich Géza-nak hívják ezt az embert, aki még rövid két év előtt a legfényesebb karrier előtt állott, délece, daliás, erőteljes fiatalember volt, ma pedig reményeiben megcsalódva, a sors csapásaitól lesújtva éli viganztalan, szomorú életét. A rangjától megfosztott huszárszázados öfelsége születésnapja alkalmából ezuttal másodizben fordult a királyhoz, hogy rangját visszataphassa, de hasztalan. Kérését visszautasították.

A Mihalovich-ügynek legujabb fázisáról a következőkben számolunk be:

Mihalovich Géza, a rangjától megfosztott huszárszázados, József főherceg gyermekeinek nevelője, a király 80. születésnapja alkalmából újabb felségfolyamodvánnyal járult a legfőbb hadur színe elé. A rangját könyörögte benne vissza. A folyamodvány szövege így hangzik:

Császári és királyi Apostoli Felség! Legkegyelmesebb Uram! Legalázatosabb hódolattal járulok immár másodizben császári és királyi Apostoli Felséged legmagasabb színe elé, volt tisztis rangfokozatom legkegyelmesebb visszaadásáért. Tizenöt éven át szolgáltam a magyar királyi honvédség kötelékében mint zászlós és tiszt, fedhetlen előléttel és előljáróim meglegedésére, míg a múlt évi március 12-én katonai büntetőbírósi uton a magyar királyi honvédség kötelékéből elbocsájtattam. Felséged életének Isten legnagyobb kegyét képező nyolevanadik évfordulóján egy eddig moosoktalan pálya és fiukért mérhetetlenül szenvedő család nevében ujítom meg hő esedezősemet és kérem Felséged nemes ember-szeretetének királyi kegyelmét. Császári és Apostoli királyi Felségednek. Zalaegerszeg, 1910. július 21., legalázatosabb szolgálója: Mihalovich Géza.

A felségfolyamodványra éppen tegnap jött meg a válasz, amelyet a henvédelmi miniszterium küldött meg Mihalovichnak. A válasz így hangzik:

Honvédelmi Miniszterium 7355/1910. eln. sz.

Tekintetes moravioai és görcsóni Mihalovich Géza urnak Zalaegerszeg. F. évi július hó 21-én kelt felségfolyamodványára értesítetik, hogy előbb viselt századosi rangfokozatának újból való legkegyelmesebb adományozását célzó kérelmének hely nem adathatott.

Budapest, 1910. augusztus 5. A miniszter meghagyásából: Surmár ezredes s. k.

Hir szerint most már Mihalovich Géza nem fog huzódzni attól, hogy a nyilvánosság elbírálása elé vigye egész ügyét. Nevezetesen azt, hogy miért fokozták le és ítelték el.

Népgyűlés Erődy miatt.

— Károlyi Gyula gróf nyilatkozata. —

Távirati tudósítás.

Arad, augusztus 19.

Még mindig nagy érdeklődés mutatkozik Erődy Sándor marostordai főispán ügye iránt. Vasárnap délután Marosvásárhelyen népgyűlés lesz, amelyen tiltakoznak a becsületbírósi főlháborító döntése ellen. Feltűnő dolog, hogy ebben az ügyben Marosvásárhelyen még a függetlenségi lapok is Erődy pártján vannak. Ma megszólalt Károlyi Gyula gróf, a becsületbírósi elnöke, aki maga is belátja, hogy a becsületbírósi ítékezés kissé elavult forma. Erődy segédei ma levelet intéztek felükhöz, s tudomására adják, hogy a becsületbírósi döntését nem fogadják el.

A végnélküli ügy mai fejleményei ezek:

Budapestről jelentik: Erődy Sándor ma este utazott haza Marosvásárhelyre nagy uritársaságból álló kísérettel. Marosvásárhelyen impozánsan fogadják. A marostordavármegyei nemzeti munkapárt tagjai Nyárádtón, a megye határán várják, a városiak a marosvásárhelyi pályaudvaron. Vasárnap délután nagy népgyűlés lesz, amelyre nagyban folynak az előkészületek. A szocialisták teljes számmal felvonulnak; érdekes, hogy a függetlenségi párt lapja Erődy mellett ír. Azt mondja, hogy ez nem politikai ügy, hanem személyes affér s Erődy ellen hajszá indul, tehát *mellette kell tüntetni.*

Károlyi Gyula gróf, a becsületbírósi elnöke ma így nyilatkozott egy újságíró előtt:

— Hogy mi az álláspontom, az iránt méltóztatik érdeklődni? Nos, az én változhatlan álláspontom az, hogy a becsületbírósi döntéséről és az azokra megjelent válaszfélékről érdemben nem nyilatkozom. Ha nyilatkozatot tennék, ez csak cáfolás vagy tagadás lenne, mert a becsületbírósi elött lefolytakról bármit is elmondani, nem érzem magam följogosítva. Ha a becsületbírósi tagjaival összejönénk, úgy még együtt ötven sem tehetnénk érdemleges nyilatkozatot, pedig ha tennék, akkor a közvélemény más szemmel látná a verdiktet.

— Az bizonyos, — jegyezte meg a hírlapíró — hogy a közvélemény egy része kissé szokatlannak tartja ezt, hogy a diszkvalifikált fél vitatkozik a becsületbírósi döntésével.

— Bizony eddig nem fordult elő — folytatta a gróf. — Lehet, hogy ma már az a fölfogás, hogy a becsületbírósi intézménye elavult, vagy hogy a becsületbírósi döntése csak magánosok véleménye. *En ezt a fölfogást teljesen jogosultnak tartom, de akkor az, a kinek ez a fölfogása, ne kérjen becsületbírósi ítéletet, illetve ne engedje ügyét a becsületbírósi döntése alá.*

A miniszterelnök döntéséről mi a véleménye Méltóságodnak?

— A miniszterelnök urnak meglehet a saját véleménye a hivatalnokáról, de ez magát a becsületbírósi döntését nem érinti, a miatbogy a miniszterelnök ur tudtommal a becsületbírósi döntéséről nem is tett nyilatkozatot. Ismétlem, én nem nyilatkozhatom sem a becsületbírósi döntéséről, sem tárgyalásai-

ról érdemben s így ebben a megkötött helyzetben még csak nem is cáfolgathatok meg semmit.

Erődy Sándor, Marostorda vármegye főispánja ma a következő nyilatkozatot tette közzé:

— Egyes lapok a miniszterelnök urnál történt kihallgatásom alkalmából különféle nyilatkozatokat adtak szájamba. Ezen a kihallgatáson a miniszterelnök ur a félhivatalos jelentés szerint azon kijelentést tette, hogy benyújtott lemondásomat nem fogadja el és bizalmáról való biztosítás mellett arra utasított, hogy székhelyemre visszatérve hivatalos működésemet a megkezdett irányban folytassam. Minden ezzel ellenkező, vagy többet tartalmazó kérdés nem fedi a valóságot.

Erődy megbízottai ma hosszabb nyilatkozatban tudatták a főispánnal, hogy a becsületbírósi döntését nem fogadják el, mert annak meghozatala nem volt szabályszerű; őket ugyanis kirekesztették az egész eljárásból s nem ellenőrizhették a tanúk vallomását.

HIREK.

— Az aradi utvesztők.

— *A házszámok rejtelmek.* —

Arad, augusztus 19

Az idegent, aki először lép Arad város területére, amint leszáll a vonatról, első pillanatra különös impressziók lepik meg. Szinte azt mondhatnám, egyik meglepetésből a másikba esik.

Az idegen, mikor leszáll a vonatról, mindjárt az első pillanatban meglepődve áll meg. Nem akar hinni a szemének. Odamegy az első vasutashoz és megkérdezi, hogy jó helyen szállt-e le, mert az állomásépület éppen olyan, mintha Vámospérecsen, Szilasbalháson, vagy akár Szörösbörög állomása volna. A vasutas aztán megnyugtítja, hogy jó helyen jár és az állomásépület nem sokáig marad a régi, mert már épül is a díszes új indóház.

Az idegen erre némileg megnyugszik és elindul ismerősét keresni, aki véletlenül a Flórián-utcában lakik. Véletlenül, mert lakhatna esetleg a Kapa-, Kasza-, Borona-, Görbe-, Könyök-, vagy akár a Félkerék-utcában is. Ezeket a neveket csak úgy találomra kapkodom össze, mert vannak ennél még cifrábbak is. De mondom, az idegen ismerőse a Flórián-utcában lakik és pedig a hatodik szám alatt.

Nyugodtan elindul tehát és meglehetősen hosszas keresés után rátalált a kérdéses utcára. Megnézi az első házszámot. A kapu felett az egyes szám díszesleg. A mi emberünk, aki először van Aradon, erre nyugodtan átmegy a másik oldalra, mert a világ minden nagyobb városában úgy szokott lenni, hogy az utca egyik oldalán a páros, másikon a páratlan számok vannak. S íme, hogy esalódik a mi derék idegenünk. Az egyessel szemben levő ház a tizenhetes számot viseli. Fejcsóválva megy tovább és akkor látja, hogy a következő szám a tizenhatos, azután következik a tizenötös, tizenhármas. Erre visszamegy a másik oldalra, hogy ott talán mégis könnyebben megtalálja a keresett számot. És szerencsésje van. Megtalálja a hatost, mely közvetlen az egyes szám mellett van. Ott azzal utasítják el, hogy az illető talán a 6a) sz. alatt lakik. Innen a 6a) szám alá, majd onnan a 6b) be, a 6c)-be utasítják. Az idegen már már türelmét veszíti, mikor végre megtalálja ismerősét a 6d) számú házban, az utca végén — a másik oldalon.

Es ez kérem nem vicc, ha mindjárt kacagtató is. Ezért ugyan nem is kell a Flórián-utcába fáradni. Minden utcában hasonló a házszámzás. És érdekes, hogy ez ellen az anomália ellen még nem hallottunk felszólalást. Ujabban három beadvány is érkezett a városhoz az utcák elnevezésére vonatkozólag pró és kontra. Pedig ez megközelítőleg se olyan fontos, mint a házak számzása, amely most minden kis zugutcaat valóságos labirintussá változtat. Azért tehát most mi is indítványt járulunk az utcarendezés kérdéséhez. Tessék összekötni az utcakeresztelést a házászámok rendezésével. Ez, igaz, sok munkát és költséget is okoz, de a rendezés nyomán előálló előnyök, amelyeket itt felesleges részletezni, megérik a ráfordított munkát és költséget.

— Az Aradi Közlöny legközelebbi száma a kettős ünnep miatt kedden reggel jelenik meg.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 20-án az időjárás: száraz, meleg, zivatarok.

— A bolgár király utazása. Fiuméből jelentik: Ferdinánd bolgár király, Boris trónörökös, továbbá Nikolajevics hadügy- és Paprikov külügyminiszter nagy kísérettel ma Fiumébe érkeztek. A király vonatát az elzárt pályaudvaron belül a molón várakozó szalonhajóhoz vontatták.

— Kétezerháromszáz távirat a királynak. Ischlből táviratozzák, hogy az ottani udvari postahivatal két nap óta alig győzi a rengeteg számú üdvözlő táviratok feldolgozását, melyeket a világ minden részéből királyunknak küldtek, élén a pápával és az összes uralkodókkal. Eddig 2300 távirat érkezett Ischlbe.

— Összeültözött hajók. Triesztből jelentik: A városban az a hír terjedt el, hogy a Dalmát vizeken a Ferenc Ferdinánd és a Frigyes főherceg hadihajók összeültöztek. Ez a hír még nem nyert megerősítést.

— Egyházi kinevezések. Csernoch János dr. csanádgyűházmegyei püspök Kindl János új-aradi káplánt nagybecskereki kórházi lelkészé nevezte ki. Ujaradra káplánnak Neszmerák Imrét helyezte át Nagybecskerekről. Áthelyezte továbbá Prokop Sándort Világosról Zichyfalvára. Kinevezte Wéner Pétert viágosi, Albert Mátyást eleki káplánokká.

— A husdrágaság ellen. Bécsből jelentik: A miniszterelnökségen ma délután három óra körül Bienerth báró elnöklete alatt a kereskedelmi és földmívelésügyi miniszterek részvételével tanácskozást felytattak a husdrágaság dolgában. A tanácskozást a napokban folytatni fogják.

— A kolera pusztítása. Triesztből jelentik: A kolerának Dél-Olaszországban való fellépése folytán, Triesztben, amely Barrival szoros összeköttetésben van, szigorú intézkedéseket tettek az epidemia megakadályozására. A kikötőben néhány szobát rendeztek be a gyanús betegek megfigyelésére és minden utast, aki Barriból jön, szigorúan megvizsgálják.

Pétervárról jelentik, hogy a kolerajárvány keletkezése óta 112985 ember betegedett meg és ebből 50287-en meghaltak.

— Házasság. Balog Géza járási m. kir. alatorvos folyó hó 15 én esküdött örök hűséget Deutsch Gizikének, Deutsch Sámuel aradi ház tulajdonos és szállóbirtokeos szeretetreméltó és bősos leányának.

— Pisztolypárbaj. Makóról jelentik: Dózsa Ferenc dr. makói ügyvéd tegnap pisztolypárbajt vívott Espersit Jánossal, a makói Független Ujság munkatársával. A segédok kétszeri golyóváltásban állapodtak meg. Dózsa dr. a második lövés jogával nem élt. A párbaj sebessé és nélkül ért véget. A felek nem békültek ki. A párvialdának érdekes előzményei vannak. Espersit egy állatmese keretében, egy ujságcikkkel súlyosan megsértette a Csanádmegyében köztisztviselőbenálló ügyvédet. A makói ujságíró ugyanis az ügyvéd családi ügyével foglalkozott és valótlanságokat állított Dózsa dr. feleségéről, meg Csanádmegye alispánjáról. Ezért Dózsa dr. az utcán tetteg inzulálta a hírlapírót, aki zsurnalisztikai feladatai közé sorozta egy közbeesülésben álló uri család meghurcolását.

— Katonai parádé — Gotterhalte nélkül című közleményünkre vonatkozólag béiafalvi Fekete Miklós aradi vezérőrnagy annak a közlésére kért föl bennünket, hogy a tegnapi parádén a „Gotterhalte“ nem az ő kívánságára maradt el a vezérőrnagy megjelenésénél, hanem azért, mert a Gotterhaltéval való fogadtatás csak a hadtestparancsnokokat vagy annál magasabb rangú katonai méltóságokat illet meg.

— Junga Sebő nyugdíja. Beavatott bécsi forrás szerint a király helyt adott Junga Sebő századosnak nyugdíja ügyében a honvéd főtörvényszék által felterjesztett kegyelmi kérvényének. Tehát Junga nyugdíját kegyelemből nem veszi el.

— A brüsszeli tüzvész oka. Brüsszelből táviratozzák: Tegnapi délután fontos vallomást tett a hatóságnak Zepére postafőtiszt. Elmondta, hogy szombaton este, mikor hivatalában dolgozott a postahivalt a kiállításal összekötő ajtó ablaküvegén át lángokat vett észre a belga pavillonnak, abban a helyiségben, ahol azelőtt napközben bizonyos mechanikus munkálatokat mutattak be selyemfonállal a közönségnek. Egy gépről van szó, amelyet egy másik kis dinamóhoz üzembe. Ennek a vallomásnak az alapján lefénnyképezték a romokat. A törvényszék közgei kimentek a helyszínre, hogy megtekintsék a gépeket és a romokat. A gépeket lefoglalták.

— Esküvő titokban. Talvalevőleg Vaughan bárónőnek, Lipót belga király barátnőjének hétfőn kellett volna esküdni, de az egybekelés elmaradt. Ugyanis Lipót király barátja megijedt a nagy nyilvánosságtól és az utolsó pillanatban kérte az anyakönyvvezetőtől, hogy halassa el a ceremóniát. A mátkapár az arronvillei plébániái hivatalát is értesítette erről. Hétfő óta hasztalan voltak résen a lapok tudósítói, nem sikerült kinyomozniok, hogy mikor lesz az esküvő. Vaughan bárónő és Durieux elrejtöztek. A balincourti kastélyt is szemmel tartották az ujságírók, mert nyilvánvaló volt, hogy ott tartózkodik a mátkapár. Semmit sem vettek észre. — A pompás kis kastély mintha kihalt volna, minden ablakát elötétítették a leeresztett redőnyök. — Pedig csakugyan ott rejtözött az ifju pár és tegnap hivatalos órákon túl, mikor már esteledett, megjelent az arronvillei polgármester előtt, kimondta a boldogító igent s utána mindjárt a templomban is megtörtént az esküvő. A tanukon kívül senki sem volt jelen.

— Az adókievő-bizottság működése. Aradváros adókievő-bizottsága augusztus 23-án, reggel 8 órától a Weitzer János-utcai fiúiskola fődszinti részében az alább felsorolt, ujonnan keletkezett III. oszt. ker. adókievőes vállalatok III. oszt. ker. adóját fogja megállapítani: ács, ásványviz, asztalos, bádogos, baromfi kereskedés, bazáros, béltisztító, bérlet, bérkocsi tulajdonos, bizományos, bodegás, jbr. beesős, borbély, bordélyos, bormérő, borkereskedő, bórkereskedő, butorkereskedő, oséplőgép tulajdonos, osizmadia.

— Vagdalkozó tisztek. Nagyváradon a Szacsvey-utcában lévő éjjeli mulatóhelyen nagy botrány volt tegnap éjjel. Egy hadnagy és egy főhadnagy léptek be hangos jókedvvel a az első szavuk az volt:

— Bort ide angyalom, de sokat.

— Szépen adok én bort — mondta a kiosi gésa — hiszen a tiszt urak már is be vannak csipve.

Csak ez kellett a tiszteknek.

— Kitaposom a beleteket — ordították.

A zajra ijedt arcoal megjelent a helyszínen a mulató tulajdonosa is. Amikor őt a hadnagy meglátta, se szó, se beszéd, kardot rántott és kétszer a gazda fejére ütött vele. Ir-tózatoss sikoltozás és jajveszékélés verte fel a teaház esendjét. A vendégek és a gésák remegve csoportosultak a tisztek és a gazda köré. Hozzájuk nyulni azonban senki sem mert. A ház asszonya ugyan megpróbálkozott azzal a merész és vakmerő tervvel, hogy férjének védelmére keljen, de a tiszt őt is leütötte. A hadnagy a kardlappal ártalmatlanná tette. Ekkor került elő valanonnán a teaház utolsó reményesége: a szolgál, aki nagyon sokféle minőségben teljesít a házban apróbb-nagyobb szolgálásokat. A szolgál egy jól kipárnázott karosszékekkel rohant a támadó tisztekre s magából kikelve üvöltötte feléjük:

— Agyonüttek benneteket!

A szolgál sem váltotta be a hozzáfűzött reményeket. Az egyik tiszt kardjával kétszer sújtott arcára s a vértől pirosuló arcu szolgának lehanyatlott ütésre emelt karja. Az egyik hölgyecske ezalatt rémes sikoltozással hívta fel a sarkon álló K. Nagy Istvan rendőr figyelmét a bent történeendőkre. Gyorsan ott termett tehát és felezőitotta a danosan mulató tiszteket, hogy nyugodtan távozzanak el a pajzán szerelem szerény, becsületes hajlékából. A főhadnagynak erre az volt a válasza, hogy ismét kirántotta a nuvelyébe dugott kardot és szó nélkül a rendőr fele sújtott. A rendőr azonban ügyesen elkapta a főhadnagy kezét és kicsavarta belőle a kardot. De már ekkor ébren volt az egész környék. A szomszédban tanyázó konkurrencia is észrevette, hogy most nagy dolgok történnek s ezért egymásután nyitak ki az állandóan bezárt utcai ablakok. A segélykiáltásokra odasieltt Orbán Lajos rendőr is, mire a két katonatiszt engedve az erélyes felszólításoknak, a két rendőr társaságában eltávozott a teaházból és a rendőrség komor épületét kereste fel. Nemsokára megérkezett a rendőrségre a teljes katonai készütség is, dolguk azonban már nem akadt. A két tiszt teljesen kijózanodva hagyta el 4 óra után a rendőrség épületét s a készütség már csak diszkrétén követhette őket. A rendőrség a felvett jegyzőkönyvet már át is tette az ezredparancsnoksághoz, ahol a két mulatóst tiszt ellen megindítják a vizsgálatot.

— Tömeges gázmérgezés. Münchenből jelentik: A város mellett gyakorlótéren ma a 25-ik utasszászlólalj robbantási gyakorlatokat végzett. A feirobbantott patronok mérges gázai azonban nem bomlottak elég gyorsan és tisz utass súlyos gázmérgezésben betegedett meg. Egyik őrzető, mialatt a kórházba szállították, utközben meghalt. A városi tűzoltóság vonult ki a szerencsétlenül járt katonák segítségére és egyik tűzoltó szintén mérgezést kapott. Felgyógyulásában az orvosok nem biznak.

— Öngyilkos biró. Orsováról táviratozzák, hogy ott ma reggel Salamon Béla nyugalmazott aljárásbirót garzon lakásán halva találtak. A vizsgálat kiderítette, hogy az évek óta nagy beteg albiró éjjel agyonlötötte magát.

— Amerikai magyar ember hitvesgyilkossága Csikágóból jelenik, hogy ott nagy izgalmat keltett a magyar kolóniában egy gyilkosság, amelynek szomorú hőse a csanádmegyei *Nagy-lakról* származó *Bartha Jenő*, aki a község tekintélyes és közbecsülésnek örvendő jegyzőjének a fia. Huszéves koráig mint segédjegyző dolgozott édesapja oldalán, miközben szülői akaratának ellenére megnősült. A házasság megkötése után rövidesen más foglalkozás után nézett, minthogy neje a postakezelésben járatos volt, sikerült mindkettőjüknek a postamegyei Ráckeve-re *Eder Antal* ottani ügyvéd és postamester özvegyéhez bejutni, ahol tisztos fizetés mellett megfelelő alkalmazást találtak. A fiatalok 1908. év folyamán tekintélyes összeg eliskasztása után Amerikába szöktek, magukkal vivén az anyóstit és gyermeküket is. A család Csikágóban telepedett meg, ahol eleinte az elfogatástól való félelemben még mutatkozni sem mertek az utcán és nehogy bárki is felismerje őket, idegen név alatt szerepeltek. *Bartha* felvette a *Bartos* nevet, míg anyósa, *Papp Györgyné* az üzletekben, ahol bevásárolt, *Balogh Jánosné* mutatatta be magát. Az utóbbi hónapokban állandó volt a perpatvar a házaspár között és az iszákos, kötődő természetű *Bartha* nap-nap után feltékuységi jeleneteket provokált. *Bartháné* végre is megunt a folytonos veszekedést és kijelentette az urának, hogy el fog válni tőle. Az amugy is ideges ember nagyon a lelkére vette a dolgot és elhatározta, hogy rettenetes bosszút fog állani. *Bartha* a mi nap korán reggel az ebédlőbe ment, ahol felesége éppen reggelizett és kirántva revolverét, szíven lőtte a *csinos fiatal asszonyt*, aki holtan rogyott össze. A gyilkos ezután megszökött, de *Seyffert* és *Canascer* detektívek kinyomozták. Amikor *Barthát* letartóztatták, a tömeg megakartá lincolni.

— Aki friss és egészséges akar lenni, igyék legalább egyszer hetenkint (reggel a felkeléskor) egy fél pohányi természetes *Ferenc József-keserűvizet*. Ez gyorsan és fájdalom nélkül megtisztítja a sok évtől vagy ivástól tulterhelt emésztési csatornát, tisztítja a vért, az anyagcserét hatatosan előmozdítja s ily módon sok súlyos bajtól megóvja az embert. A *párisi orvosi akadémia* a valódi *Ferenc József*-vizet nagyon jónak találta. Kapható ásványvíz-kereskedésekben, gyógyszerárakban és drogeriákban. 2581—VIII.

— Ellopott pénzeslevél. Triesztből jelentik: Az *Uniobank* itteni fiókja tegnap 25000 lírát tartalmazó pénzeslevelet adott fel *Velencébe* a *Banca di Napolinak*. A levél üresen érkezett *Velencébe*. Szigorú vizsgálat indult meg a titokzatos lopás ügyében.

— Rendőr és tüzelő halálos végű verekedése. Nagybecskerekéről jelentik: *Pancsován* az egyik korcsmában *Deutsch János* tüzelő összeveszett *Ardeján Péter* rendőrrel. *Ardeján* erre hazaszaladt, egy kaszát hozott, amelylyel *Deutsch* összeesett, de annyi ideje még volt, hogy támadóját hasbaszurja. A sérülés következtében mindketten meghaltak.

— Apagyilkossággal vádolva. *Temesvárról* jelentik: A *temesvári rendőrség* ma délután a *Józsefvárosi pályaudvaron* letartóztatta *Birgán Tódor* gazdálkodót. Azzal gyanúsítja a csendőrség a letartóztatottat, hogy tegnap *Román-Kécsa* községben az édesapját meggyilkolta.

— Szülők figyelmébe. Szeptember 1-én esetleges könyvkötő-sztrájk miatt arra kérjük az érdekelt szülőket, hogy a tankönyvek összeállításával már most bizza meg *Iffy Klein Mór* könyvkereskedő céget, mely esetben az iskolaigazgatóságok által előírt tankönyveket teljesen készen, már a beiratás napján átvehetik. Kivánatra könyvjegyzékeket vidékre a nevezett cég bérmentve küld. 6855

— A háziasszony gyönyörűsége, ha a valódi *Eisenstädter-féle pasztával* mázolt parkettjére tekint. A „*Mollin*“ paszta minden nagyobb festék és fűszerkereskedésben kapható. Egyedüli gyártója *Eisenstädter Testvérek* Bécsben, IV/1. Ugyeljen a védjegyre, amely egy páncélos lovat ábrázol s amely minden dobozon látható. 6738.

— *Rosenberg Sándor* emlékezete. Az aradi zsidó koma és gemiluhá chesed-egylet augusztus 21-én, d. e. 11 órákor a zsinagógában boldogult *Rosenberg Sándor* dr. főrabbinak, az egylet alapító tagjának emlékére gyászemlék-ünnepélyt tart. Az elnökség kéri a gyászemlék-ünnepén résztvevőket, hogy lehetőleg feketében jelenjenek meg.

— Születések és halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban augusztus 17-én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: Született: *Gacsárdi János* vasuti fékezőnek *Margit* nevű leánya, *Wagner Frigyes* aranyozónak *László* nevű fia, *Brenner Nándor* szobrásznak *Juliana* nevű leánya, *Nagy Ferenc* máv. kocsirendezőnek *Ferenc* nevű fia, *Kovács Mihály* városi rendőrnek *Ilona* nevű leánya, *Tapasztó Pál* fékezőnek *Pál* nevű fia. Meghalt: *Wurm Edéné* 70 éves magánzónő, *Hatos Sándor* 6 éves fiú, *Csizmadia József* 67 éves vámszedő, *Schmidt János* 52 éves napszámos.

— *Bikasör* című hirdetésünket ajánljuk a közönség szíves figyelmébe. Ez a valóban kitűnőnek bizonyult ital pompás tisztító és szemcsillapító szer, amely feltétlenül egészséges is.

— Tankönyvek (ujak és használtak) beszerzésére legmegelőzhetőbb cég, *Kerpel László* könyvkereskedésére. 3227

— Tanulónők felvétele. Az evang. leánynevelő intézet *Grac (Kroisbach)*, amely a gráci előkelő körök által is igen keresett, még néhány tanulónőt felvesz. Bővebbet a hirdetésben.

— Szeptember hó 3-án, szombaton nyílik meg *Deutsch Sándor* táncintézte az *Ipartestület* dísztermében, melyre beiratkozni már most lehet *Bercsényi Miklós-utca* 18 sz. alatt. Külön kereskedő-, diák- és iparos-kolon. Külön órák ugy háznál, mint a táncintézet helyiségében. Szeptember 4-én, vasárnap délután és este ösmarkedési összejövetel. Szíves pártfogást kér *Deutsch Sándor*, okl. táncitanító. 3147

— Üzlet mint látványosság. Arad város lükettő üzleti életébe új színt, világvárosi jelleget hozott az *Arad Csanádi-Gazdasági Takarékpénztár* monumentális, Arad város legszebb palotája. Ez új palotában már megnyílt *Singer Sándor* agilis modern kereskedő látványosság számba menő női divat és kelengye áruháza. A divat legújabb szenzációi művészi elrendezésben pompáznak a párisi mintára készült kirakatokban és bent az áruházban meglepi a látogatót az előkelő ízlés és művészi gonddal megkonstruált berendezés. Fehér tónus dominál a hatalmas méretű áruházban, művészi faragványu árkadok húzódnak végig a terem felső részein, melynek oszlopai alatt vannak elhelyezve a rafinált ízlésű divatickek, a fantázia ragyogó megnyilatkozásai. *Singer Sándor* új divat-áruháza mint látványosság is a legvonzóbbak egyike és mint divatirányítót méltón illeti meg a világvárosi jelző. 3164

— Szilágyi és Diskant miskolci gépgyáros cég könyökszerkezetű és viznyomású kitűnő szőlősajtóira, valamint a legújabb „*Villám*“ központfutó bogyzó és zuzógépére felhívjuk az olvasóink figyelmét. Kiemelendők különösen a cég által feltalált és készített „*Kossuth*“, „*Kincsem*“ és „*Hegyalja*“ borsajtók, nemkülönbön a nagyüzemi sajtóláshoz készített *Rákóczi* „kettős kosaru“ sajtók, amelyeknél a régi világ fából készített sajtója nagyszerűen egyesítve van a legújabb technika vívmányaival. A sajtók felső része acél, alsórése faszervezet. Eufóni fogva a must seholsem érintkezik vasrészekkel, hanem csak a fával, ami a must színét, ízét, zamatját nem befolyásolja. A törkölyt sem kell összevagdálni, hanem kisebb darabokban is könnyen ki lehet venni. Az 1901. évi temesvári, az 1902. évi egrői és pozsonyi II. mezőgazdasági országos és az 1906. évi nagyváradi kiállításon, valamint az 1907. évi pécsi kiállításon a cég borsajtói elsődíjjal, aranyéremmel lettek kitüntetve. A cég izléeses árjegyzéket kivánatra minden érdeklődőnek megküldi. 2780.

— Az állami felsőbb leányiskolának nem lévén internátusa, özv. *Sváby Pálné Turchányi Gizella* áll. fels. leányiskolai tanítónő elvállal családi gondozásra vidéki leánykakat. Evi ellátási díj 700 korona; zongora tanítás megegyezés szerint. 3131

— Iskolába járó tanulók szüleinek figyelmébe ajánljuk, hogy gyermekeik részére szükséges iskolakönyveket és tanszereket már most szerezzék be. Az intézetek igazgatóságai által meghatározott tankönyvek és tanszerek *Weisz Leó* könyvesboltjában kaphatók, mely cég azok használhatóságáért szavatol. Vidékre tankönyvjegyzéket árajánlattal szívesen küld. 6861

— *Náder I. késműves* Arad. (Minorita palota.) Borotvák, ollók, zsebkések gyári rak-tára. 1831.

— Az idény előrehaladtával női bőr- és selyem táskák, utazó kofferek, uti készletek, kalap bőrdők, utazó kosarak, tennisz-verők, footballok, kerek korcsolyák, stb. melyek elszállított árban lesznek eladva *Hegedűs Gyula* kereskedésében Aradon, *Andrássy-tér* 15. Telefon 506. 1761

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér *Vojtek és Weisznál*. 279

A kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatású.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban.

SCHULTES ÁGOST

Székes-Lipódsz. Salvator-forrás-villalat, Budapest, Rudóltérh. 8.

Nincsenek már vidékiek!

— Jelenet. —

(Történik egy budapesti ember lakásán Szt.-István-napján ebéd után.)

A pesti ember (vendégéhez): Most pedig kedves Pista bátyám, gyujts rá erre a szivarra és beszéljük meg, hogy töltsük a Szt.-István- napot. Azt hiszem legjobb lesz, ha délután kimegyünk egy kicsit a Margitszigetre . . .

A vidéki (az asztalra csap): A Margitszigetre... Tutira vettem, hogy mindjárt a Margitszigettel hozakodol elő.

A pesti: Tutira?

A vidéki: De mennyire. Nekem ilyen ajánlatokkal ne is gyere. Ha csak fákat akarok látni, otthon láthatok eleget. Majd hogy még beléptidíjat fizessek, hogy összecsiptenek a szunyogok. A Margitszigetre nem megyünk. Hanem most elmegyünk a káfanába . . .

A pesti: Káfanába?

A vidéki: Nagyon természetes. És egy kicsit zszugázni fogunk.

A pesti: Zszugázni! Mi az?

A vidéki: Micsoda niemand vagy te, hogy ezt se tudod. Hát kártyázni fogunk. Csinálunk tíz rennert, aztán ha leadtad öcsém a dohányt, hozatsz egy gummitalpast és kimegyünk a lovacsákhoz.

A pesti (rémülten): A löversenyre akarsz menni?

A vidéki: Hát csak nem is a Margitszigetre. Fenét Van egy tippem: Rouquin! Ha az bejön, úgy fog fizetni a buki, hogy három hétig sírva néz utánunk. Este e megyünk az orficsekbe, aztán nézünk egy szép babuskát és majd kitapasztaljuk egy szepicsekben, hogy milyen az éjjeli Budapest.

A pesti (megdöbbenve): Orficsek! Szepicsek! Pista, Pista, mi lett belőled?

A vidéki: Mi lett? Semmi sem lett. De csak nem vagyok olyan pali, hogy ilyen link dolgokba kezdjek. Nem azért jöttem én Pestre, hogy itt sétáljak, vagy szalámit egyek a szigeten zöld paprikával! . . . Vedd a kalapodat és gyere. Remelem, nem fogsz a vízben hagyni! Kimegyünk a gyepre, kirajzolunk néhány csakót a gépből, az an elmegyünk a lizetbe, mellre szívunk egy kis pilzenit, aztán majd meglátjuk, hol csinálhatunk egy kis balhét . . .

A pesti: Pista, Pista, micsoda nyelven beszélés?

1951

Uj könyvek.

* **Petőfi Zoltán.** Irta Déri Gyula. A Petőfi Könyvtár XV. kötete. Szerkesztik Endrédi Sándor és Ferenci Zoltán dr., kiadják Kunossy, Szilágyi és Társa. „Ugy-e, ugy-e, kis fiam, ha majdan én a sorból kiöregedem, iparkodni fogsz tultenni rajtam, vagy betöltöd legalább helyem?” Ezzel a himnusz-szal üdvözölte Petőfi Sándor a fia születését Debrecenben 1848. december 15-én. Ez az a vers, amely a lángelkű költő fiának életére nemcsak elhatározó, de egyenesen végzetes befolyást gyakorolt. Még halála előtt néhány nappal is, gyöngé, halk hangon, melyet gyakori köhögés szakított félbe, ismételve elszavalta Petőfi Zoltán e verset azok előtt, akik ott ültek — mint a költő fiának életirója, Déri Gyula is — a fiatal ember betegágya körül és láztól kipirulva, beesett szemének ragyogása közben így szolt: „Amíg az apám végrendeletét nem teljesíthetem, élni akarok és élni fogok!” A sors azonban másképp rendelkezett és a nagy reményekre jogosított ifju poéta, a legnagyobb magyar költő egyetlen fia, 1872 november 5-én reggeli 7 órakor kilehelte lelkét 20 éves korában. Jóformán ennyi csak, amit eddig Petőfi Zoltánról tudunk, most azonban Déri Gyula nagy becsvágygyal összeszedte a Petőfi Zoltánra vonatkozó összes adatokat és főleg Dolinay Gyulának, a jeles ifjusági írónak segítségével, akinél Petőfi Zoltán élete végén lakott, megírta egy tíz íves kötetben a költő fiának hiteles élettörténetét. A könyvből befolyó jövedelem egy hányadát a Petőfi-ház kapja.

* **Pesti vadászok.** Egy új könyv. Már maga a címe, de még jobban a címképe sejteti, hogy vidám dolgokat talál benne az olvasó. Tényleg. Kacagató, humoros vadászrajzok a fővárosi vadászok életéből. Nem aféle vadászmondások, kalandok, elbeszélések, hanem éles megfigyelései az írónak, aki ügyes tollal leírásában úgy állítja elének alakjait, hogy azokra könnyen — bár nincsenek megcseveztve — mégis ráismerhetünk. Nem bántóan, de elég szatirikusan mutatja be közéletünk számottevő és kimagasló alakjait, mint egészségügyi, majd ünnepi vadászokat.

A lipótvárosi vadásztársaság félszeg alakjai és a fővárosi vasárnapi nimródok sárga gamásnis gárdái vonulnak el előttünk divatos adjusztiirungban. A művészek és írók mint vadászok kerülnek össze egy társaságba, vidám és kacagató körülmények között.

Az írója — Kó. — szeretetreméltó csevegő hangon meséli el az egészet. A magyar vadászok öt nemcsak mint humoristát, hanem mint kiváló vadászati író is ismerik.

Könnyed, magyaros stílusban megírt terjedelmes munka, számos rajzzal ellátva és izlésesen kiállítva ifj. Nagel Ottó kiadásában jelent meg Budapesten. Ára 2 kor. 50. Kapható az ország összes könyvkereskedéseiben.

Dr. Paulovits István selmebányai főgyimn. tanár előfizetési felhívást bocsátott ki Revicky Gyula életrajza c. munkára. Könyve, mintegy 350 oldalnyi terjedelemben, 10 művészi kivitelű arc- és más képpel, 2 facsimilével, mintaszerű kiadásban, finom papíron jelenik meg. Ára, füzve, 6 korona.

A nyáron lesi huszonegy esztendeje, hogy Revicky Gyula az üllői-úti klinikán meghalt. A „hangulat-milliomos” „lerázta, ami benne földi”; meghalt, ahogy egy eszményekért élő magyar költő csak meghalhat; árván, szegényen, boldogtalanul.

Halála óta azonban, mint előre megjósolta, dicősege egyre jobban növekszik, költeményeit egyre többen olvassák. Most már tudjuk, hogy nem amolyan huszadrangu alakja volt ő a magyar költészetnek, mint amilyenné kortársai s irodalmunk börszánereji degradálni szerették volna, hanem egy

olyan sajátágosan egyéni, eredeti s igazán nagy tehetség.

Ez a szépért rajongó, küzdő, vívódó lélek, mely egyébként a legmizerálisabb földi sorban részesült, nemcsak mint költő, hanem mint ember is egyaránt nagy volt.

* **Ötven év.** Irta Nagy Sándor (Senex). Ez a címe annak a könyvnek, amely a szegedi Dugonics-Társaság kiadásában megjelent.

Íróját, aki Szeged fia, ismeri az országos közönség is, közel husz év óta, a legelőkelőbb budapesti lapok tárca-rovataiból, amelyekben időnkint megjelent kisebb nagyobb terjedelmű művei a Senex nevet Nagy Sándor írói nevét, jóhangzásúvá tették.

Az ő válogatott gyűjtőműveit adjuk a közönség kezébe egy terjedelmes kötetben.

A könyv terjedelme 20-21 ív, az írónak a szövegbe igtatott három — egy ifju, egy középkori és a mai — arcképével.

A könyv ára 3 (három) korona. Megrendelhető Endrédi Lajosnál (Szeged, Jókai utca 4 szám alá.) A könyvet a pénz előleges befizetése nélkül is meg lehet rendelni. Ezeknek a könyv utánvét mellett fog megküldetni. A Dugonics-Társaság Szegeden.

* **Tisza Lajos és Szeged.** Irta: Ujlaki Antal. Tisza Lajos neve az érdemeknek ércnél maradóbb láncával van belekapcsolva Szeged történetébe. A Tisza szőke vizében tükröződő gyönyörű palatásor, a páriát ritkító Széchenyi-tér, a város egész káprázatos fejlődése, Tisza Lajos lángoló elméjét, törhetetlen munkabírását és kivételesen nagy alkotólendületét magasztalja. Három decennium mult el már azóta, hogy a medréről kirontott folyó eltemette az Alföld fővárosát, a szinmagyarság centrumát. Az egész világ részvéte megmozdult az elpusztult Szegedért, a föld legtávolabbi pontjairól érkeztek adományok a hajléktalanok segélyezésére. De mindinkább bizonyossá vált, hogy a megidült érzelmeiken kívül egy vaskezü emberre is van szükség, aki a pusztulás helyén új várost építsen és virágoztasson fel. Mintha egyenesen erre a feladatra született volna Tisza Lajos, akit a király és a nemzet bizalma küldött a nagy munkára. Mint Szeged egyik napi krónikása, mér évek óta, valahányszor e szobor előtt elhaladok, mindig azon tűnődöm, hogy krónikásává szegődjem a munka ama korszakának, amelyet Tisza Lajos szegedi tartózkodása jelöl e város történetében. Lázár György dr., a Dugonics-Társaság elnöke és a szegedi hírlapírói kar készséges támogatásával most végre megvalósult ez a régi tervem e könyv alakjában, mely április végén jelenik meg. Azt hiszem, sikerült jórésben összegyűjtenem azokat az adatokat, amelyek Tisza Lajosnak Szeged városához való viszonyára nézve érdekesek és jellemzőek. A könyv Endrédi Lajos könyvnyomdájában készül és ára öt korona. A szíves előfizetőket kérem, hogy a könyv árát címemre küldjék be. Ujlaki Antal Szeged, Somogyi utca 11.

Nagy értékes 3321
t o m b o l a
folyó hó 20-án,
Szent István napján, délután,
Mihályi Gyula
Baross-parki kioszkjában.

Fattinger
husrostos kutyalepénye.

A legjobb és legegészségesebb étel minden kutyának.

: Mindenütt kapható. :

Polsterer H. Wr.-Neustadt 24
(Fattinger szabadalmazott husrostos kutyalepényének és baromfitápszerének gyára.)

Óvakodjunk utánzatoktól. 6324

Sokszorosan utánzott, de
soha el nem ért eredményekhez
vezet a Zacherlin

Valóságos csodálatraméltó bármely rovar ellen.

Soha nincs zacskóban, hanem kizárólag üvegben és kapható:

Arad: Altmann Edé, Baumann B., Belgrader K. és Társa, Braun Antal, Dalmel Lajos, Donáth Simon, Dürr Gusztáv, Dürr Kocsárd, Dusek Ferenc, Ehrenfeld Ignácz, Eles Armin, Erbeszkern Béla, Färber Lajos és Testvére, Gróf László, Guttman Samu, Hegedüs Gyula, Hoffmann J., Hoffmann Ottó, Karácsonyi Antal, Lázár Gyula, Licker Victor, Meer Mór és Fia, Nagy Farkas, Pollák József, Prolich István, Rothstein Mór, Schlesinger Béla, Schwarz János, Schwarz H. és Társa, St. Initzer N., Vojtek és Weisz, Weigl A. és Társa, Weisz David.	Buttyán: Klein Márton.
Uj-Arad: Orth A. J. utóda, Theiss Miklós, Zinner Mátyás.	Csermő: Holländer Samuel Fia.
Báttonya: Fischer Hermann, Geller Ferenc.	Gurshoncs: Weissberger Samu ut.
Borosjenő: Blau David, Radó Adolf, Strauss Ignácz.	Kisjenő: Messer Lipót.
	Mária-Radna: Félix Károly, Jesztl Árpád, Weissberger Pal.
	Pankota: Barna Lajos, Messer Lipót és Fia, Pavlovics Konstantin.
	Pécska: Turszky Nandor.
	Radna-Lippa: Eisele Janos, Huszarak Agoston, Schwarz Ferenc, Wingeron József, Wingeron Miklós.
	Soborsán: Hirschmann Márk, Roth Bernát, Roth Mór.
	Uj-Szt.-Anna: Henny Károly.
	Vitágos: Kreittler Vilmos, Weber J.
	Zádorlak: Hemmen Ferenc. 1835

Molyhalál!

Legjobb hatású szer

MOLYOK

és azok petéinek biztos kiirtására.

Egy üveg ára $\frac{2}{10}$ literes 1 kor. 20 fillér.
 $\frac{1}{2}$ literes 2 korona 20 fillér, 1 liter 4 kor.

„RADICAL”

molypusztító poralakban,

elismert kitűnő hatású erős övénykeverék
—20, —50 és 1 koronás dobozokban,
továbbá terpentinszesz, kámfor, naftalin, zuzott
bors, lavendula, virág patchouli levél, bagaria-
papír, stb.

Poloska irtásra

„Radical” poloskairtó folyadék (igen erős
hatású és nem maró),

egy üveg ára 60 fillér.

Erősbitett dalmát rovarpor
—80, —50 és 80 filléres dobozokban és kimérve

Padlófényesítésre

és

Beeresztésre

Kemény padlóra (parquettákra) Dr.
Friedländer-féle francia takarékpaplóasztal 1 kis
doboz 90 fill., 1 nagy doboz 1 korona 70 fillér.

Puha és keményfa padlóra egy.
aránt Dr. Friedländer-féle főzött viasz 1 doboz
 $\frac{2}{10}$ liter meleg vízben oldandó fel, 1 kor. 20
fill., kimérve 1 kiló 2 korona. Továbbá Paraffin,
Ceresin fehér és sárga viasz, hamuszir stb.

Ruha-, cipő- és fémtisztító-

szerek, padló-kefék és mázólcsetek, szivacsok
szivacs-hálók, mosdó-keztük és mosdó-ruhák
legjobb és legolcsóbb

bevásárlási forrása

811

Hánzu Nestor

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer János-utca 2.

Városi és megyei telefon 455. szám.

Egyéves önkentések
legújabb előírás szerint, legjobban és legolcsóbb-
ban felszereltetnek

Kolarits Nándor

első és legnagyobb dél-magy. egyenruházati intéze-
tésben Temesvár-Belváros, Mercy-utca 10 szám.
Arjegyzék és kötségtetéssel szívesen szolgálak Kivánatra
a megrendelés felvételére képviselőmet is küldöm.
Legszolidabb kiszolgálásért cégem régi jó hírneve
kezeskedik. Interurbán telefon 240. sz. 2072

Dr. Vadász Armand

ügyvédi irodáját

Luther Márton-utca I. sz. a.

(Suciú-ház, a törvényszéki palotával szemben)

helyezte át.

Dr. Halasz miskolci szakorvos

„SANITOL”

száj- és fogápoló szer

Minden eddig létezőnél tökéleesebb és megbízhatóbb szerek,
melyek a legújabban megállapított tudományos és klinikai
vizsgálatok alapján egyedül sikeres és helyesnek talált alap-
elvek szerint készülnének. Használati utasítás szerint eljárva,
a fogakat megvédik a romlástól. Végtelen kellemes szájíz.
Ideálisan tisztá száj és fogak. 2724

Megfizethetetlen előnyük,

hogy rendszeres használatuk mellett megvéd a heveny
ferőző betegségektől (vörheny, kanyaró, to okgyík stb.)
és azért gyermekek részére már ez okból is különösen ál-
dásos a használatuk. Ideális szép és jó fogkefék. Kaphatók
használati utasítással.

Vojtek és Weisz droguériájában, Aradon.

Nagy üveg szájlvt 2 korona, kis üveg 1 korona 20 fillér.
Fogpor 1 korona. Fogkefe 1 korona 40 fillér.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYÁNAK

heti kimutatása.

Hivatalos helyiség Szabadság-tér 7. sz. I. em.

Telefon 294. sz.

Telefon 294. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9—1 óráig.

Vidéki megkeresésekre — azoknak, a kik a
körnek nem tagjai — csak válaszbélyeg ellené-
ben válaszolunk.

1910. augusztus hó 19.

Keresünk:

Aradra: 1 irodistanót.

Vidékre: fűszer, rövid, porcellán és üveg-
kereskedés részére megbízható 2 magyar és
német levelezőt, vagy számlázót, továbbá 3
fűszer, rőfös és rövid, 1 kézmű, 2 vas és fű-
szer, 2 rőfös és 5 vegyes szakmabeli magyar,
román és részben német, tót és szerb nyelv-
ismerettel bíró segédet és több tanoncot.

Alánlunk:

1 papír, 3 fűszer és csemege, 2 vegyes, 1
vas és szerszám, 1 vas és fűszer, 2 fűszer és
rövid és 1 rőfös szakmabeli segédet.

Az elhelyezés teljesen díjtalan; az Aradi
Kereskedők Köre tagjai előnyben részesülnek.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE

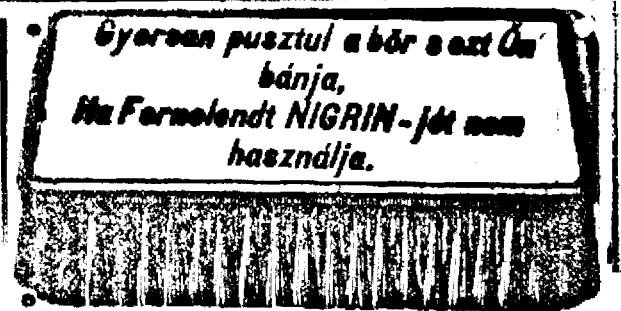
HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYA 801

Xiela Sándor,

Keppich Zsigmond,

titkár

igazgató.

Gyorsan pusztul a bőr a szőke
bánja,
Ha Fernolendit NIGRIN-jét nem
használja.

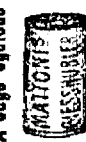
4825

Bartóknak a bor keveréséhez!

MATTONI FÉLE
GIESSHÜBLER
SAVANYÓVIZ

A dűgő égetése

közimbéstiti

a bor savanyóságát,
hisz kollektíván gesztó.

Nem teszi a bort.

EREDETI „CHRISTOPH”

benzin szivógáz-motorok, lokomobilok és
NYERSOLAJ-MOTOROK

ma az első helyen állanak. 6818

:: A „CHRISTOPH” név garancia. ::

75 éves kísérletek és tapasztalatok eredménye.

Kérjen árjegyzéket

DÉNES B. motorszpecialista
:: cégtől ::
BUDAPEST, V., Lipót-körut 15.

A Pozsonyi Kereskedelmi és Ipar-
kamara nyilvános, három évfolyamu

Női

Felső Kereskedelmi Iskolája
Pozsonyban.

Második tanév.

Alapos szakszerű kereskedelmi kép-
zettség. A harmadik évfolyam sike-
res befejezésével a növendékek
érettségi bizonyítványt nyernek.

Vidéki növendékek részére kisebb
internátus.

Értesítőt kívánatra küld: az igaz-
gatóság Pozsony, Bál Mátyás-utca
3012 13. sz.

A nyaraló és forduló közönség figyelmébe!
Következő
ujdonságok
érkeztek

KERPEL IZSU

90,000 kötetes
kölcsonkönyvtárába

Brdós Renée: Norina, A Holnap új versei
Glyn Blionor: A szirteken túl. Gydini
Franklin Henry: A szociologia elve Merr-
man Seton Henry: A bársony kezty.
nossy Aladár: Emlékiratai. Igazság a Ha-
verda pörben. Herczeg F.: Szelek szárnyán,
Tábori K Bün és szerelem, Bölsche: Szerelem
az élők világában, Lafkadio H.: Kokoró, Egy
önkéntes naplója, Palásthy M.: Baccarat Ófel-
sége, Szomoró: A nagyasszony. Szomaházy:
Mesék a husz dik századból, Vera: Egy leány
naplójából, Szikra: Judith, Bataillie, Henry: A
botrány, Connan Doyle: Az elhagyott vitorlás,
A megrontó szemek, Sanox Lady esete, Duval:
A szép asszony ágya, Egy asszony aki min-
denkié. Duval Henry: Ahogy az asszonyok
szeretnek, Ahogy a férfiak szeretnek, Ahogy
a leányok szeretnek, Szerelem vására.

Németben: Hart Hans: Das heilige Feuer,
Becker K: Hans im Glöck, Dávid: Der Über-
gang, Karlchen: Fräulein Tugendschön die
edle Gouvernante, Wolters: Verlobungsfieber,
Busse C: Lena Küppers. Höcker P. O.: Die
Sonne von St. Moritz, Saager A: Drei mal
hundert Teusend Tafel! Schlicht: Der Schwipplent-
nant Roda Roda: Milán reit in die Nacht,
France Auf dem weissen Felsen, Cook W: Mon-
tana, Höcker: Was die Leute sagen, Wei-
sse Seele, Klinkowström: Der Fetisch. Mar-
riot: Sterne, Merriman J: Die künstlichen Men-
schen, Oertzen M: Stern des Niedergangs,
Ritt and Kl.: Unter Palmen, Skowronek: Das
Verlobungsschiff, Spätigen: Sein u. Werden,
Tanera: Mansura, Werner I. C. Der Henker v.
Neugla, May K.: Orangen u. Datteln.

**Köcsöndij: havonként 1 korona
2 J fillér vagy kötetenként fi-
zette 8 fillér.**

Vidéki bérlők is a legfigyelmesebb kiszolgálásban
részesülnek.

A zenemű-kölcsonkönyvtárba
is meglepő szép
ujdonságok érkeztek:

Zenekölcsonkönyvtári díj havi 1 kor. 40 fill.,
vagy füzetenként 14 fill.

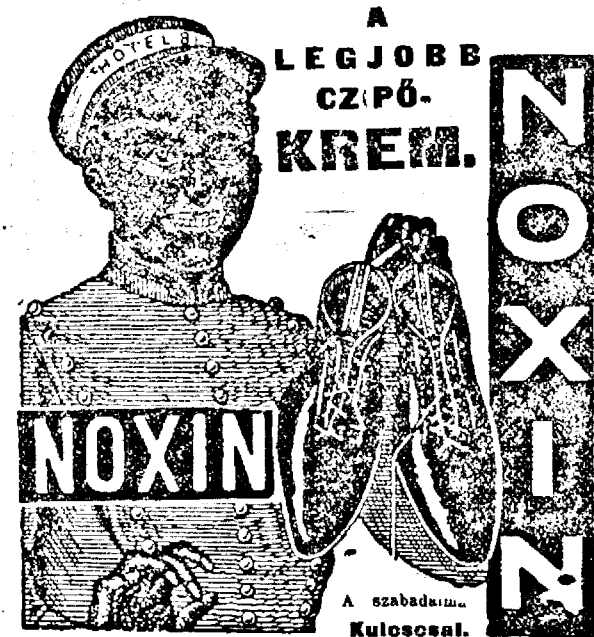
Legújabbak: Erbé: Mária, Ehrlich, Moni ve-
gyél nekem egy monoplánt. Fráter L: Miért nem
születtem a mi falunkban... Biró uram...
Weiner: Zsur-szírén. Szendy: Hej: Jucza Panna.
Delmet: A kis masamód Nelson R.: Duda kis-
asszony, Lehár Ferenc: A luxemburgi gróf, Cso-
konai: Cabaré, Frigyes: Dalok a hervadásról, Er-
dély: Hóvirágok, Fábrián: Két dal, Gelén: Po-
mázi nóták, Bella: Negy magyar nóta, Györe:
Hóvirágok, Zerkovitz: Dal az én kis nőmről,
Csanya fia, Alstyné: Ha jó az éj mulatni kell,
Váradi: Valami kell még, Vincze: Kora reg-
gel jön a szemetes, Tilzer: Liliom.

Egyes könyvek és egész
könyvtárak vétele; könyv-
tárak kiegészítése és
berendezése.

KERPEL IZSU,

könyv-, zenemű és papír
kereskedése Aradon.

NOXIN

A
LEG JOBB
CZÍPŐ-
KREM.

NOXIN

NOXIN

A szabadság
kulcsa.

Minden jobb szilobben kapható.

HOCHSINGER TESTVÉREK BUDAPEST.

Főraktár Aradon: LORENZ KÁROLY urnál,
Fray-utca, Nádasdy-palota. 8705

SZULIAN ORRÁ

A húgyhajtó és húgysavoldó
vizek királya, bór- és dús
lithion-tartalmú ásványvíz.

Kiváló vegy-összetétel következtében
sikerrrel alkalmazható vese-, húgykő-
és hólyagbajok esetében, valamint
cukorbetegségeknek, csúszos bántai-
máknál; továbbá a légző- és emésztő-
szervek hurutos bajainak gyógyítására

Igazgatóság: Budapest, IV. Ferenc József-rakpart 22.
Külföldi elosztás: EPERJES.

Főelrusítók Aradon: Úr Gusztáv, a varosházsz
szemben, telefon 118 Nagy Farkas, telefon 268
Fejér Gyula, telefon 71. sz. 28

1808. óta enye en bevált

BERGER-FÉLE GYÓGY-KÁTRÁNY-SZAPPAN

G. Hell & Co. gyártmánya.

Kiváló bőrdorvosok ajánlatára Európa legelső államában te-
nyes eredményekkel alkalmazták

mindennemű bőrküütesek

töleg krónikus és pikkelysömör és ödém kiüütesek, továbbá reze-
orr, fagysebek, lázadás, fej- és szemékpikkelyek ellen. Berger
kátrány-szappana 40 százalék kátrányt foglal magában és ö-
nyegesen elter a kerekdedelemben fúró egyéb kátrány-szappa-
noktól. Mészes bőrbajoknál alkalmazták a legelső hatá-
sú.

Berger-féle kátrány-kénszappant

Enyhébb kátrány-szappan gyártmánya, a bőr tisztáltsággal ellen-
a gyermeknek 1 ór- és fején való kiüütesek ellen, valamint minden-
napli használatra mint tisztáltsággal mosó- és fürdő-szap-
pan szolgál a

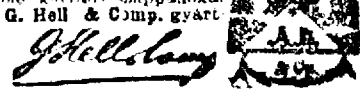
Berger-féle glicerín-pipereszappan

melyben 35 százalék glicerín foglaltatik és a mely illatosítva van.
Kiváló bőrpótló szerként használják továbbá kitűnő sikerrel a

Berger-féle borax-szappant

pedig pírselesek, rapogás, szepők, fűsziek és más bőrbajok
ellen.

Az árabonként minden tásztól 70 fillér, hasz-
nátal utasítással együtt, körben a vásárlásnál
nyomatékosan Berger-féle kátrány-szappannal
& borax szappannal, G. Hell & Comp. gyárt-
mányait és vigyázzon
az itt ábrázolt véd-
jegyre és a mellette
lévő óságlátrásra, mely
minden elnevezésnél ott kell hogy legyen.

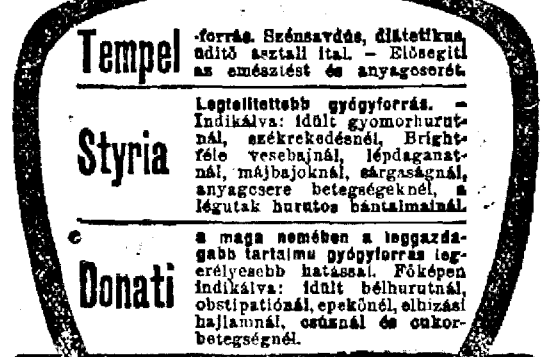
Külföldre Bécsben 1883-ban díszokmányokkal és a párisi 1900.
évi világkiállításán arany éremmel.

A Berger véd-jeű minden más gyógy- és higiénikus szappannal
a hozzájuk mellette használati utasításokon fel vannak sorolva.
Kaphatók minden gyógyszerertárban és szakbavágo üzletben.

Nagyban: G. Hell & Comp., Wien, L., Eiberstr. 8.
Magyarországi főraktár: Török József gyógyszer-
tára, Budapest, Király-u. 12. Thalmany J. Seitz,
Zrinnyi-utca, Kochmelester Fr. utoda, Holu-utca 8.
Molnar As Moser droguisták, IV., Keresztmerek-
utca 6. szám Detsinyi Frigyes drogeria, Marok-
kői-utca 2. Kisebnyben Magyarország összes gyógy-
szertárjaiban.

Raktár Aradon: G. Földes Kelemen, Hajós
Árpád és Rosenyay Mátyás gyógyszeresze urak-
nál, Vajtek és Weiss drogueriájában és kapható
az összes hazai gyógyszerertárban. 164

Rohíts!

Tempel

forrás Szécsenyváros, díktettkna
edítő arzali ital. - Elősegíti
az emésztést és anyagcsorét.

Styria

Legtöbbet gyógyforrás. -
Indikálva: idült gyomorhurut-
nál, székrekedésnél, Bright-
fóle vesebajnál, lépdeganat-
nál, májbajoknál, sárgaságnál,
anyagcsere betegségeknek, a
légtutak hurutos bántalmánál.

Donati

a maga nemében a leggazda-
gabb tartalmu gyógyforrás leg-
erélyesebb hatással. Főképen
indikálva: idült bélhurutnál,
obstipatióknál, epekövél, elbizási
hajlamnál, oszónál és cukor-
betegségnél.

**Legdúsabb,
természetes magnézium-
glaubersósforrások.**

Főraktár Magyarország részere: Hoffmann Jozsef
Budapest, V. Báthory-u 8. 3055

TELEFONSZÁM: 991. TELEFONSZÁM: 991.

Villamos motorok és dynamók

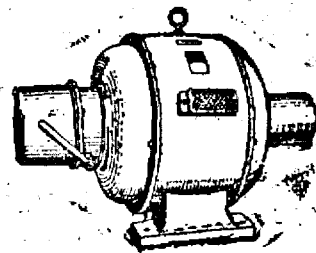
legelőcsőbb beszerzési forrása

Hinterseer és Barth

elektroteknikai gyár 2747

Temesvár-Józsefváros, Rózsa-utca 47.

Gyártmányunk
előnyei:

Magas hatásfok,
golyós csapágyak, ke-
vés áramfogyasztás.

Elvállaljuk bár-
mely gyártmányu
villamos motor és
dynamógép szak-
szorú és gyors ja-
vítását.

Szállítunk kisiparosok részére teljes gépberendezése-
ket, előnyös fizetési feltételek mellett. - Költség-
vetés és árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Figyelmeztetés!

A Schicht
szarvasszappan

valódi csakis a

Schicht

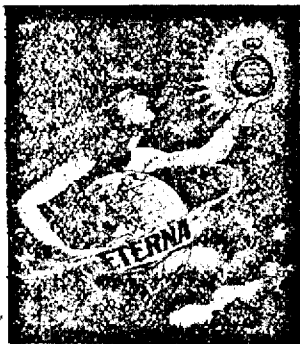
névvel és a „szarvas“ véd-
jeggyel!

NEUMANN M.
**férfi-, fiu- és leányka-
ruhatelepe
ARADON.**

cs. és kir. udvari szállító

3193

A világ legelegánsabb, legszebb, leglaposabb és legpontosabb **Órája**

„Schild Frères Co“ Granges Schweiz.

Aradon csakis
**Weinberger Ferenc, Grallert és Fia és Assael H. és Fia
uraknál kaphatók.**

1168

8788

8801—1910.

Hirdetmény.

Miután a közadók kezeléséről szóló 1883. évi XLIV. t. c. 89 §-a értelmében a folyó évi III. negyed adórészlet esedékességének határideje már lejárt, az adózók ezenel hirdményileg is felhivatnak, hogy a f. évi III. negyed adórészletet most már a késedelmi kamatok s esetleg intési díjjal együtt, nemkülönbén már szintén esedékes ipartestületi díj, egyházi adó illeték, vizsábályozási költség, hadmentességi-díj, utadó és csatornázási költség tartozásaikat és munkás betegsegélypénztári hozzájárulásaikat azonnal fizessék be, mert ellenkező esetben a régebbi díj- és adótartozásaik azonnal, a f. évi III. negyed adórészlet pedig augusztus hóban a késedelmi kamattal együtt végrehajtás utján

s a végrehajtási díjak felszámítása mellett fognak behajtatni és pedig oly módon, hogy a III. negyed adórészletre nézve augusztus hó 24-től kezdve a zálogolás fog megejtetni, s amennyiben ennek dacára az adó- és hadmentességi-díj és egyéb hátralék járulékaival együtt a zálogolás foganatosításától számítandó 15 nap alatt nem törlesztetnék, a lefoglalt ingók nyilvános árverésen el fognak adatni.

Aradon, 1910. évi aug hó 15-én.

Arad sz. kir. város adóhivatala.

15861/910.

Hirdetmény.

Az 1910. évi július hónapban engedélyezett italmérések várható forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyőri Biztosság által küldött összeírásai jegyzék 7 drb. ivét az al-

lami jövedéktől szóló 1899. évi 25-ik t. c. 17 §-a és az erre vonatkozó utasítás 17 §-a értelmében 1910. évi augusztus 17-től számítandó 8 napra a városi fogyasztási felügyelőségél közszemlére azzal tesszük ki, hogy azokat az érdekeltek névszerint Nopcsa Elekné, Kohn Zsigmond, Papp Károly, Kovács Gusztáv, Iván Flóra, Nagy Károly, Fuchs Emma, kiki italmérési engedélyt kaptak nem csak megtekinthetik, hanem azokban kitüntetett forgalmi adatokra nézve úgy a nevezettek mint az aradi kereskedelmi testület és az ipartestület is nyújthat be a fentebb jelzett idő alatt a városi fogyasztási felügyelőségél észrevételeket.

Arad, 1910. augusztus hó 18.

A városi tanács.

Iskolakönyvek
 az összes **Aradi**, valamint az **Ujszentannai**
 és **Lippai** iskolák részére **kaphatók.**
INGÜSZ I. és FIA

könyvkereskedésében

Főüzlet: Andrassy-tér 16.

Telefon 517.

Fióküzlet: Weitzer János-utca.

Telefon 265.

3232

Áthuzásokat

és javításokat eső és napernyőkre olcsón és pontosan készítenek. 2254

Ajánlom dusan felszerelt raktáromat ernyőkben és valódi francia derékfűzőkben. - - -

Gyermek esernyők K. 1.80-tól feljebb.

Temesvári ernyőgyár raktára:

Arad, Andrassy-tér 20.

Varga D. Dani.

Tőkepénzes

Kitűnően tudná gyümölcsötvetni pénzt egy Aradon létesítendő új vállalatnál. Közreműködés nem szükséges. Levelek „Nőtlen” jellegére kéretnek.

8988/1910.

Hirdetmény.

Az 1883. évi XVII. t. c. 18. §. alapján közhírré tesszük, hogy az újonnan keletkezett, s eddig még megadótatva nem volt III. oszt. kereseti adóköteles foglalkozások után az aradi m. kir. pénzügyigazgatóság adókiszámítási javaslatokról szerkesztett lajstromot elkészítette, azt folyó évi augusztus hó 18-tól a városi adóhivatalban 8 napi közszemlőre kiteszük oly célból, hogy azokra nézve netalán észrevételeit. — vonatkozzanak akár a saját, akár mások adójavaslatára — bárki megtehesse.

Az észrevételek a 8 napi határidő alatt írásban a pénzügyigazgatóságnál, utóbb a tárgyalásig az adókövető bizottságnál terjeszthetők elő.

Arad, 1910. augusztus hó 18-án.

Arad sz. kir. város adóhivatala.

Uri lakások kiadóik

4 szoba, fürdőszoba Zrínyi-utca 3.
4 szoba Thököly-téren. Bővebbet: Lustig Andor urnál Zrínyi-utca 3. 8234

Szaktanfolyam,

mely eddig a Hasszinger-utcai iskolában tartatott, bársony-, bőr-, fa- és posztóégetés, bársonyvasalás, szőnyegszövés, kosár, művirág készítés, még rövid ideig Kelemen-tér 7. sz. I. ajtó alá tétetett át. Bejárat Sina-utca. Beiratás 1 kor., tandíj óránként 10 fillér 8233

Szeptember elsőre

2 szobás lakás kerestetik. Címeket a kiadóba kérek leadni. 8231

Segéd

rőfős és divatáru üzletben jártas azonnal felvétetik, ki románul is beszél. Szombaton zárva.

Schwartz Salamonnál
8230 TENKE.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Nagy uri lakás kiadó

november 1-ére, mely áll 4 szoba, konyha, fürdőszoba (villanyvilágítással) és minden mellékhelyiségekkel. É tekezni özv. Kohutnénál Bercsényi Miklós-utca 7. sz. 8226

Jutányosan készítenek

fehérneműt, slingelést, himzést, javításokat is elfogadok. Tóth Lujza Kasza-u. 31. 8229

Kiadó

a Szabadság-téren, hivatalnak igen alkalmas három szobás udvari lakás. — Bővebbet az „Aradi ipar- és népbank“-nál. 8223

Sampon, Confetti

legolcsóbb árban. Crépe papírok a legdivatosabb színekben. Nyári Divatalbum 80 fillér Ingusz I. és Fia könyv- és papírkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. Telefon 517. Ugyanott intelligens elárúsító felvétetik 167

Ha cigarettázik

használjon Progress szivarkatüvelyt. 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 240. Egyedül kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papírkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 1651

Zankönyvek

(ujak és használtak) beszerzésére mint megbízható céget Kerpel Izsó könyvkereskedését ajánljuk. 525

Főzőnőnek,

esetleg száraz dadának ajánlkozok jó képű fiatal nő. Vidékre is elmegy. Cime a kiadóban. 8185

Művelt urleány

ajánlkozok társalkodónő, utikisérőnő, nevelőnőül előkelő házhoz, hol családtagul tekintenek. Németül, franciául beszél; zongoráz. Leveleket „Teljesen megbízható” jellegére a kiadóhivatalba kér. 8167

Két-három iskolás fiu

esetleg leány uriházban zongora tanítással teljes ellátást kaphat. Cím a kiadóban. 8197

Zankönyvek

(ujak és használtak) legnagyobb készlete. Minden iskolakönyv használhatóságáért szavatolok. Pontos kiszolgálás vidékre is. Füzetek, körzők és egyéb tanszerek előírás szerint. 90.000 kötetes kölcsönkönyvtár és 80.000 kötetes zenemű-kölcsönző intézet. Kerpel Izsó könyvkereskedése Aradon. 525

2 deák

teljes ellátást nyerhet József főherceg-ut 1., a városházával szemben, külön tiszta szobában. Bővebbet a házmesternél. 8165

Jobb házból való

iskolás gyermekeket elsőrendű ellátás és felügyelet mellett elfogad intelligens urinő Weitzer János-utca 8. sz. II. em. 2959

Abonenseket, iskolásfiukat

teljes ellátásra elfogad Kohn Adelfné Petőfi-utca 6. sz. 8030

Diákok felvételnek

teljes ellátással. Cím a kiadóban. 2966

Özvegy urinő

keres, a következő iskola évre, vidéki uri családból egy kis leánykát ellátásra. Hol, a kiadóhivatal továbbítja. 8049

Intelligens háznál

2 deák teljes ellátást kaphat. Cím a kiadóban. 8048

Mester Frigyes

kereskedelemtudományi tanfolyama, korábban az európai hírű kereskedelmi akadémia, Lipcse. Tizenkét tanár. — Prospektusok ingyen. 6829

Gondos nevelést

és jó ellátást nyerhet még egy pár gyermek az izraelita fiuinternátusban. Tessék prospektust kérni. Chorin Áron-u. 1. sz. 8091

Törhetetlen

uborkás és befőttös üvegek legjutányosabban kaphatók Fischer Mór üveg és porcellán üzletében Arad, Andrassy-tér 20. Telefon 568. sz. 8191

Iskolakönyvek

tartós bekötésű

szolid árak mellett vállalja az

Aradi Nyomda
Részvénytársaság
könyvkötészete.

Étkező, üveg, mosdókészlet. Lámpák, tükrök és képkeretek

eredeti gyári árakon kaphatók.

3209 Özv. Sütő Józsefné

üveg- és porcellán üzletében
ARADON, Forrai-utcza 2. c.

Olcso bevasarlasi forras!

Kilényi C. és Társa

a „Kék golyóhoz“ 291

Arad, József főherceg-ut 11. sz.

Szülők figyelmébe! Ajánljuk iskolai növendékek részére

kitünő minőségű és olcsóságokról ismert fehérneműinket, valamint fegyházban kötött harisnyák, kötők, Cloth, lüster és vászon minőségekben. Sapkák, kalapok, iskolatáskák nagy választékban.

Különösen kiemeljük házilag készült leány és fiu ingeinket.

Szegény,

de tisztességes 35 éves izraelita nőtlen egyén házba nőülre, a hol üzlet is van, esetleg özvegyet venne feleségül. Komoly ajánlatokat „Kereskedő“ címen a kiadóhivatal továbbít. Ügynökök kizárva. 3183

Édesem!

Okvetlenül találkozunk kell melletted, mert sok beszédem volna. Legközelebb várom. Csókolja J. R. 3219

Zálogházból

kiváltott arany, ezüst- és gyémánt-érméket vesz és elad Farkas Streicher Arad, Tökölly-tér 1. 2974

2 hold szőlő

Paulison, a motor és vasuti állomással szemben, szép fekvésénél fogva nyaraló építésére feleltes alkalmas, természettel együtt általam eladó. Dr. Schwarz Jenő, Aradon. 3125

Egy jó karban levő

zongora és több más butor darab jutányosan eladó. Fejsze-utca 17. 3178

Szatócsüzet

4 utcának sarkán, italmérés, trafik, bélyegeladási engedéllyel, kimutatható jó forgalommal, más vállalat miatt eladó. Cim: Révay-utca 10. 3172

4 magyar hold szőlő

Gyorokon, a motor megálló közelében, szép termés rajta, új kolnával és az összes új kellekekkel más vállalat miatt azonnal eladó. Cim Titizer András Arad-Gáj, gőzmalom tulajdonos. 3018

Üzlet kiadó.

A város központján, Salac-utca 3. szám, a Casino alatt egy nagy üzlet raktárral kiadó, — ott két nagy tükrös és két nagy vendéglői takarékküzhely eladó. Felvilágosítással szolgál a házban levő Kádár István uriszabó. 2995

J. karban lévő kerék párt

vagy kerékpár számot külön vesznek. Tökölly-tér 3. üzlet. 3201

Cséplőszekrény

fiatal Ruston, üzemképes, azonnal kapható Kovács Soma és Társánál Aradon. 6757

Kiadó

Lujza-utca 3. számú házban két lakás szeptember 1-jére. Az egyik áll 3 szoba, előszoba minden mellékhelyiséggel, a másik két szoba és mellékhelyiséggel. Bővebbet ugyanott a názmesternél. 3210

Tisztességes

polgár családban 2 polgárista fiu felvétetik teljes ellátásra. Bővebbet: Deák Ferenc-utca 39. Kuhl vegytisztító. 3212

Gépirásra

ajánlkozik az esti órákra, kereskedelmista. Cim a kiadóba. 3213

Benzinmotorlocomotil

10-es malomjarrattal keveset használt, olcsón kapható Kovács Soma és Társánál Aradon. 6757

Korcsmaüzlet

kimutatható forgalommal, tekepályával és szatócsüzlettel egybekötve, avagy külön is, kiadó Sárló-utca 14. sz. 3181

Üzlethelyiség

irodának is alkalmas, a fő utvonalon november 1-re kiadó. Cim a kiadóhivatalban. 3188

Kész kerekeket

7-8-9 kor., hajlított löcsöket kor. 1.20-1.40, és mindenféle kocsi-alkatrészeket jutányosan szállít Geiszl jármű- és faáru-gyár Miksa-utca 2-3. 2504

Ügyes kárpitos

olcsón ajánlkozik házakhoz dolgozni egy helyben, mint vidékre. Stáhl M., Bercsényi Miklós-utca 82. sz. 2657

Vidéki fogyasztási szövetkezet

keres óvadékképes keresztény üzletvezetőt, ki a fűszer-, vas- és rövidáru szakmában jártas, a román nyelvet bírja, azonnali belépésre. Ajánlatok „M megbízható“ jellegre a kiadóhivatalba kérének. 2741

Kereskedősegéd

kerestetik vidéki vegyeskereskedésbe azonnali belépésre. Román nyelv ismerete kívántatik. Ajánlatok „Vidék 50“ jellegre a kiadóhivatalba kérének. 2938

Kész talicskák

nagyban és kicsinyben, vasalva vagy anélkül olcsón kaphatók. Viszont elárusítók kedvezményben részesülnek. Geiszl jármű- és faáru-gyár Miksa-utca 2-3. 2505

Bonne

kerestetik egy három éves kis leány mellé lehetőleg azonnali belépésre. Cim a kiadóban. 3174

Egy fiatal

bőrkereskedő segéd azonnal alkalmazást talál Spitzer Jakab bőrkereskedőnél Lippán. Személyes bemutatkozó előnyben részesül. 3184

Felvétetnek

több fém és vasesztergályos, gyalus, kovács és asztalos tanulók Vuicu J. Maxim gépgyárában Aradon, Fábian László-utca 5-6. sz. 3064

Modern garcon lakás

mely 2 szobából, előszobából és fürdőszobából áll, (teljesen különálló ház) november 1-re kiadó Révay-utca 9 szám alatt. Értekezni lehet az udvarban. 2682

Keresek

egy modern 3 szobás lakást, fürdő- és cselédszobával. Cimeket kérek a kiadóban leadni.

Kossuth-utca 40. szám alatt

ujjonnan épülő házban modern lakások kiadók november 1-re. Bővebbet Matuschek J. és Fia üzletében. 3104

Modern lakások.

Két 4 szobás erkélyes lakás minden szükséges mellékhelyiséggel új épületben november 1-re kiadó. Karolina-utca 8. sz. házban. 3119

Kiadó

szép két szobás lakás alkovval, előszobával és egyéb mellékhelyiségekkel szeptember elsejére Ferdinánd-utca 8 sz. 3139

2 kis fehér ponyvó eladó.

Értekezhetni lehet Várkövi szíjgyártónál. 3220

Jobb

házból való 2-3 iskolás fiut teljes ellátásra elfogad Kemény Miksa izr. tanító Aulich-u. 2. Zongora a házban. 2895

Keresztény

uri családnál 1-2 iskolás fiu teljes ellátásra kedvező feltételekkel felvétetik. Bővebbet Szállasy Ferenc-utca 4. alatt. 3178

Házmesteri

állást keres egy fiatal házaspár, ki mindenben jártas, vízvezetékhez ért. Megkeresések „házmester“ jellegre a kiadóba. 3195

Házvezetőnői

állást keres

fiatal özvegy asszony

esetleg magános urnál vagy

éltesebb házaspárnál

Szíves megkereséseket a kiadóhivatal továbbít. 3199

Angol

bőr butorok

készítését a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelben és a legolcsóbb árban készítjük. — Hazai és külföldi angol és német, sima és antik bőrökből, stb.

Rajzokkal és bőrmintákkal, melyek most érkeztek, megkeresésre szívesen szolgálunk. 3076

Városi és megyei telefon 132.

Szállítunk teljes lakberendezéseket a legújabb stílusban.

Kitünő tisztelettel

Berán Antal és Fia

butorraktára

Ferray-utca. Gróf Hunyady-ház

Értesítés.

2897

Van szerencsém a n. é. vásárló közönséget értesíteni, hogy férfi és gyermek ruhaüzletemet

József főherceg-ut 3. sz. alá (Csanádi takarékpályotába)

helyeztem át.

Teljes tisztelettel:

BRAUN MIKSA ut.

Hová megy Nagysád?

Az újonnan megnyílt
Szabolcsmegyei Áruházba

∴ (Szabadság-tér 15.) megyek, ∴

hol a következő áruk mesés olcsó árakban vásárolhatók:
u. m. ruhaszövetek, delainek, zefirek, kartonok és vásznak,
ugyszintén függönyök, asztalterítők, szőnyegek és minden-
∴ nemű férfi divat cikkek, valamint játék áruk is. ∴
Aki azért pénzének nem ellensége, az saját érdekében is
okvetlen ragadja meg az alkalmat e rövid ideig tartó

alkalmi áruházban való vásárlást.

Szives pártfogást kér kitűnő tisztelettel

TÓTH BÁLINT,

cégtulajdonos.

Szép, szebb, legszebb

lesz az a hölgy

a ki a világhírű Hajós-féle

ARADI IBOLYA-CRÉMET

használja. 421

Varázsszerű gyorsan tüntet el **szeplőt, májfoltot, bőrvörösséget** és mindennemű arctisztatlanságot.

Minden hölgy, a ki e csodacrémet csak egyszer használja, elvan ragadtatva annak **kitűnő hatásától.**

Ara egy tégelynek 1 kor. Dupla tégely ára 2 kor.

Lelkiismeretlen emberek utánzásaitól óvakodjék. A bevásárlásnál osakís „Hajós-féle ARADI IBOLYA-CRÉMET” tessék kérni és elfogadni.

Kapható a készítőnél: **HAJÓS ÁRPÁD** gyógyszer-tárában Arad, Andrassy-tér 22. a megyeházzal szemben.

Továbbá: Földes Kelemen, Ring Lajos, Vojtek Kálmán urak gyógyszer-tárában, Vojtek és Welsz, Hánzu Neosztor urak drogueriájában. Petrozeény: Keszler Jakab urnál.

Kellemes ajándék

Alcohol mentes illatszerek.

Üvegie 2 korona 50 fillér.

A zárt szoba levegőjének felfrissítésére legjobb a **fenyő-illat.**

A fenyő erdő illatát hűen visszaadja. 1 üveg 1 kor. 20 f.

Az arc szépségét előmozdítjuk, a bőrt üdévé, bársonysimává tesszük **Rozsnyay**

„Szeráj arckenőcse“

használatával. Egy kis tégely 70 fillér, nagy tégely 1 K. 40 f.

Kitűnő minőségű fehér asztali bor.

Literje 60 fillér.

Pompás ménesvidéki vörös asztali bor.

Literje 1 korona 20 fillér.

Kapható

Rozsnyay Mátyás

gyógyszertárban 411

Arad, Szabadság-tér.

LAEHNE-féle
tan és nevelőintézet
SOPRON.

Elemi iskola, VIII. osztályu nyilvános főgimnázium és reáliskola internátussal. 2787

A nyilvános gimnázium érettségi vizsgálati joggal bír. —

Egyéni tanítás és nevelés. Lelkiismeretes és szigorú felügyelet. Önálló munkára való szoktatás. Modern nyelvek és mindenféle sport ápolása.

Uj növendékek már augusztus hóban is felvétetnek. —

Prospektussal és mindennemű felvilágosítással készségesen szolgál **AZ IGAZGATÓSÁG.**

Gőzművelés

Nagyobb területek szántását kétgéprendszerű 20 névleges lóerejű új gőzekével, épügy mélyrigolozásokat szőlő, spárga stb. telepítésekhez előhántós gőzrigolékével igen kedvező feltételek mellett elvállal **Ortutay Gyula** bélamajori gazdasága Mezőkovácsháza (Csanád-m.) 1713

Házi mosószappanok

pipereszappanok, illatszerek, stearin és templom-gyertyák

ugyszintén mindenféle mosócikkek legelőcsöbben beszerezhetők

Lorenz Károly

szappangyárosnál 2044

Arad, Forray-utca.

Eladó

rozs, zsup, árpa, buza, zab, széna, szalma és törek.

Eötvös-u 2.

3126

Rheuma
Küszvény, Ischias, idegbetegségek kezelésével, ingyen tudatom levélben, hogyan szabadultam meg ezen kínos szenvedésimtől. 6881
Carl Bader, Illertissen (Bayern.)

ELADÓ.

Kis-Szt.-Miklós

községben, a gőzmalom mellett egy modern

ház

a hozzátartozó szőlőskerttel más vállalkozás miatt **eladó.**

Azonkívül Kuvinban egy igen szép 1000 □-öl területű **szőlő**
Bővebbet 2981

Rónay György tulajdonos urnál
Kis-Szt.-Miklóson.

Eisele János Koronás Áruháza

Aradon, Forray-utca (Gróf Nádasdy-palota.)

Legelőnyösebb bevásárlási forrás:

1 drb uri nyári Turista ing „Sephier“ 2 kor., 1 drb uri nyári Turista ing „Sephier“ ff. 3 kor., 1 drb uri nyári mellény öv 1 kor. és 2 kor.

Olcsó Hét Gyermekek, leány és férfi szalma kalapokban 1 kor., 2 kor. és 3 korona.

Ablak redő gyári raktára. Gyermekekocsi, utazási cikkek, nagy választékban ajánl

2485

kitűnő tisztelettel **Eisele János, Koronás Áruháza.**

WEISZ HUGÓ

photoművész
ARAD.

1910.

NEMZETKÖZI MŰVÉSZI
FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁSÁN

∴ ARANYÉREMEL ∴
KITÜNTETVE.

TÁRLATA

ANDRÁSSY-TÉR 16.

Értesítés!

A divat legfontosabb kelléke a cipő,

melyet úgy lehet elérni, ha cipő szükségletét **Mangolnál** szerzi be. — Elvállal és a legnagyobb szaktudással készít bármilyen

férfi- és női cipőket

továbbá

3179

Orthopäd gyógycipőket.

Javítások mérsékelt árak mellett eszközöltenek.

Vidéki megrendeléseknél elégséges egy használt cipő beküldése is.

Kérve a nagyérdemű közönség szives pártfogását s vagyok kiváló tisztelettel

MANGOL GYÖRGY

urfi és női cipész

Arad, Lázár Vilmos-u. 3.

Tel. fon szám 748.

Telefon szám 748.

**Vizvezeték és csatornázás
berendező műhely,**

3128

hol mindennemű csarnázást, fürdőt, klosettet, szivattyút, ennek átalakítását, olcsón és pontosan eszközölöm **helyben, mint vidéken. 24 évi tapasztalataim, ugyisintén 14 évi aradi működésem** elég biztosíték tisztelt rendelőknek, hogy az elvállalt munkát szakszerűen és pontosan eszközölöm.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri

MÓKOS MÁRTON,
szerelő mester.

Petőfi-utca 4. szám.

Nemesfaju

görög és sárga

dinnyéit

ajánlja:

3186

Hámory gazdaság

Arad, Deák Ferenc-utca 3.

Sárga dinnye, kosár csomagolásnál kilónként 16. fill.
— Csomagolás önköltségen 5 kilós postakosár, 2 kor. frankó.

MAUTNER R.

Hunyady-utca 1. szám.

3180

Előnyös vétel folytán feltűnő olcsóságok érkeztek az alanti cikkekben és azokat még eddig nem létezett olcsó árban tovább árusítom, míg ezen készlet tart: finom barchetok, szövetek, voálok, delinek, angol sephirek, chiffon, vászon, kanavász, :: asztalnemű és ágyszerítők. ::

Angol costum kelmék, angol férfi szövetek félárban, szőnyegek stb. e szakmába vágó cikkek. ::

Valódi Rumburgi vásznak félárban

üzleti órák reggel 7—12 ig délután 2— $\frac{1}{2}$ 8-ig.

**MAUTNER R.
OLCSÓ ÁRUHÁZA,**

Hunyady-utca 1. szám.

3180

Értesítés!

Az iskolaidény alkalmából t. Szülők becses figyelmébe ajánlom : dusan felszerelt raktáramat :

fiu fehérneműekben:

kalap, nyakkendő, harisnya és egyéb cikkekben legjobb minőségben és kifogástalan kivitelben.

kiváló tisztelettel:

3190

FODOR és HALÁSZ

kalap-, fehérnemű- és uri divat-üzlete

ARAD, NEUMANN M. ruhatelepe mellett.

Városi és megyei telefon 457.

SZULTÁN-FORRÁS

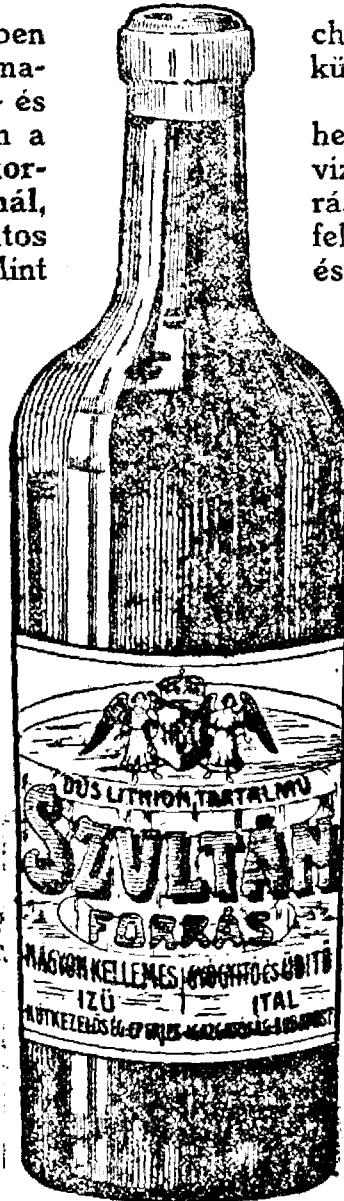
Sárosmegye Singlér községében, Eperjestől két órányira; kies fekvésben, gazdag és fenyves közepette, 657 méter a tenger színe felett.

A SZULTÁN-FORRÁS vizét 1909. évben dr. Weiser István fővegyész, főiskolai magántanár analizálta. A Szultánviz bór- és dús lithion-tartalmánál fogva páratlan a vese- és hólyagbajok ellen. Cukorbetegségeknek, csúzos bántalmaknál, továbbá a légző- és emésztő-szervek hurutos bajainak gyógyítására kiválóan alkalmas. Mint húgyhajtó és húgysavoldó gyors és sikeres hatásánál fogva egyedülálló az egész kontinensen. A búlni, faschingeni, preblau, radeini hasonló külföldi gyógyvizek hatás tekintetében elmaradnak a Szultán-forrás vize mellett. Nincs kellemetlen mellékíze. Az orvosok hólyag- és vesebántalmaknál mint páratlanul álló szert rendelik. Külföldi exportra fényesen bevált és már ma több külföldi városban elismerik gyógyhatását. Tiszta, kellemes ízű, természetes szén-savdús, állandó összetételű. Steril-csiramentes és a már palackozott víz sem tartalmaz pathogen baktériumokat. A Szultán-forrás nemcsak páratlan gyógyvíz, de kellemes ízénél és csiramenteségénél fogva a legalkalmasabb élvezeti ital és egyúttal óvszer a vízzel terjeszthető fertőző betegségek ellen. A forrás vezetősége ez okból a higienikus viszonyoknak megfelelő óriási töltőházat építtetett. Kiemelendő, hogy a Szultán lithion-gyógyforrás vállalat tulajdonosai, Holénia Béla, Huszár Béla és Weinberg Gyula urak ennek az elsőrangú élvezeti és gyógyvíznek bel- és külföldi elterjesztése által közgazdasági szempontból is elismerésre méltó tevékenységet fejtenek ki, amennyiben a hazánk felső vidékén amúgy is határtalan mérvet öltött kivándorlást korlátozzák azáltal, hogy számos munkakereső embernek állandó foglalkozást nyújtanak. A kormány által a XVI-ik nemzetközi orvosi kongresszus külföldi kormányképviselői tiszteletére a Park-Klubban adott fényes estélyen is kizárólag a Szultán-forrás vizét szolgálták fel és ez alkalomból előkelő napilapjaink: Az Ujság, a Budapesti Hírlap, a Pesti Hírlap, a Pester Lloyd stb. kivétel nélkül igen elismerőleg emlékeztek meg a Szultán-forrás páratlanul álló termékéről.

Az alábbiakban közzétesszük a) dr. Pálffy Mór, a Magy. Kir. Földtani Intézet főgeológusának véleményét, akít messze, hazánk határain túl is mint kitünő tudóst ismernek; b) dr. Weiser István kir. fővegyész, főiskolai magántanár elemzését.

a) GEOLÓGIAI ÉS HYDROLÓGIAI VÉLEMÉNY.

„A singléri völgy mentén halad végig a vetődési vonal, amely vonal a föld mélyéből feltör a szén-savgáz. E szén-savgáz a vetődési vonal mentén telíti a fennebb említett idősebb képződményektől összegyűjtött vizet és a szén-savval telített víz a (vele érintkező) kőzetekből kioldja azokat a gyógyító hatású ásványi anyagokat, amiket a

chemiai elemzés kimutatott, a Szultán-forrásban különösen a tekintélyes mennyiségű lithiumot.

E vetődési vonal mentén a singléri völgyben két helyen törnek fel a szén-savgázzal ily módon telített vizek. Egyik a Singlér községben levő Szultán-forrás, mely a Singlér patak hordalékán át fakad a felületre, a másik ettől körülbelül 1000 méterre északra Szinyelipócz község határában a Salvator- és a környékén levő források, amelyek nagy-kiterjedésű lap közepette jutnak a felületre. Látható tehát a hydrologiai és geológiai viszonyok ezen leírásából, hogy úgy a singléri forrásnak, mint a Salvator-forrásnak teljesen ugyanaz a képződési módja s minthogy a szén-savval telített víz mindkét forrásnál hasonló képződményekkel érintkezik, a vízben oldott anyagoknak is hasonlóknak kell lenniök. És tényleg, ha a két forrás chemiai elemzését összehasonlítjuk, feltűnő a megegyezés, sőt az egyes alkatrészek mennyisége is nagyon közel áll egymáshoz. A Szultán-forrásnak annyiban előnyösebb a helyzete, hogy az a singléri patak hordalékának közepette fakad és lap nincsen körülötte. A tapasztalás ugyanis azt mutatja, hogy majd mindenik szén-savas víz, amelynek közelében lápos területek vannak, esőzés vagy hóolvadás után jodoformszagú. A jodofornak vagy ahhoz hasonló vegyületeknek képződése még nincsen kellőleg tanulmányozva, de alighanem a lápos területen szén-sav vagy szén-savas víz jelenlétében végbe-menő oxydatiós folyamatoknak kell tulajdonítanunk... stb. Budapest, 1908 november hó 11-én. Dr. Pálffy Mór, a Magy. Kir. Földtani Intézet főgeológusa."

b) A SINGLÉRI SZULTÁN-FORRÁS ANALYSISE.

Physikai vizsgálat:

A forrás hőmérséklete ... 7.5° C. A víz fagyáspontja ... 0.118° C.
A víz sűrűsége ... 1.0023 Osmosis nyomása ... 1.430 atm.
Elektromos vezetőképessége ... 0.002370 1/Ohm cm.

Chemiai vizsgálat:

10,000 cm ³ vízben	gramm egyenérték	százalék	
Calcium Ca	3.920	0.1959	1/2 Ca 61.51
Magnesium Mg	0.870	0.0714	1/2 Mg 22.43
Natrium Na	1.046	0.0454	Na 14.25
Kalium K	0.139	0.0036	K 1.11
Lithium Li	0.0158	0.0022	Li 0.70
Sulfát SO ₄	1.683	0.0350	1/2 SO ₄ 10.99
Chlor Cl	0.458	0.0129	Cl 4.06
Bórsav B ₂ O ₃	0.042	0.0005	1/2 B ₂ O ₃ 0.16
Hydroc. H CO ₃	16.479	0.2701	H CO ₃ 84.79
Szén-sav CO ₂	15.210	0.6910	
Kovász SiO ₂	0.660	0.0219	
Tím-föld Al ₂ O ₃	0.084	0.0493	

Összes szén-sav (CO₂) = 27.1 gramm 10,000 cm³ vízben.

1908 november 4-én általam személyesen vett vízmintában az összes szilárd maradék mennyisége 1.7090 gr. literenként, egy-két év előtti mintában pedig 1.7160 gr. Ezen adatok, valamint a fenti összetétel alapján a singléri Szultán-forrás vize állandó összetételű, elsőrangú lithium-tartalmú bicarbonatdús ásványvíznek minősítendő. Budapest, 1909. január hó 15-én. Dr. Weiser István, kir. fővegyész, főiskolai magántanár.

A „MEDICAL PRESS” című világhírű angol orvosi szaklapnak 1909. évi november hó 10-iki számában egy mindenképpen nagy érdeklődő, magyar vonatkozású cikk jelent meg és az a ritka kivétel között jelzi, hogy a húgysavat oldó magyar ásványvizek között határozottan az úgynevezett Szultán-forrás termékét illeti meg a legelső hely.

A londoni kiállításon a SZULTÁN-FORRÁS vizét kiváló és állandó vegyi összetételéért tüntették ki.

Igazgatóság: Budapest, IV., Ferenc József-rakpart 22. sz. Kútkézelőség: Eperjes.

Főelárusítók Aradon: Dürr Gusztáv, a városháza szemből, telefon 118. Nagy Farkas, telefon 268. Fejér Gyula, telefon 71. sz.

Sürgöny-cím:
TAGÁNYI ARAD.

Tagányi István örökösei

és

kisjolsvai Szabó Zoltán

bornagytermelő és mintaborgazdaság

Arad, Batthyány-utca 24.

Szőlőhegyek:

Magyarád és Ménes-Baraczká.

Pincék:

Arad, Magyarád és Ménes-Baraczká.

Kizárólagosan saját termésű borok.

Telefon-szám:

◆ ◆ 656 ARAD. ◆ ◆

Iskolai beiratási hirdetés!

Iskolai beiratási idényre.

Fischer nagyáruházának

Arad, Szabadság-tér 12.

Szenzációs olcsó árjegyzék!
Külön osztály gyermekek részére!

Gyermek nyakkendők!

Gyermek mosó nyakkendők csokor	10 kr.
Gyermek " " regatta	15 "
Gyermek tiszta selyem csokor	25 "
Gyermek " " regatta	25 "
Gyermek " " plastron	29 "

Gyermek ingek!

Gyermek ingek vasalt fehér	95 kr.
Gyermek ingek jó minőségű sifonból	1.05 "
Gyermek ingek puha mellű sifonból	1.25 "
Gyermek ingek egész finom madipulánból	1.45 "
Gyermek gallérok és manzsetták jó minőségben	

Gyermek kalapok!

Gyermek őszi kalap lodenből	75 kr.
Gyermek " " fekete és színes	98 "
Gyermek " " finomabb min.	1.25 "
Gyermek " " elegáns kivitelben	1.35 "
Gyermek " " sikkos forma selyem béléssel	1.50 "

Gyermek sapkák!

Gyermek sport sapka kockás szövetből	85 kr.
Gyermek sapka kék szövetből	50 "
Gyermek deák sapka finom cheviltől	65 "
Gyermek matróz sapka kék és piros szövetből	75 "
Gyermek matróz sapka kék és piros selyemből	1.15 "

Gyermek eső ernyők!

Gyermek eső ernyő croiseból	95 kr.
Gyermek eső ernyő clottból	1.15 "
Gyermek eső ernyő finom cancellából	1.45 "
Gyermek eső ernyő sergeből	1.60 "
Gyermek eső ernyő jó minőségű selyemből	1.75 "

Gyermek zsebkendők!

Gyermek zsebkendők képekkel	05 kr.
Gyermek zsebkendők sifonból fehér	08 "
Gyermek zsebkendők vászonból	11 "
Gyermek zsebkendők jobb minőségű vászonból	14 "
Gyermek zsebkendők fin. szín. batizst	15 "

Gyermek iskola táskák!

Gyermek iskola táskák viaszos vászonból	85 kr.
Gyermek iskola táskák színes képekkel	45 "
Gyermek isk. táskák vizm. vászonból	50 "
Gyermek isk. táskák jó minőségű tartós	60 "
Gyermek iskola táskák bőrből	75—1.50 "

Gyermek patent harisnyák fegyverházi munkái

Gyermek pat. harisnyák, árak nagyság szerint.	
Gyermek patent harisnyák jó min. 15—27 kr.	
Gyerm. pat. harisny. diamant fekete 19—39 "	
Gyerm. pat. harisny. dupla sarokkal 27—45 "	
Gyerm. pat. harisny. legjobb min. 32—57 "	

Különböző tárgyak gyermekek részére!

Gyermek nadrág tartók gumiból	19—35-ig.
Gyermek zsebkész. fehér és barna csonttal	20—30-ig.
Gyermek fogkefék	10—25-ig.
Gyermek pénz erszény bőrből	10—50-ig.
Gyermek patent zseb tintatartók	25—50-ig.

Férfi divat osztály! Olcsó árjegyzék!

Férfi fehérnemű!

Férfi ing színes puha mellű	1.15 kr.
Férfi ing sifonból piquet mellű	1.35 "
Férfi ing angol zephírből színes	1.45 "
Férfi ing egész finom fehér damaszt mellű	1.65 "
Férfi ing egyedüli különlegességem drapp csíkos	1.75 "

Férfi kalapok ajándékok!

Férfi kalap jó minőségben	1.25 kr.
Férfi kalap megbízható jó minőségben	1.50 "
Férfi kalap színes és fekete legújabb forma	1.75 "
Férfi kalap elegáns, finom gyapjuból	2.— "
Férfi kalap legfinomabb nyulszőrből	2.60 "

Férfi esőernyők!

Férfi esőernyő croiseból	1.15 kr.
Férfi esőernyő jó minőségű clottból	1.35 "
Férfi esőernyő tartós cancellából	1.50 "
Férfi esőernyő glória selyemből	1.75 "
Férfi esőernyő finom selyemből	1.95 "

Férfi nyakkendők óriási választékban!

Férfi batizst csokor szép mintákban	11 kr.
Férfi batizst regatta szép mintákban	19 "
Férfi selyem csokor gyönyörű szép mintákban	25 "
Férfi selyem regatta gyönyörű szép mintákban	85 "
Férfi nyakkendők tiszta selyemből új.	50 "

Különböző férfi divatcikkelt!

Nagyválasztékú zsebkendők dr.	19—25 kr.
Jó minőségű nadrágtartók drb.	35—50 "
Jó minőségű harisnyakötők drb.	39—50 "
Nagy választék divatos kézelő-gombokban	25—50 "
Jó minőségű köpper lábravaló alkalmi vétel	95 "

Férfi harisnyák!

Férfi harisnya maccol nyerszín párja	19 kr.
Férfi harisnya színes és fekete párja	25 "
Férfi harisnya divatos csíkos párja	29 "
Férfi harisnya különlegesség legújabb minták párja	85 "
Férfi harisnya tiszta cernából párja	45 "

Női divat osztály!

Női fehérnemű!

Női ing sifonból himzéssel díszítve	85 kr.
Női ing madipulán gyönyörű himzés betéttel	1.15 "
Női ing finom vászonból kézi himz.	1.50 "
Női ing finom franc. batizstból szín.	1.75 "
Női ing rumburgi vászonból kelen-gyének	2.00 "

Különböző női divatcikkelt!

Női selyem esernyő alkalmi vétel	1.75 kr.
Női selyem övek, fekete és színes	50—95 "
Női selyem gumi övek, fekete és színes	5—1.50 "
Női kezításkák, bőrből legújabb.	45—90 "
Női selyem nyakkendők és divatos gallérok.	

Női harisnyák!

Női harisny. kötött szín. és fekete párja	85 kr.
Női harisnyák színes csíkos legújabb divat párja	89 "
Női harisny. mintázott tiszta cernából párja	59 "
Női harisny. flour fek. alkalmi vét. párja	65 "
Női harisny flour áttört egész fin.	95 "

Gyári raktár gyermekkoszubból 5 frttól 50 forintig.